

Univerzita Palackého v Olomouci
Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy

Irena Čepová

5. ročník - kombinované studium
Obor: Učitelství pro I. stupeň základních škol

FOLKLÓRNÍ SOUBOR DRAHAN

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Marie Horáková, Ph.D.

Olomouc 2011

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Blansku, dne 3.4.2011

.....
Irena Čepová

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji Mgr. Marii Horákové, Ph.D. za odborné vedení práce a vstřícný postoj při konzultacích této diplomové práce.

OBSAH

Úvod	6
1. Blansko, charakteristika města, historie a současnost	8
1.1 Kulturní život ve městě	9
1.2 Hudební soubory Blanska	10
1.2.1 Komorní orchestr města Blanska	11
1.2.2. Pěvecký sbor Rastislav.....	14
1.3 Profesor Zdeněk Zouhar – významná osobnost spjatá s regionem Blansko	17
2. Folklorní soubor Drahan	23
2.1 Založení souboru	23
2.2 Činnost souboru	24
2.2.1 Počátky, růst a vývoj Drahanu	24
2.2.2 Drahan na začátku druhého desetiletí činnosti	25
2.2.3 Drahan na cestách i na domácí scéně	26
2.3 Doprovodná muzika Drahan	27
2.4 Nová doprovodná kapela s primášem Jiřím Danielem	28
2.5 Účast souboru na festivalech	28
2.6 Současnost souboru	31
2.6.1 Vedení souboru	31
2.6.2 Přijímání nových členů souboru	31
2.6.3 Choreografie tanců	32
2.6.4 Spolupráce s tanečními mistry a autory pásem Mílou Brtníkem a Martinem Krajňákem	35
2.6.5 Reprezentace města Blanska	38
2.6.6 Národopisné večery a další akce	39
3. Dětský soubor Drahánek	40
3.1 Počátky činnosti dětského souboru	40
3.2 Zaměření Draháňku	40

3.3 Vedení Drahánku	41
3.4 Způsob nácviiku pásem (Na pastvě, Řemeslnické, Mája)	42
3.5 Vystoupení souboru	46
3.6 Účast na soutěžích a folklórních festivalech	48
3.7 Hodnocení souborové činnosti očima korepetitora, učitele a spolutvůrce	49
4. Pedagogický výzkum a šetření zaměřené na zjišťování vztahu společnosti k folklóru	52
4.1 Dotazovací metoda	52
4.2 Vymezení cíle, stanovení hypotéz	52
4.3 Popis zkoumaného vzorku	53
4.4 Výsledky a zhodnocení výzkumu	54
Závěr	91
Literatura a prameny	95
Seznam příloh	99
Anotace	101

ÚVOD

Diplomová práce je především zaměřena na činnost folklórního souboru Drahan. Pozornost je rovněž věnována zmapování kulturního života v Blansku v kontextu s folklórem¹ a lidovým uměním blanenského regionu. Všimá si rovněž snažení, činnosti a výsledků práce lidí, kterým tato oblast není lhostejná. Téma diplomového úkolu jsem si vybrala z toho důvodu, že lidové zvyky a obyčeje, které jsou součástí lidové kultury každého kraje, začínají být opomíjeny a lidová kultura, zvláště ve velkých městech bývá často potlačována. Některé letité tradice, např. masopustní zvyky, vítání jara - vynášení smrtky, velikonoční svátky a zvyky, stavění máje, hody a další však s rozvojem společnosti, především pak s rozvojem vědy a techniky zanikly a naše děti se tak dozví třeba o draní peří či mlácení obilí už jenom z pohádek a filmů. Lidové písně a tance jsou postupně nahrazovány moderním autorským uměním. Tento trend je ke škodě současné i nadcházejících generací, neboť naše národní kultura, tradice a zvyky jsou kořeny rovněž i moderní společnosti. Proto je chvályhodná jakákoliv snaha udržet „naživu“ lidové písně, tance, zvyky, obyčeje, lidové kroje a jiné hodnoty.

Teoretickou část diplomové práce jsem rozčlenila do třech hlavních oddílů, z nichž první je charakteristikou města Blanska a okolí, jeho významných kulturních událostí, souborů a osobností. Druhý oddíl je věnován podrobněji folklórnímu souboru Drahan, třetí pak dětskému souboru Drahánek. V těchto částech přibližuji veřejnosti historii, činnost a výsledky práce obou souborů, včetně doprovodné kapely, především ale mají podtrhnout smysl jejich práce a význam pro současnou společnost. Praktickou část diplomového úkolu tvoří dotazník, který byl předkládán v průběhu dvou školních roků (2009-2010, 2010-2011) věkově rozdílným skupinám respondentů z Blanska a blízkého okolí, jeho vyhodnocení, shrnutí a závěrečná zjištění.

V práci jsou použity metody deduktivní, pozorovací, ze slovních metod forma rozhovoru, besedy, dotazníkové šetření, dále metoda heuristická, kde pomocí analýzy pramenů, jako jsou kroniky, soukromé archívy zúčastněných, literatura, systematicky zpracovávám poznatky, vyhodnocuji je a srovnávám.

K zapůjčení materiálů k výzkumu daného tématu přispěla převážně Městská knihovna v Blansku, oddělení regionální literatury ve vedení s panem Pavlem Svobodou, dále Soukromá základní umělecká škola v Blansku manželů Jeřábkových,

¹ Folklor – z folk lore: lidové znalosti. Zdroj: www.wikipedia.cz

paní učitelka Milena Melenovská a její pečlivě vedený soukromý archív. Za profesionální vedení a podporu patří velký dík vedoucí práce Mgr. Marii Horákové, Ph.D., jíž si velice vážím. Její cenné rady, zkušenosti, názory a postoje velmi ovlivnily výsledky dané práce. Všem těmto lidem chci poděkovat za jejich čas, ochotu, pomoc a spolupráci na tomto diplomovém úkolu.

1. BLANSKO, CHARAKTERISTIKA MĚSTA, HISTORIE A SOUČASNOST

Okres Blansko

„Mezi oběma vysočinami - Dražanskou a Českomoravskou - protéká Svitava provázená tratí nijak skoupou na tunely. Východ se honosí dvěma soupeřivými městy: Blansko má rysy novosti, byť od dob zakládání továren uplynul drahý čas. Boskovice jsou mile starosvětské a mají nejen zámek, nýbrž i romantickou hradní ruinu. Magnetem těch končin je a bude Moravský kras; i letmé nahlédnutí do podsvětí uvolní stavidla fantazie - a kdo by nezatožil alespoň jedenkrát stanout nad strží Macochy. ---

Vysoké letní nebe přivolává dálky, ale střída hájků, lesů a luk, úvozů, políček a bystrin je důvěrnější; zima dá duši prostor a oku objeví novost známých míst - pokud je pravá, pokud je bílá. Podzim je čas usebrání mysli za dlouhého plápolání modřinů; a jaro je tu rozjívěné, jak má býti.

Ten kraj má dva vstupy: ten jižní je u Bílovic, tím severním jsou Letovice. Klíče má každý z nás.“

Ludvík Kundera²

V srdci malebné přírody, která bývá nezdídka zvána bránou Moravského krasu, v blízkosti unikátních krasových jevů, jeskyní, romantické podzemní říčky Punkvy, leží město Blansko. Oproti počtu obyvatel z roku 1771, který čítal 898 Čechů, se rozrostlo v moderní město obývané cca 21 tisíci obyvateli, protkané sítí turistických a cykloturistických tras, které nabízí jedinečné propojení historie, kultury, technických památek a přírodních zajímavostí.

Blanenský region procházel nepřetržitým vývojem lidského osídlení již od pravěku. Oblast bohatá nálezy železné rudy v dobách středního a mladšího paleolitu lákala lovce mamutů a jeskynních medvědů. Archeologické nálezy ze starší doby železné, které pocházejí z nedaleké Býčí skály u Adamova, dokládají počátky železářské výroby už ve 4. století př.n.l. V dalších stoletích území osídlili Keltové, Germáni a od poloviny 5. století n. l. Slované. Blansko se poté stalo důležitým centrem Velké Moravy, ve kterém se nacházela jedna ze dvou největších velkomoravských hutí. Původní osada Staré Blansko vznikla na pravém břehu řeky Svitavy a název zřejmě pochází z označení

² Citace: *Okres Blansko*. SHOCart Zlín ve spolupráci s Okresním úřadem Blansko. SHOCart Zlín, 1998. Strana 1.

místa – „na blanách“, jež znamená na mokřinách, na bažinách. Jeho jméno se poprvé objevuje na jedné z listin olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka jako součást statků olomouckého biskupství. Město prošlo dalekosáhlým vývojem, v dobách největšího rozkvětu, v roce 1580 bylo dokonce jedním z významných majitelů panství, Matyášem Žalkovským, povýšeno na městys. Uchovaným dokladem je blanenská pečeť z té doby se symbolem kamenné věže, který zůstal městským znakem dodnes. V době třicetileté války město trpělo útrapami, drancováními a morovou nákazou. Díky moudrému panování pánů z rodu Lvů z Rožmitálu se ale brzy zotavilo. Stalo se postupně městem se železářskou tradicí, známým svou uměleckou litinou. Dalším významným mezníkem v jeho historii pak bylo povýšení Blanska na město. Stalo se tak 15. února 1905 rozhodnutím císaře Františka Josefa I.

Po druhé světové válce se prudce začal měnit kolorit města, vznikaly průmyslové zóny i městské čtvrti. V roce 1949 se stalo Blansko okresním městem, jímž je dosud. S nárůstem počtu obyvatel souvisí vybudování moderního města s rozvinutou turistickou infrastrukturou, bohatým kulturním zázemím a sportovními atrakcemi všeho druhu.

1.1 Kulturní život ve městě

S historií města je nejvíce spjatý blanenský zámek, který byl přestavěn z původní tvrze a v současné době má pozdně renesanční podobu. Zámeckou budovu obklopuje krajinářský park s jezírkem, kašnou a Sýpkou. V prostorách zámku kromě zachovaných salonků sídlí Muzeum Blansko, které nabízí kromě historických interiérů prohlídku expozice Dekorativní a umělecké litiny 19. a 20. století. Zámek je také oblíbeným místem konání výstav, koncertů, svateb, kulturních a společenských akcí, z nichž nejvýznamnějšími jsou *Historický jarmark*, *Muzejní noc*, cyklus koncertů *Hudba na blanenském zámku* a letní hudební festival *Muzika pro Karolínku*.

Neobvyklým místem pro konání velikonočních i adventních výstav, koncertů jsou také Kostel svatého Martina a dřevěný kostelík, patřící Církvi československé husitské, který byl převezen do našeho města z Podkarpatské Rusi. Oba kostely slouží zároveň bohoslužebným účelům a jsou vyhledávanými architektonickými památkami.

Kulturní vyžití nabízejí Galerie města Blanska a soukromá Galerie Ve věži, Kulturní středisko města Blanska, Blanenské divadlo, Kino Blansko a další. Cestovatelsko

outdoorový festival Rajbas Outdoor Kotlík je každoročně soutěžní i nesoutěžní filmovou přehlídkou cestopisných a filmových dokumentů, která přiláká do města milovníky turismu. Velké části blanenské obce slouží hudební kluby, Sdružení Ulita, Městská knihovna a Dělnický dům. Pořádá se zde mnoho různorodých společenských akcí. Mládeži toužící rozvíjet své umělecké vlohy se nabízejí dvě základní umělecké školy, které se prezentují častými akcemi pro veřejnost, včetně koncertů, divadelních představení, přehlídek, vernisáží a výstav.

1.2 Hudební soubory Blanska

V dějinách hudby a jejím vývoji zaujímají nezastupitelné místo a důležitou úlohu čeští hudebníci a hudební skladatelé. Historie jednotlivců i celých muzikantských rodů doma i v cizině významně zasáhly hudební obzor a nemalou měrou přispěly k jeho rozvoji. Znamé citáty „Čechy konzervatoří Evropy“ nebo „Co Čech - to muzikant“ jsou toho důkazem.

Naši pozornost však také v uceleném nazírání na hudební dění poutá umělecká tvořivost prostých a hudebně ne příliš vzdělaných lidí. Skýtá nám hlubokou studnici námětů písní a skladeb, které člověka provázejí od jeho narození až ke hrobu. Jejím široký záběr lze sledovat od ukolébavek, dětských písní a her, až k písním milostným, vojenským, řemeslnickým a smutečním. Snad proto se občas objevují na scéně řady nadšených amatérských hudebníků, zpěváků a tanečníků, jimž nestačí pasivně přihlížet a naslouchat umění předkládanému médií či divadly, koncertními sály. Sdružují se v souborech, kde uplatňují svoje schopnosti, zdokonalují se ve svých dovednostech a prožívají společně radost ze svých výkonů. Nutným předpokladem pro vznik takového seskupení je však láska k hudbě a k umění vůbec, také ochota ze sebe něco dát nebo i leccos obětovat.

V městě Blansku vznikalo postupně několik souborů a hudebních těles, z nichž nelze nezmínit Komorní orchestr města Blanska (KOMB), Smíšený pěvecký sbor Rastislav a Národopisný soubor lidových písní a tanců Drahan. Přestože vznik všech tří sahá do minulého století a procházely vývojem ovlivněným dobou, politickou situací, neustálou obměnou členů i vedení, mají své významné místo na blanenské hudební scéně dosud.

1.2.1 Komorní orchestr města Blanska

Předchůdcem tohoto hudebního tělesa byl Symfonický orchestr města Blanska (SOMB), jehož základy byly položeny v období po válce (v r.1945) blanenským občanem a hudebním nadšencem Jindřichem Dryšlem. Vznikl tak soubor amatérských hudebníků a zpěváků, jejichž hlavní náplní bylo kromě koncertní činnosti účinkování v operách a operetách. Svoji kariéru nastartovali v roce 1949 nastudováním a premiérou Blodkovy opery *V studni*, ve výčtu hraných oper nechyběly ani Smetanovy opery *Hubička* a *Prodaná nevěsta*. Straussova opereta *Cikánský baron* byla např. hrána 24krát. V roce 1967 dostal orchestr ocenění veřejnými činiteli, byl přiřčen ke školské a kulturní komisi při Městském národním výboru v Blansku a dostal název Symfonický orchestr města Blanska.

V roce 1977 si začali někteří členové Symfonického orchestru města Blanska zahrávat s myšlenkou vytvořit menší a komornější soubor. Z iniciativy blanenských hudebníků, MUDr. Jaromíra Kratochvíla, Ph.Mr. Jaroslava Sopoucha a Vlastimila Hemzala, tehdejšího ředitele blanenské Lidové školy umění, se v roce 1978 jejich záměr uskutečnil a vznikl tak Komorní orchestr města Blanska (KOMB). Dramaturgickou spoluprací a metodickou pomoc souboru poskytl v jeho počátcích prof. Ph.Dr. Zdeněk Zouhar, vedoucí katedry skladby a dirigování na Janáčkově akademii múzických umění (JAMU) v Brně.

Původní myšlenku vytvořit soubor v počtu nejvýše patnácti členů, „bez dirigenta“, se nepodařilo naplnit a před vznikající těleso bylo nutné vedle jeho uměleckého vedoucího MUDr. J. Kratochvíla postavit profesionálního dirigenta. Krátce na tomto postu působil ředitel Lidové školy umění (LŠU) v Boskovicích František Hlaváček. Na doporučení prof. Ph.Dr. Zdeňka Zouhara, „patrona“ blanenské hudební obce, stanul 10. ledna 1979 před orchestrem jeho první dirigent, prof. Jaroslav Svoboda.³ Pod jeho vedením, které trvalo 18 roků, KOMB vyrostl v kvalitní umělecké těleso, které veřejnosti úspěšně představuje skladby mistrů z období barokního, klasického, romantického, ale především doplňuje díly autorů soudobých, zvláště brněnských.

Základním obsazením orchestru je smyčcové jádro, doplněné nástroji dle aktuálních dramaturgických plánů. Počet členů se pohyboval kolem dvaceti. Nutno podotknout, že

³ V letech 1946-58 působil Jaroslav Svoboda jako ředitel LŠU a krajský inspektor v Šumperku. Od roku 1958 byl činný v Brně. Ze soukromého archivu Mileny Melenovské.

členové pocházejí převážně z řad učitelů LŠU působících v blanenském okrese (Jedovnice, Letovice, Blansko). K nim vedle hudebníků patří též sólisté - zpěváci a konferenciérka, již po dlouhou dobu byla učitelka LŠU Blansko, Milena Melenovská.

Zpočátku pro KOMB aranžoval mnoho skladeb vedoucí umělecké rady MUDr. J. Kratochvíl, později se ujal této činnosti dirigent J. Svoboda. Inspirací se orchestr stal některým brněnským skladatelům k vytvoření skladeb přímo pro toto hudební těleso. K nejznámějším z nich patří *Blanenská svita* Zdeňka Zouhara či *Musica Domestica* Zdeňka Kaňáka - skladba se sólovým klarinetem a trubkou.

S Komorním orchestrem města Blanska vystupovala také řada vynikajících sólistů - profesionálních umělců, jako jsou flétnisté Vítězslav Drápal (sólista rozhlasového orchestru Studio Brno) nebo Jiří Stivín (známý pražský jazzový hudebník), ale i mnoho dalších, včetně posluchačů konzervatoří v Brně a Kroměříži.

V roce 2008 oslavil Komorní orchestr města Blanska pod záštitou Kulturního střediska města Blanska již 30leté výročí. Od prvních počátků vyrostl KOMB v těleso vysoké umělecké úrovně, oceňované a vítané širokou veřejností. Ve vedení se do té doby vystřídalá několik dirigentů. Po odchodu Jaroslava Svobody, který se pro nemoc s orchestrem rozloučil, stanul za dirigentským pultem absolvent JAMU a sbornistr smíšeného pěveckého sboru Lumír z Brna Pavel Šnajdr a jeho spolupráce s KOMB trvala až do roku 2001. Tehdy předal taktovku Gabriele Piszkalikové-Tardonové, studentce dirigování JAMU, která již měla zkušenosti s dirigováním v Olomoucké a Ostravské filharmonii. Po jejím odchodu na stáž do Vídně se v roce 2003 stal dirigentem student katedry dirigování JAMU Jakub Žídek. Setrval v Blansku dva roky a zanechal po sobě řadu výtečně nacvičených skladeb a koncertů. V roce 2005 ho vystřídal ve vedení souboru opět student stejné katedry Gabriel Rovňák, rodák z Bratislavy a po čtyři sezóny zastával post dirigenta Komorního orchestru města Blanska. Nyní působí jako asistent dirigenta Bratislavského chlapeckého sboru, který je známý nejen v evropských, ale i zámořských zemích. Od roku 2009 do roku 2010 působil jako vedoucí a dirigent Robert Kružík, student v oborech violoncello a dirigování na brněnské konzervatoři. Téhož roku se však stává dirigentem KOMB držitel četných ocenění a titulu laureáta na domácích interpretačních soutěžích Zdeněk Nádeníček, který je ve vedení souboru dosud. Od roku 1991 je členem brněnské filharmonie jako sólový hráč na anglický roh, účastní se natáčení s kapelami jako jsou Jablkoň, Javory nebo Cimbal Classic. Ocenění získal také v Paříži na festivalu současné hudby uvedením *Concertina pro anglický roh a orchestr*. Tuto skladbu pro něho

vytvořil brněnský autor Pavel Zemek a v premiéře byl Nádeníček doprovázen Filharmonii Brno pod taktovkou Christopa Campestriniho. V roce 2010 ukončil absolventským koncertem s orchestrem brněnské konzervatoře studium dirigování u profesora Stanislava Kummera. Současně je Zdeněk Nádeníček členem několika hudebních uskupení - Foersterova dechového kvinteta, souboru Ars Inkognita, který uvádí hudbu soudobou, a komorního orchestru Czech Virtuosi, kde se angažuje taktéž jako dirigent.

Komorní orchestr města Blanska má své stálé sólisty, kterými jsou již dlouhou dobu zpěváci Eva Nečasová (soprán) a Zdeněk Krupica (baryton). Kromě nich však se souborem spolupracovala i vynikající houslistka Lada Fedorová, rodačka z Ostravy, která je absolventkou Pražské konzervatoře, dále studentka JAMU pod vedením docenta Michalicy.

Komorní orchestr města Blanska po celá léta svého trvání prokazuje nejen svou vysokou profesionální úroveň, ale také společenskou angažovanost a kulturně politickou aktivitu. Byl proto již v minulosti oceněn čestným uznáním rady Městského národního výboru (MěNV) a odboru kultury Okresního národního výboru (ONV) v Blansku. Od roku 1993 bývá v Blansku každé tři roky udělována Cena města Blanska za kulturu. Nositele ceny navrhuje sedmičlenná komise a cenu v podobě sošky uděluje nositelům na slavnostním vyhlášení. V roce 2000 byl Cenou města Blanska za kulturu na slavnostním galavečeru oceněn právě blanenský KOMB. Zajímavostí je, že vedle tohoto laureáta byly nominovány a oceněny také dvě ženy, Mgr. Eva Nečasová, sólistka KOMB a zároveň ředitelka Muzea Blansko a Milena Melenovská, bývalá konferenciérka SOMB i KOMB, učitelka bývalé LŠU, nyní učitelka a korepetitorka Soukromé základní umělecké školy (dále jen SZUŠ) v Blansku.

Od počátku vzniku Komorního orchestru města Blanska i v současné době je jeho zřizovatelem Kulturní středisko města Blanska.

1.2.2 Pěvecký sbor Rastislav

Kořeny spolku Rastislav sahají až do druhé poloviny 19. století, kdy roku 1862 byl založen pod názvem Čtenářsko - pěvecký spolek Rastislav MUDr. Jindřichem Wanklem a několika jeho přáteli z blanenských Salmových železáren (Hynek, Chlad, Jedlička, Uxa, Valouch, Zlonický, Mládek). Spoluzakladatel MUDr. Wankel byl závodním lékařem tehdejších železáren (bývalé Českomoravské Kolben Daněk, dále jen ČKD) a také známým prehistorikem a archeologem, proslaveným jeho objevy v Býčí skále a knihou pojednávající o Moravském krasu - *Českomoravské Švýcarsko*. Pojmenováním sboru Rastislav byla uctěna památka knížete Rastislava, zakladatele Velkomoravské říše, který v roce 862 povolal z Byzantské říše do Čech dvojici věrozvěstů Cyrila a Metoděje, aby u nás šířili víru a vzdělání. Tisíc let na to založila skupina blanenských vlasteneckých nadšenců tento slovanský vzdělávací spolek. Dirigentem smíšeného pěveckého sboru byl učitel Alois Ferulík, který se snažil také o to, aby měl sbor svůj vlastní prapor. V této době měl spolek 203 členy.

Dne 14. srpna 1864, na slavnostech, byl ve sloupenském kostele souboru předán prapor, který navrhl a na jeho výrobu osobně dohlížel přítel rodiny Wanklových, velký český malíř Josef Mánes. Mánes pro své neblahé zkušenosti s olejomalbou dal prapor vyšít - v ornamentální výzdobě se skví zlatým písmem na těžkém bílém hedvábí jméno spolku, na blankytně modrém rubu září výšivka moravské orlice, jejíž tělo se skládá z červených a stříbrných čtverců. Pečlivý umělec navrhl i stuhy a hrot stříbrné žerdě, který je zdoben polodrahokamy a českými granáty. Při předávání ve Sloupě byl Josef Mánes osobně účasten a tato událost je věrně popisována v Kožíkové knize *Josef Mánes*. Prapor je podnes uložen v Moravském muzeu v Brně. Spolek s buditelско - národním posláním zanikl spolu s koncem 1.světové války, avšak sborový zpěv měl i nadále své pokračování. Zpívalo se s různě dlouhými a krátkými přestávkami, pod různými názvy, za zmínku např. stojí název Dělnický pěvecký sbor, jehož název doporučil Leoš Janáček roku 1926.⁴

V období 2.světové války fungoval sbor pod hlavičkou A.F.K. (Atleticko - fotbalový klub) ČKD Blansko, za okupace byl však umlčen a začal znovu po 2. světové válce spoluprací s právě se rodícím Symfonickým orchestrem města Blanska. Prvním dirigentem se stal Dr. Zdeněk Blažek, pozdější hudební skladatel, druhým potom Josef

⁴ *Pěvecký sbor RASTISLAV 1862 1982*. ZK ROH ČKD, Blansko, 1982. Náklad 500 kusů. Tisk povolen ONV Blansko č.140/82.

Šoupal. V roce 1959 byl z iniciativy mládeže ČKD založen sbor Mladý Dimitrovec, jehož dirigentem se stal učitel Jaroslav Zeman. Sbor poté splynul se členy dřívějšího souboru v cca 50členný mužský pěvecký sbor Závodního klubu Revolučního odborového hnutí (ZK ROH) ČKD Blansko. Jeho činnost začala v roce 1965.

Několik členů sboru (Ladislav Ondráček, František Polák, Josef Kupčík a Zdeněk Krupica) se snažilo o prosazení původního názvu souboru. U příležitosti konání okresních pěveckých slavností, 30. srpna 1969, na historickém místě ve Sloupě, přijal sbor slavnostně opět svůj původní název Rastislav. Později byl sbor doplněn i o ženskou složku, kterou vedla učitelka blanenské LŠU Milena Melenovská. Obnovený pěvecký sbor se stal nedílnou součástí regionální umělecké scény. Po odchodu profesora Jaroslava Zemana z dirigentského postu ho vystřídal ve vedení sboru profesor Karel Hradil, který byl zároveň dirigentem brněnského pěveckého sdružení Foerster. V této době dosáhl sbor největšího rozkvětu, účinkoval hojně nejen doma, ale i v Rakousku, NDR, Polsku, Bulharsku a Maďarsku. Od roku 1971 se účastnil soutěží Písně přátelství, kde získal v ročnících 1977, 1979 bronzové a v roce 1982 stříbrnou medaili. Roku 1979 po smrti profesora Karla Hradila ve vedení souboru stanul Ph.Dr. Jaroslav Dostálík.

Zajímavostí je, že členové pěveckého sboru Rastislav měli svoje Stanovy, kde byl zakotven název a sídlo sboru, řízení sboru, podmínky členství ve sboru, práva a povinnosti členů, zánik členství. Dále obsahoval informace týkající se např. řešení sporů mezi členy, a to v paragrafu o smírčí komisi, o správě sboru a výročních schůzích s volbami do výboru sboru. Charakteristiku činnosti vystihuje nejvěrněji odstavec o poslání sboru:

„Pěvecký sbor Rastislav je dobrovolným sdružením zájemců o sborový zpěv z řad pracujících všech profesí a kategorií. Jde o činnost dobrovolnou, v zásadě nehonorovanou, která se rozvíjí ve volném čase. Činnost sboru vychází ze zájmu členů, má být úměrná jejich schopnostem, má pro ně být radostným a ušlechtilým oddechem, zdrojem poučení, zábavy i kulturního zážitku. Podstatná je motivace a ideová stránka obsahového zaměření činnosti sboru, výchovný přínos pro jeho členy, přínos kulturnímu a společenskému životu v závodě, městě i okolí. Vlastními uměleckými prostředky učí poznávat umění naše i zahraniční, šíří lásku k sborovému zpěvu, navazuje na bohatou kulturní tradici našeho národa. Soustavným nácvikem v pravidelných zkouškách zvyšuje svoji uměleckou a reprodukční úroveň a rozšiřuje repertoár. Stará se o doplňování

*sboru novými členy z řad mládeže a všech vrstev obyvatelstva a pomáhá při zakládání nových sborů.*⁵

V dalším období se umělecké hudební těleso ocitlo pod taktovkou několika osobností českého hudebního světa. V roce 1986 přišel na post dirigenta po Tiboru Vargovi Jaroslav Martinásek a otevřel další kapitolu blanenského souboru Rastislav.

Stejně tak jako by dosavadní řádky o Rastislavu mohly být zastřešeny mottem slovanského čtenářsko - spěváckého spolku *Zpěvem k srdci srdcem k vlasti*, nová éra sboru se hrdě pyšní podtitulem *Hudba pro duši*. V roce 1986, ještě pod pláštěm totalitního režimu, zazněla o Vánocích sborem pečlivě nastudovaná Rybova Vánoční mše *Hej, Mistře!*, již publikum s nadšením přijalo jako příslib nového směru, jímž se hodlá umělecká cesta Rastislava pod vedením Jaroslava Martináska ubírat. Těžištěm repertoáru měla být hudba duchovní. Sametová revoluce v roce 1989 ještě více potvrdila ideovou svobodu, avšak ta byla vykoupena ekonomickými problémy tak velkými, že hrozil rozpad souboru. Zásluhou pana dirigenta a přesídlením sboru do budovy Okresního soudu v Blansku roku 1995 k němu naštěstí nedošlo. Od této chvíle se J. Martinásek stará o sbor také coby jeho manažer a organizátor. Nová etapa nastává díky založení Občanského sdružení, které dává Rastislavu právní subjektivitu a tím i klidné zázemí, tolik potřebné k jeho činnosti.

Obohacením sboru je spolupráce s profesionálními hudebníky, např. s Komorním orchestrem Bohuslava Martinů, Komorním orchestrem katedrály sv. Petra a Pavla Brno, Czech Virtuosi, dále s řadou sólistů jako jsou Jarmila Hladíková, Daniela Straková, Jaroslava Hýlová, Anna Barová, Jarmila Janíčková, Zoltán Korda, Richard Novák, Aleš Šťáva a dalšími. Hlasovou poradkyni, spolupracující též se sborem, profesorku Irenu Hýlovou vystřídala profesorka Blanka Chládková. Obrovským přínosem bylo spoluúčinkování s významným umělcem, profesorem Radovanem Lukavským, který koncertům dodával lesk přednesem duchovních meditací. Nemalou měrou přispívá ke kvalitní umělecké činnosti sboru také odborný asistent JAMU Jan Král.

Smíšený pěvecký sbor Rastislav se účastní festivalů domácích i zahraničních, spolupracuje s Českou televizí a Rádiem Proglas. Na Festivalu duchovní hudby v Olomouci v roce 1995 zakončil před návštěvou papeže Jana Pavla II. v České republice koncert oratoriem Josefa Haydna *Sedm posledních slov vykupitelových*.

⁵ Citace: *STANOVY PĚVECKÉHO SBORU RASTISLAV. ZK ROH ČKD Blansko. Průkazka člena: Milena Melenovská. Ze soukromého archivu Mileny Melenovské.*

Vánoční koncerty jsou již od doby příchodu dirigenta Martináska tradicí a ozdobou adventů.

V roce 2002 oslavil sbor výročním koncertem 140 let od svého založení v budově Okresního soudu v Blansku. Bohužel byl ze svého zázemí ani ne po půl roce od koncertu vyhoštěn a jeho členové museli opět začít hledat nové prostory k existenci. Soubor koncertoval a zkoušel dál, i když stabilní útočiště našel až v roce 2004 v Galerii města Blanska. Uvedl velká díla jako např. Dvořákovu kantátu *Stabat mater*, Brixioho *Missa Dominicalis*, *Te Deum laudamus* Antonína Rejchy ve spolupráci se sborem Cantus z Morkovic či Oratorium *Eliáš* od Felixe Mendelssohna-Bartholdyho. Ze světských písní nacvičil Rastislav premiérový koncert *Rastislav Dětem*. Dveře do světa se sboru otevřely díky koncertům v Rakousku, Lichtenštejnsku a Itálii.

Přes všechny potíže, útrapy a potýkání se s finanční podporou souboru se situace stabilizovala a Rastislav se i dále schází, nacvičuje, pořádá koncerty, vystupuje a cestuje. I v současné době má své posluchačské obce co nabídnout - kvalitní umělecký i duchovní zážitek.

1.3 Profesor Zdeněk Zouhar – významná osobnost spjatá s regionem Blansko

Umění nemá sloužit, má podněcovat, aby člověk něco udělal⁶

Profesor Ph.Dr., MgA., Mgr. Zdeněk Zouhar má k městu Blansku a přede vším k jeho hudební tradici velmi blízký vztah. Narodil se 8. února 1927 ve vesničce ležící v blízkosti Jedovnic, v Kotvrdovicích. Přesto bývá jeho osoba spojována právě s Blanskem, kam se v roce 1944 museli s rodiči z rodného domku vystěhovat.

Za 2. světové války byla situace pro vesnice kolem Kojálu svízelná proto, že se v okolí postupně zřizovaly střelnice pro wehrmacht. Pro tento účel bylo vystěhováno více jak 30 obcí okresů Blansko, Vyškov, Boskovice a Prostějov. Tatínek Zdeňka Zouhara pracoval v továrně na hospodářské stroje „Karel a Robert Ježek“ a díky tomu, že Ježek vlastnil v Blansku pro ubytování svých zaměstnanců několik domků, mohli Zouharovi polovinu jednoho z nich obývat.

⁶ Citace: *SBORNÍK MUZEA BLANSKO 2007*. Muzeum Blansko, Blansko, 2007. ISBN 80-86951-09-6. Stran 190. 95.strana.

Se jménem profesora Zouhara je spjata také činnost Komorního orchestru města Blanska, u jehož zrodu stál. Vlastními slovy popisuje, jak se za ním ještě do Kotvrdovic přijeli Vlastimil Hemzal, ředitel LŠU, doktor Kratochvíl a pan lékárník Sopouch domluvit, co dál s orchestrem.⁷ V dalších souvislostech Zdeněk Zouhar napsal pro KOMB skladbu orchestru přímo šitou na míru, která nese název *Blanenská svita*. Skladba je členěná do pěti oddílů, z nichž úvodní je *Slavnostní pochod*. Ten byl jako první skladba KOMB nahrán Československým rozhlasem, čemuž napomohl Zouhar jako tehdejší rozhlasový pracovník. Když byl posléze požádán, aby napsal pro město Blansko znělku, využil závěru první části *Blanenské svity* a inspirován známými tóny, dal vzniknout *Blanenské znělce*. Z původního obsazení smyčci využil tentokrát pro drobnou skladbičku nástroje žesťové. Znělka byla nahrána Státní filharmonií Brno pod vedením národního umělce Františka Jílka.⁸

S hudbou se Zdeněk Zouhar začal přátelit již v dětství - hrál nejenom na housle a klavír, později také na violu a varhany. Hudební vzdělání získával také v hodinách u Viléma Blažka na brněnské hudební škole v letech 1945-1946. To bylo ještě před maturitou na průmyslové škole v Brně, poté studoval na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity hudební a výtvarnou výchovu pro gymnázia. Tento obor dostudoval v důsledku změn na Pedagogické fakultě MU. Jeho spolužákem byl mimo jiné i malíř Jan Lacko. Muzikologii absolvoval na Filozofické fakultě Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, kde promoval jako historik v oboru dějin hudby. Svě cílevědomé hudební vzdělávání završil studiem kompozice u Theodora Schaefera na Hudební fakultě JAMU v Brně, kde absolvoval v roce 1967. Jako pedagog působil na gymnáziích v Bratislavě (zde také krátce studoval skladbu u Alexandra Moyzesa na Vysoké škole múzických umění v Bratislavě) a ve Znojmě. V letech 1953-1961 pracoval v Brně v hudebním oddělení Univerzitní knihovny, kde zahájil tradici pořádání komorních koncertů na půdě knihovny, a v Českém rozhlase jako redaktor umělecké hudby. Na katedře kompozice a dirigování JAMU působil déle než 30 let jako pedagog a vedoucí katedry. Po dovršení sedmdesáti let věku by mohl zaslouženě odpočívat a užívat důchodu, ale od roku 1997 pedagogicky působil na Akademii umění

⁷ Volné listy o vyznamenaných osobnostech Cenou města Blanska za kulturu, vydané v roce 2006 Městským úřadem Blansko. Uloženo v Městské knihovně města Blanska, regionální oddělení.

⁸ Volně převzato z rozhovoru se Z.Z. pro vydání listů o vyznamenaných osobnostech Cenou města Blanska za kulturu v roce 2006. Vydal Městský úřad Blansko, 2006.

v Banské Bystrici jako vedoucí katedry skladby a dirigování, protože, jak sám uvedl v rozhovorech pro regionální tisk, „bratia Slováci se na rozdíl od nás na věk nedívají.“⁹

V době, kdy bylo Zdeňku Zouharovi něco přes dvacet let, navázal písemné kontakty s Bohuslavem Martinů, žijícím ve Spojených státech amerických. Velice ho obdivoval jako člověka i umělce a jejich korespondence skončila až Mistrovou smrtí.¹⁰

Nikdy se osobně nesetkali, neboť vycestovat v té době na západ bylo nereálné. Jako první kompletoval a propagoval Mistrovo dílo, zasloužil se o to, že Brno je rovněž vnímáno jako město Bohuslava Martinů. Díla B. Martinů uváděl v nastudování ženského a smíšeného sboru OPUS a ženského komorního sboru Vítězslava Kaprálová, které řídil. Některá z nich byla provedena poprvé (*Petrklíč, Otvírání studánek, Pět českých madrigalů, Tři zpěvy pro šest ženských hlasů, Tři legendy*).¹¹ Na jeho podnět proběhl v Brně v roce 1966 mezinárodní festival Bohuslava Martinů, v Praze byl u zrodu Společnosti Bohuslava Martinů (dále jen SBM) a od vzniku její pobočky v Brně je profesor Zouhar i předsedou hlavního výboru SBM. Redigoval pět hudebních sborníků, jeden z nich je právě o B. Martinů (první česká kniha o tomto našem významném skladateli), napsal dvě monografie: již zmíněné *Sborové dílo Bohuslava Martinů* (vyšlo v roce 2002 v Akademii věd ČR), *Skladatel Jan Kunc* - titul Ph.Dr. získal právě za tuto práci, byl soukromým žákem ve skladbě u Jana Kuncce (kniha vyšla v roce 1960 ve Státním pedagogickém nakladatelství). Vytvořil také bibliografie *W. A. Mozart, F. Kramář-Krommer, J. L. Dusík- Dussek*, a další. Můžeme je najít ve fondech světových vědeckých institucí jako je Leningrad, Moskva, New York, Washington ad. Z dirigentské činnosti nelze zapomenout na premiéry v oboru kantát a světové premiéry děl Bohuslava Martinů. Z činnosti organizační nutno uvést jeho členství v hudebním poradním sboru města Brna, členství v komisi pro udílení medailí L. Janáčka, členství v celostátní porotě – obor sborový zpěv, místopředsednictví ve výboru celostátního Sborového festivalu Brno, předsednictví v celostátní konferenci o dětském sborovém zpěvu a další. Jemu nejbližší je však činnost kompoziční, která činí cca 250 skladeb nejrůznějších forem, které byly uvedeny v šestnácti státech. Za připomenutí stojí

⁹ Citace z příspěvku Vladimíra Čecha, Rovnost, 11.května 2002.

¹⁰ Vztah B. Martinů ke Z. Zouharovi vystihuje též následující text: „Zouhar je fajn kluk a všichni na něho žárlí, jen já ne.“ Citát je z dopisu skladatele jeho příteli Karlu Novákovi s datem- v Římě, 24.12.1956 (o Štědrém dnu). Uvedeno in: Jaroslav Mihule, *Bohuslav Martinů*. Profil života díla. Praha, Státní hudební vydavatelství, 1966. S.75.

¹¹ *Sborník muzea Blansko 2007*. Muzeum Blansko, Blansko, 2007. ISBN 80-86951-09-6. S 190. Strana 96.

cyklická díla vokální *Velké objetí, Ohnivá čára, Morava, Má rodná země, Láska, Rozmarné ukolébavky*, díla *Jarní suita, Partita*.

Tvorba Z. Zouhara zasahuje do mnoha hudebních žánrů a druhů, je různorodá, odhaluje pochody v jeho mysli, nálady, vášně, rozpory, jeho jedinečný pohled. Na posluchače působí barevně a spontánně, kompozičně přehledně, nezakrývá návraty k lidové písni, převážně pak k moravské. Přesto však hledal, objevoval a nalézal nové kompozice, což dosvědčují díla jako „151“ (*Hudba pro dechové kvintet*), *Tři etudy pro čtyři lesní rohy, I. smyčcový kvartet zvaný modální, Hudba pro smyčce, Symfonický triptych, Musica giocosa per archi, II. smyčcový kvartet In memoriam matris mei* (věnovaný matce Anežce), oratorium pro sóla, sbory, vypravěče a orchestr *Plameny kostnické, Hudba mezi verši Jana Skácela* pro flétnu, hoboj, violoncello, klavír a recitátora. Z vokálních děl patří k nejznámějším *Písničky o lásce na lidovou poezii milostnou I, II, III*, *Tři zpěvy pro soprán a klavír na verše Splavu Fráni Šrámka Zrání*, cyklus dětských sborů na verše Jana Čarka *U potoka, Sedm koled pro trojhlasý smíšený sbor*.

Autorovy vztahy se Slováckem vyvrcholily renovací *Žarošické mše pastýřské*, dále skladbami *Salmo 122* pro žarošický chrámový sbor a varhany k příležitosti 200. výročí posvěcení kostela svaté Anny v Žarošicích, a varhanním *Preludiem quasi una toccatina*. Svým srdcem však Z. Zouhar tíhne a náleží k Dražanské vrchovině. Z lásky ke svému rodnému kraji se vypsals inspirován mládím ve mši pro sóla, smíšený sbor, varhany a orchestr *Půlnoční*, ve sborech a capella na básně Vítězslava Nezvala *Morava*, v *Lidových písničkách z Jedovnicka* pro smíšený sbor. Jeho vřelý vztah k tomuto kraji je znám v již zmiňované *Blanenské svitě* pro smyčcový orchestr, *Kotvrdovickém pochodu*, v *Písničkách o rodném kraji* na verše Vladimíra Poláka pro bas a klavír: *Píseň jedovnická, Píseň adamovská, Píseň blanenská*. S regionem jsou spjaty také skladby *Moravský kras, Podzim v Kunštátě, Deset lidových písní z Boskovicka, Letovický pochod* nebo *Tři melodramy* na verše Ervína Černého Křetínského pro recitátora a klavír s názvy *Zelený barvínek, Kotvrdovský Gedeon, Budkovanské zvony*. Další melodram s lyrickým názvem *Klaním se mladému měsíci*, který Zdeněk Zouhar napsal inspirován verši Li Tuana - Bohumila Mathesia, byl v červnu roku 2009 znovu na Koncertu učitelů Soukromé základní umělecké školy v Blansku představen veřejnosti. Za klavír usedla Milena Melenovská, přednesu se chopila Irena Čepová (obě jsou učitelky výše uvedené SZUŠ)

a nutno dodat, že skladba tohoto typu, kdy místo zpěvu je použita recitace za doprovodu hudby, byla všemi velmi kladně přijata.¹²

Bohumil Mathesus citlivě přebásnil Li Tuana s jeho Zpěvy staré a nové Číny,¹³ stejně tak niterně osobní postoj zaujímá Zdeněk Zouhar k východním kulturám. Vyplyvá to z postřehu Jiřího Stehlíka, který se Zdeňkem Zouharem vedl nejen rozhovor a také o něm psal monografii:

„Zaujal mě „japonský“ vztah k životu. Filozoficky je jiný než náš. My, Evropané, žijeme spíš do „šířky“. Japonci žijí do „hloubky“. My chceme vidět a poznat co nejvíce, oni dávají přednost kvalitě. Nesledují celý les, ale jen jeden strom. Ten ale pozorují co nejbedlivěji. Tvrdí, že čím víc se člověk na onen jediný strom dívá, tím víc se toho dovídá o celém lese.“¹⁴

Zouharova tvorba, která těžší z poezie, je vskutku nemalá. Málokdo ví, že ještě za studentských let vydal autor sbírku *Sonety*, další tři sbírky nesou název *Žně*, *Vzdálená milá*, *Různé básně*. Kromě toho napsal divadelní hru *Ó, Vánoce!*, v roce 1945 ji osobně režíroval a dokonce v ní i hrál společně s kotvrdovickými ochotníky při jejím uvedení. Zde také režíroval i Čapkovu *Matku* a zároveň ve hře ztvárnil roli otce.

V době, kdy Zouhar působil coby profesor skladby na JAMU v Brně, vychoval žáky, jejichž jména stojí jistě za zmínku: Jan Jirásek, Radek Rejšek, Engelbarg König, Ingrid Silná, Ondřej Jirásek, Jan Vičar, Jan Vrkoč, Eduard Schiffauer, Slovák Vojtěch Didi a v neposlední řadě jeho syn, skladatel a muzikolog, Doc. MgA., Mgr. Vít Zouhar, Ph.D. Společně se podíleli na komentování Zouharovy korespondence s Bohuslavem Martinů. Výčet děl a činnosti profesora Zouhara ještě zdaleka není konečný, nabízí se myšlenka, že tolik práce nelze zvládnout za jediný lidský život. Profesor Zouhar však je toho zářným živoucím důkazem. A to, zdá se, stále ještě není u konce své rozsáhlé činnosti plné nápadů a osobité techniky, podporované svěžím duchem a neutuchající, jemu typickou, lidskostí. V roce 2006 mu byla po právu udělena Cena města Blanska za

¹²Citace: „Doufejme, že tato slova i hudba svou tajemností, lyričností a zvučností rozechvěje nejenom naše nitra, ale zasáhne i do duší Vás, posluchačů.“ Citát: z průvodního slova M. Melenovské. Ze soukromého archívu M. Melenovské.

¹³ Zdroj: <http://vacilando.net/node/264645>

¹⁴ Citace: *Sborník muzea Blansko '97*. Muzeum Blansko, Blansko, 1997. Stran 74.Strana 68.

kulturu, kterou přijal s jemu vlastní skromností a slovy: „Je to pro mě milé ocenění, které jsem ani nečekal a nevím, jestli si plně zaslужuji, aby mi bylo uděleno.“¹⁵

Jméno profesora Zdeňka Zouhara najdeme mimo jiné také v *Československém hudebním slovníku osob a institucí II* (red. G. Černušák - B. Štědroň - Z. Nováček. Praha, 1985), dále v publikaci *Čeští skladatelé současnosti* (red. A. Martínková, Praha 1985) a ve slovníku *Kdo je kdo v České republice* (Praha, 1994).¹⁶

¹⁵ Citace.: *Zpravodaj města Blanska. 13.prosince 2006. Strana 1.*

¹⁶ *Sborník muzea Blansko 2007.* Muzeum Blansko, Blansko, 2007. ISBN 80-86951-09-6. S 190. Strana 97.

2. FOLKLÓRNÍ SOUBOR DRAHAN

Na blanenské hudební a taneční scéně se v dnešní době pohybuje několik sborů a souborů s dlouholetou tradicí. K těm, které se mohou chlubit hlubokými kořeny, propagací národních tradic, nespočítatelným množstvím vystoupení, zájezdů a jiných aktivit, letitými zkušenostmi i oblibou u veřejnosti, patří bezesporu Národopisný soubor písní a tanců Drahan.

2.1 Založení souboru

První zprávy o nově vznikajícím souboru lze vystopovat v Kronice Drahanu. Pátek, 4. ledna roku 1974, se tak stal důležitým mezníkem nejenom pro skupinku studentek ze druhého ročníku blanenské střední ekonomické školy (SEŠ), ale pro celé další generace členů souboru. Třídním profesorem děvčat byl na SEŠ v Blansku ing. Jiří Polák, k jehož zájmům patřily především místní národopisné tradice. Tato snaha byla později velice oceňovaná, poněvadž folklór na Blanensku v této době téměř vymizel. Profesor dokázal vzbudit zájem u děvčat tak velký, že se začaly počínaje 4. lednem toho roku scházet k tanečním zkouškám. Tyto lekce profesor sám vedl a dokonce se zasloužil o zhotovování krojů k jednotlivým tancům. Dalším spoluzakladatelem byl ing. František Slabý, který zpočátku ke každému tanci zpíval. Poté krátkodobě Drahan nacvičoval za klavírního doprovodu, až se jednoho dne k nim kromě přibývajících nových členů, kde nechyběla už ani mužská část souboru, přidala lidová muzika Pasterveci, zkoušející na tomtéž sále blanenského Závodního klubu ČKD (ZK ČKD) před tanečním souborem. K prvním tancům, které Drahan společně s Pasterveci nacvičili, patřil *Hoptajč, Zahradnická, Káča a Bajdyš*, později Pasterveci poskytli ochotně tanečnickům také magnetofonové nahrávky těchto i jiných skladeb. V říjnu roku 1974 se ing. Slabý začal starat o nově vznikající hudební soubor. Ke svému dalšímu růstu potřebovala taneční část souboru odborně vzdělané vedení, proto se jeho uměleckou vedoucí a choreografkou stala učitelka LŠU v Blansku Miluše Mátalová (později Jeřábková), absolventka tanečního oboru konzervatoře v Brně. Ve své práci uplatnila mimo jiné i své zkušenosti z působení v tanečním souboru Brněnského rozhlasového orchestru lidových nástrojů (dále BROLN). Miluše Jeřábková vede soubor dodnes společně se svým manželem Jaroslavem Jeřábkem, který v souboru působil dříve jako tanečník,

nyní je jeho organizačním vedoucím. Na konci října již byla zformovaná vlastní muzika Drahanu, s Vladimírem Šoupalem a ing. Františkem Slabým ve vedení. Období plně pilné práce přineslo své první ovoce v podobě vystoupení pro plesovou sezónu. Dne 10. ledna 1975 „drahaňáci“ poprvé vystoupili na plese Jednotného zemědělského družstva (JZD) v Kunštátě se zahajovací polonézou, později i s nacvičenou *Českou besedou*. *Furianta*, *Hulána*, *Sousedskou* a některé nacvičené části *České besedy* publikum přijalo s obrovským aplausem. Repríza celého tanečního vystoupení proběhla hned následující den na plese mladých Dimitrovců v ZK ČKD Blansko a o tom, že se tance líbily i v Blansku svědčí následný děkovný dopis souboru z pera předsedy Celozávodního výboru Socialistického svazu mládeže, Miroslava Kocmana.

Plesová sezóna byla na svém počátku a přinesla s sebou možnost předvést soubor i jeho rozvíjející se činnost nejširší kulturní veřejnosti na Blanensku i v okolí. Tanečníci Drahanu se mimo jiné zúčastnili také několika tanečních soutěží. Jednou z nich byla i soutěž ve společenských tancích „Boskovický hřeben 1975“ v Boskovicích, kde před zbývajícími 16 tanečními páry se na 1. místo protancovala dvojice tanečnicků právě z blanenského Drahanu. V roce 1975 se soubor prezentuje na Okresní všeoborové přehlídce zájmové umělecké činnosti (ZUČ), Národních dožínkách v Brně, Okresní slavnosti písní a tanců ve Sloupě nebo na Družebním večeru s hostujícími zpěváky z italského Scandiana v Blansku.

2.2 Činnost souboru

2.2.1 Počátky, růst a vývoj Drahanu

Vedoucí souboru, Miluše Mátalová, byla v kolektivu velmi oblíbená a tak není divu, že se soubor stále rozšiřoval o další členy. Bouřlivé potlesky na konci vystoupení souboru, pochvalná a povzbudivá slova vedoucí byla pro všechny vždy velkou odměnou a motivací pro další práci. Soubor začal nacvičovat nový repertoár – tance a písně z Protivanovska, Kořence, Lipovce, Kateřiny a dalších vesnic, a také *Moravskou besedu*. Z původního tanečního kolektivu se stalo hudebně taneční těleso vítané na celé řadě kulturních akcí. Drahan nesměl chybět na každoročně pořádaných Okresních mírových slavnostech v Rájci - Jestřebí, Horáckých slavnostech „Horácko zpívá a tančí“ v Doubravníku a dalších. Postupem času se změnil název souboru na Svazácký

národopisný soubor Drahan, vedoucím souboru se stal František Bartošík (otec Miluše Mátalové), vedoucím muziky a pěvecké skupiny Vladimír Šoupal. Taneční skupinu i nadále vede Miluše Mátalová.

Dne 22.června roku 1977 Drahan pořádá 1.celovečerní vystoupení souboru, kde na programu jsou nejenom tance, ale i lidové písničky a vyprávění, sóla pro hudbu. Uveden byl také tanec *Hulán*, v němž si sólo zatančil pár Míla Neckářová a Mirek Kryl - vítězové Boskovického hřebenu 1975. V souboru se poznali, seznámili a zanedlouho se i vzali. Nutno podotknout, že nebyli první ani poslední dvojicí, která díky Drahanu skončila ve svazku manželském. Vedoucí a choreografka souboru se snažila po čase oživit repertoár o zajímavá i nefolklorní pásma, k nimž patří směs písní na dívčí jména s názvem *Babeta*. Zájmu se těšilo pásmo písní a tanců *U muziky v Kořenci*, které je protkáno příběhem, jak to vypadá u muziky. Je plné krásných písniček jako *Benešovskej kostelejčku*, *Mám já ženu hocóranó*, *Čí só hode*, a dalších, ale i tanců - *Panský mostek*, *Za čtyrák*, *Šotyš*, *Kořenec*,... O taneční vystoupení vzrůstá zájem, např. v roce 1978 má soubor na svém kontě 22 akcí.

Zkoušení a nácvik probíhal od počátku v prostorách Závodního klubu ČKD. ZK ROH ČKD se stal zřizovatelem souboru, což bylo podstatné pro jeho další rozvoj. Pomáhal s organizováním vystoupení a zájezdů, díky jeho pochopení a podpoře si soubor mohl pořídit také vlastní kroje. Zpočátku se totiž tancovalo v národních krojích zapůjčených půjčovnou krojů v Brně. Postupně se proměňuje i členská základna, soubor přicházejí posílit mladí.

2.2.2 Drahan na začátku druhého desetiletí činnosti

K příležitosti 10. výročí založení souboru bylo 24. března roku 1984 v sále ZK ROH ČKD Blansko uvedeno slavnostní představení tanců a písní z oblastí Horácka, Slovácka, Lašska, Slovenska a dalších. Dále byla na programu předtančení *Polská krev*, *Polonéza Es dur*, *Charleston*, *Babeta*, *Rock and roll*, *Setkání*, *Square Dance* a vystoupení dětského souboru Drahánek, který vznikl jako mladší bratr pět roků od založení souboru Drahan. Členská základna dospělého souboru čítala v této době 16 tanečních párů a zhruba 13členné technické zázemí souboru. Sice až po deseti letech, ale přece přijal Drahan za svůj znak emblém, který soubor provází dodnes. Ještě téhož roku vycestoval Drahan poprvé za hranice vlasti, do Jugoslávie, kde jeho program na

Festivalu v Kranju u Ljublani sledovalo 4 500 diváků. Program natáčela i místní televize. Soubor byl ubytován v blízké přímořské Fiese, kde členové souboru mohli spojit příjemné s užitečným. Zájezd do Jugoslávie odstartoval šňůru dalších zahraničních zájezdů - v roce 1987 „drahaňáci“ tančili v Itálii, v roce 1992 navštívili Spolkovou republiku Německo a roku 1993 byl soubor dokonce nominován na Světový festival folklóru, který se konal v Turecku. Zde se obecnstvu představovaly soubory 18 zemí světa. V roce, kdy Drahan slavil své již dvacáté výročí vzniku souboru, byl také zástupcem české kultury a tradic na evropském festivalu v Holandsku. Zde vystupoval vedle souborů z Francie, Anglie, SRN a Holandska.

2.2.3 Drahan na cestách i na domácí scéně

Taneční soubor Drahan společně s muzikou pokračoval v cestách za hranice naší vlasti i na prahu třetí desítky roků své aktivní a plodné činnosti. V roce 1996 hostoval ve Francii, o 3 roky později byl pozván opět do Spolkové republiky Německo, kde se setkal také se soubory Gruzie, Rumunska a Švédska. Kratší zájezdy, kde soubor účinkoval na pozvání či formou výměnného pobytu, absolvoval do Polska - partnerským městem města Blanska je Legnica, do Maďarska, na Slovensko, do Rakouska či Lucemburska. Účast potvrdil také na Evropském festivalu v Saarbrückenu. Bohužel některé festivalové cesty musely být odřeknuty z důvodů převážně finančních, a tak se členové souboru nepodívali do Guatemaly, Ekvádoru či Egypta. O to však známějšími a aktivnějšími se stali na domácí půdě - ve Žďáru nad Sázavou, kde byl v roce 2007 pořádán Národní krojovaný ples, navštívili také místní festivaly v Kořenci a ve Velké Bíteši. Drahan je zván také na Mezinárodní festival do Písku, kde se pravidelně prezentuje.

Soubor písní a tanců Drahan se tak protančil plynule a hladce až do nového tisíciletí a ani v jedenadvacátém století neztrácí lesk a oblibu u veřejnosti. Šíření lidových tradic, prezentace lidových tanců, písní a zvyků je činnost v dnešní době obzvlášť záslužná, jelikož v blanenském regionu do doby vzniku souboru se tyto aktivity téměř vytratily. Program souboru se dnes zaměřuje především na staré lidové zvyky, tance a hry z oblastí nám blízkého Horácka se střediskovou obcí Drahaný (odtud také pochází název souboru). Tak jako se podařilo aktérům souboru probudit k životu místní folklór nebo i přiblížit kulturní veřejnosti tance a písně z blízkého okolí, daří se udržet tradici

každoročních zahraničních zájezdů. V roce 2009 Drahan i s muzikou vycestoval do Portugalska, cestou navštívil Paříž a dal tak možnost členům pokochat se krásami hlavního města Francie. V dalším roce soubor zavítal na dalmátské pobřeží v Chorvatsku, kde po třech celovečerních představeních na místech Makarské riviéry dostal nabídku k účinkování i na příští sezónu. Hned nato soubor přecestoval s jednohodinovou zastávkou v rodném Blansku do Polska, kde se v partnerském městě Legnica oslavovalo 10leté výročí podpisu smlouvy o partnerství a vzájemné spolupráci mezi městy. Drahan byl polskou stranou doslova vyžádán a předvedl zde devadesátiminutový folklórní program.

2.3 Doprovodná muzika Drahan

Původní hudba doprovázející tanečníky vznikala téměř současně s tanečním souborem. V této době se muzika zaměřovala na interpretaci místních horáckých písní, později čerpala také z jiných folklórních oblastí jak Moravy, tak i z Čech a Slovenska. Ke změnám dospělo i vedení hudby, po Vladimíru Šoupalovi přišel do vedení muziky Jiří Ambrož. Velký podíl na zkvalitnění hudební sekce přinesla učitelka LŠU v Blansku Zdena Borešová, když se stala po Ambrožovi vedoucí muziky. V její práci pak pokračovaly houslistky Jarmila Nečasová a Miroslava Kocmanová, obě absolventky brněnské konzervatoře a učitelky LŠU. Ženské vedení později vystřídal klarinetista Josef Přibyl a houslista Vladimír Šenkýř. Členská základna muziky procházela taktéž úpravami a ruku v ruce došla i ke koncepční změně a snaze osamostatnit se. Ještě před rokem 2000 doprovázela taneční soubory Drahan a Drahánek již jen zřídka, poté se vydala na sólovou dráhu. Vystupuje v nejrůznějších menších a větších formacích dle zájmu a objednávek s uceleným programem písní, tanců (v podání dvou profesionálních tanečních párů) a vyprávění pod vedením Pavla Dočekala a Blanky Šenkýřové. V roce 2010 přijala muzika nový název – Majerán.

2.4 Nová doprovodná kapela s primášem Jiřím Danielem

Vedoucí souboru, Miluše Jeřábková (v současnosti ředitelka SZUŠ v Blansku) vynaložila po několikráte velké úsilí vytvořit novou doprovodnou cimbálovou muziku, což se jí v rozmezí měsíců března až června roku 2008 konečně podařilo. V červnu roku 2008 již nová cimbálovka vystoupila na Národopisném večeru v Dělnickém domě v Blansku. V programu doprovodila taneční soubory Drahan a Drahánek, ale vystupovala také samostatně se svým novým repertoárem.

Úspěšnému raketovému startu nové kapely napomohlo několik skutečností: v jejich začátku jim pomáhali a vedli je již ostřílení muzikanti Blanka Šenkýřová a Pavel Dočekal, kteří zasvětili „do řemesla“ Jiřího Daniela (prim) a Natálii Dočekalovou (kontry) jakožto začínající muzikanty bez zkušeností. Neměnnou a zkušenou základnou souboru je paní Inka Alexová (housle) a Anna Pulkrábková (cimbál), obě zůstaly v novém souboru z dob, kdy někteří starší členové odcházeli ze souboru za jinými závazky. Nově příchozími jsou Aleš Průcha (klarinet), Mirek Nečas (basa) a Šárka Fránková (terc). V této sestavě hrál soubor na již zmíněném Národopisném večeru a na Festivalu Písní a tancem v Luhačovicích 2008, Jihlavských slavnostech 2009 a na Folklórním festivalu Dancas do mundo v Portugalsku. Nejmladší a poslední příchozí posilou je Jana Panáčková (kontry), která však také společně s Natálií Dočekalovou výborně zpívá. Velký obdiv a ovace zaslouženě sklízí mladý primáš Jiří Daniel, který cimbálovku vede, také sólově zpívá a podává společně se všemi vždy skvělý výkon.

2.5 Účast souborů na festivalech

V roce 1984 se začala práce v souboru zúročovat tak, že přinesla možnost prezentace i na zahraničních festivalech. Jak již bylo zmíněno, po prvním zahraničním výjezdu do Jugoslávie navštívili tanečníci Drahanu v roce 1993 Světový festival folklóru v turecké Burse, v roce 2007 festival v německém Saarbrückenu. V tomtéž roce se zúčastnil soubor i tuzemských folklórních festivalů „Kořenec 2007“ a mezinárodního folklórního festivalu „Písek 2007“. Na Světovém folklórním festivalu „DANCAS DO MUNDO WORLD DANCES“ oslavil Drahan své 35. narozeniny v Portugalsku, a to díky nominaci uměleckou a koncertní agenturou Ayfas. Právě tolik

členů se mělo tu čest v prázdninovém 11denním soustředění seznámit se členy souborů z Ruska, Srbska, Polska, Francie, Paraguaye a afrického Toga. Ubytování jim bylo poskytnuto v městečku Argoncihle – provincie Doure, asi 11 km jižně od Porta a přibližně stejně tak daleko od Atlantického oceánu. Po přijetí na radnici v Santa Maria da Feira účastníci tančili na satelitních festivalech ve městech Aguera, Arrifana, Fornos, Caldas de Sant Jorgie a na dalších místech. Shodou náhod se stalo že, Drahan během 11 dnů absolvoval 11 vystoupení v 11 portugalských městech. Českou republiku soubor reprezentoval převážně tanci z Horácka, protože z etnografického hlediska spadá právě do této oblasti. Podle konstatování prezidenta festivalu získali tanečníci i muzikanti velmi dobré ohodnocení, obdivovány byly choreografie a rozmanitost tanců. Zaujaly především klasické párové tance polka, valčík a jejich střídání, protože Francouzi mají většinu tanců choreograficky řazenou spíše do útvarů, řad a křížů. Dále soubor Republica Checca (jak byl nazýván místními diváky) překvapil mládím tanečníků i hudebníků, a také i proto se zde těšil velké oblibě. Hudbou a tancem tak bylo na portugalském folklórním festivalu naplněno motto, že hudba a tanec jsou řeč, které porozumí všichni, ať jsou jakékoliv národnosti a jazyka.¹⁷

Nejen zahraniční publikum tleskalo vystoupením souborů Drahan a Drahánek. V naší rodné zemi se také naštěstí najdou lidé a organizace podporující národní tradice a zvyky. A tak se mají možnost soubory z nejrůznějších regionálních oblastí potkávat právě na folklórních festivalech, které jim dávají možnost poznávat hudbu, tance, obyčeje souborů z blízkých i vzdálených míst České, ale i Slovenské republiky. Již v minulém století se tak Drahan začal zúčastňovat festivalových přehlídek. V roce 1976 na festivalu „Horácko zpívá a tančí“ se přírodnímu hledišti v Doubravníku předvedlo na 350 tanečníků z osmi nejznámějších horáckých souborů - Doubrava z Doubravníku, Vysočan z Jihlavy, Velen z Boskovic, Třebíččan, Horák z Rokytna, Vesének z Tišnova, Jaro z Březníka a Drahan z Blanska. „Národopisné léto 1984“ bylo již šestnáctým ročníkem folkloristických pořadů, které pořádalo Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm. Také sem byly pozvány oba dva soubory Drahan a Drahánek se svým programem plným tance, hudby a mluveného slova z horáckých oblastí. Přehlídku tradic regionu ve dvouletých intervalech pořádá obec Kořenec ve svém přírodním amfiteátru, který se vždy rozzáří různobarevnými kroji. Na tradičním festivalu tance, lidových písní, typického nářečí a řemesel zahajuje pořádající místní

¹⁷ Informace poskytli spoluúčastníci akce pan Jaroslav Jeřábek, manžel vedoucí souboru Miluše Jeřábkové, organizační ředitel SZUŠ Blansko, a pan Petr Plhoň.

soubor Kořeňák i s mladším Kořenáčkem, dále se zúčastňují soubory Skalák se Skaláčkem, Drahan s Drahánkem, Velen s mladším souborem Borověnka, Skaličánek. Přestože soubory jsou z jedné oblasti, jejich kroje se od sebe odlišují byť jen maličkostmi. Pozvání přijímají i hosté, v roce 2009 zde hostujícím souborem byl brněnský Jánošíček, přinášející svěžest beskydských kopců v podobě typických tanců jako je odzemek a valašský čardáš. Drahan se dále prezentoval již poněkolikáté na Mezinárodním folklórním festivalu v Písku či na festivalu „Jihlavské folklórní léto“. Atmosféru festivalu dětských folklórních souborů v Luhačovicích, kterého se zúčastnil mladší soubor Drahánek v roce 2008, přibližují následující řádky:

„Folklorní sdružení České republiky za vydatné pomoci Města i Lázní Luhačovice a sponzorů se již po šestnácté stalo pořadatelem a hlavním organizátorem Mezinárodního festivalu dětských folklórních souborů. Účastnily se ho soubory z naší republiky – např. Kytice z Prahy, Hořeňáček z Lázní Bělohrad, Palavěnka a Palavánek z Mikulova i soubory zahraniční – ze slovenského Martina, Spolkové republiky Německo nebo z Gruzie. Drahánek, který zde reprezentoval město Blansko, vznikl jako dětská odnož folklórního souboru Drahan v roce 1979 pro výchovu mladší generace tanečníků s cílem udržovat lidové tradice našich předků. Tvoří ho děti ve věku od 5 do 14 let, se kterými spolupracovaly tři zpěvačky – žákyně SZUŠ Blansko z pěveckého oddělení a nově se rodící muzika, která se za vedení primáše Jiřího Daniela chopila doprovodné role všech tří uvedených tanečních pásem. Příznivci lidových tradic si v krásném lázeňském městě Luhačovice přišli o posledním slunném zářijovém víkendu opravdu na své. Od čtvrtek do neděle se lázeňská kolonáda rozezněla tóny lidových písní a připravila nejenom lázeňským hostům, ale i místním obyvatelům a turistům nevšední zážitek. Muzika hrála kde se dalo, dokonce i za chůze městem, všichni zpívali jako o život, včetně maminek, které doprovázely své malé ratolesti a pomáhaly pedagogům s organizací vcelku náročného třídního harmonogramu. Zbyl ale i čas na seznámení se s jinými kulturními zvyky a tradicemi, z nichž nejvíce odlišná a zajímavá byla lidová kultura Gruzie. Jejich vystoupení bylo skutečným zážitkem. Oproti tomu horácké písně, říkadla a tance byly pohlazením na duši a vzbuzovaly lásku a obdiv k naší krásné vlasti. Pásma Had leze z díry, Řemesla i Horácká kola děti zatančily a zazpívaly s plným nasazením, i když poslední den festivalu už s mnohými zápasila únava. Z Luhačovic ale odjížděly s dobrými pocity. Odměnou pro všechny byl nevšední zážitek, nové zkušenosti, nové kontakty a kamarádi, keramické medaile nebo lázeňské

oplatky. Velký dík patří dětem, rodičům, kapele a zpěvačkám, paní ředitelce SZUŠ Miluši Jeřábkové, která vše nacvičila, zorganizovala a řídila.“¹⁸

2.6 Současnost souboru

2.6.1 Vedení souboru

V současné době působí soubor Drahan spolu s Drahánkem v Soukromé základní umělecké škole (SZUŠ) Blansko, která má své sídlo v prostorách blanenského Dělnického domu. V tanečních sálech školy probíhají zkoušky obou souborů, místní vystoupení se převážně odehrávají taktéž v budově Dělnického domu, ve kterém se nachází malý (komorní) a velký koncertní a taneční sál. Celá budova, která patří městu a v níž sídlí také Kulturní středisko města Blanska (KSMB), prošla v období posledních tří roků rozsáhlou rekonstrukcí a modernizací, včetně technického zařízení a vybavení sálů i učeben. Zde pořádané akce, koncerty, soutěže, plesy a jiné mívají tradičně dobrou úroveň a vysokou návštěvnost.

Vedení obou souborů je doménou ředitelky školy, paní Miluše Jeřábkové. Před rokem 2000 vedla soubor Drahan společně se svým mužem Jaroslavem Jeřábkem, po roce 2000 pak se svým synem Romanem Mátalem, který vedl samostatně Drahánek a taneční oddělení stepu. V době, kdy se učitel Mátal vydal za jinými závazky, vedení obou souborů zajistila opět Miluše Jeřábková coby umělecká ředitelka souborů i SZUŠ za vydatné organizační pomoci svého manžela Jaroslava Jeřábka. Oba soubory korepetuje učitelka Irena Čepová a se souborem Drahánek, který se schází dvakrát týdně, hraje ještě učitelka Milena Melenovská.

2.6.2 Přijímání nových členů souboru

Členská základna souboru Drahan čítá v současné době kolem 20 členů. Další jsou pak vychovávaní vedoucí souboru v mladším Drahánku a v přípravce Drahánku.

¹⁸ Citace: Příspěvek Ireny Čepové z 26.10.2008 na stránkách města Blanska, www.blansko.cz, uveden v kategorii Kultura.

Nejmladšími zájemci o výuku lidového tance bývají každoročně nastávající žáci u zápisu do nového školního roku. Většinou přicházejí se svými rodiči a poté, kdy uviděli účinkovat Drahánek či Drahan, společně zjišťují možnosti přijetí do folklórního souboru. Problémem ale někdy bývá nerovnováha zapsaných chlapců a dívek do ročníku. Nedostatek chlapců totiž nutí k nácvičce převážně dívčích tanců a sóla, nouze o dívky pak vede k opačnému trendu.

V přípravě Drahánek se děti od 4 let učí základním krokům lidových tanců, písňe, říkadla a hry, později jsou jimi nacvičená pásma součástí již větších celků celého Drahánek. Ti, kteří již přerostli své vrstevníky, a to nejen centimetry, ale také věkem a zkušenostmi, přecházejí ve větších formacích do souboru Drahan. Tam se všichni společně snaží o vzájemné spolupůsobení. Starší pomáhají mladším a novým členům sít se s kolektivem a učí je trpělivě novým krokům, postupům i celým choreografiím tanců. Zpočátku zpravidla dvojice tvoří vždy jeden zkušenější a druhý začátečník. Práce s páry je pak snazší a výsledky činnosti rychlejší.

Noví členové však do souboru Drahan přicházejí rovněž mimo začátek školního roku a to přímo „z ulice“. Pro vedoucí souboru pak není větší radost než zájem o tanec, který je projevován lidmi, kteří nikdy předtím netančili. Právě tady lze dokázat, že naučit se tancům může zkusit kdokoliv, kdo projeví zájem, snahu a úsilí. V nedávném období tak tvořili soubor Drahan i tzv. „dospěláci“, tzn. manželské páry či jednotlivci, kteří si oblíbili folklór a přáli si vystupovat v tanečním uměleckém kolektivu. V současnosti však tvoří základnu souboru převážně studentské páry, které jsou pouze výjimečně doplňovány jednotlivými dospělými tanečníky.

2.6.3 Choreografie tanců

Za dobu existence obou bratrských tanečních souborů mají spolu ve svém repertoáru nesčetně mnoho druhů tanců z různých krajů a oblastí, vždy zajímavě choreograficky postavených a ztvárněných. Buď v sobě nesou prvky tradičního národního folklóru nebo jsou záměrně z nějakého důvodu upraveny, ozvláštněny. Podle slov paní ředitelky a zároveň choreografky souboru je každá choreografie originálem a tvoří autorovo „know – how“. Tudíž ani ona nerada poskytuje své choreografie druhým, ale vytváří své vlastní, vždy přímo „na tělo“ stávajícím tanečníkům a dané události, kde mají být tance uvedeny. Při tvorbě choreografií vychází z rytmu, tempa a dynamiky

tance, melodie a harmonie je choreograficky ztvárněna pohybovými tvary v tanečních útvarech, s využitím prostorové a výtvarné podoby. Vždy však konečný tanec musí akceptovat to nejdůležitější - kulturu pohybu. Proveden precizně musí být i ten nejjednodušší prvek, tanečník dbá na správné držení těla a je nutno vše neustále opakovat a procvičovat, aby se dalo dále stavět na pečlivě osvojeném tanečním základu.

K nejzákladnějším prvkům taneční výchovy, které tanečníci procvičují cíleně v úvodu každého tanečního tréninku, patří chůze, běh, pérování, poskoky, cval. Vždy je však důležitá motivace k tanci i nácvičku a vytvoření určité představy o tanečním prvku a jeho využití. Dalším předpokladem je skloubení s rytmotvornými prvky jako je tleskání, plácání, dupy, podupy. Po nácvičku taneční chůze, z níž přirozeně vychází běh, následuje nácviček přísunného kroku, přeměnného kroku, valčíkového kroku respektive vyšlapávané sousedské, kombinují se s poskoky, výskoky, zhoupnutím a dalšími prvky.

Choreografická stavba tance a tanec sám o sobě závisí na zkušenostech a dovednostech tanečníků souborů, jejich technické zdatnosti a kooperativní spolupráci. V Drahánku, a dnes už i v přípravce Drahánku (Drahánečku), děti nacvičují poměrně složité taneční vazby, aby je pak aplikovaly do daných tanců. Zpočátku choreografka zařazuje osvojení známých lidových her (např. *Na zajička, Na Elišku, Trnaveček, Na hada, Káča*), postupně se s dětmi zaměřuje na chlapecké a dívčí hry využívající říkadla, která rozvíjejí dětskou představivost a fantazii. Řada námětů bývá čerpána z prosté dětské hry, již děti hrály na pastvě, u ohničku při opékání brambor, vítání jara a vynášení smrtky, stavění máje. Dokazují to příznačné názvy dětských tanečních pásem - *Na pastvě, Mája, U kolébky, Řemeslnické pásmo* ad. Vždy na konci školního roku děti umějí zatančit několik takových pásem, se kterými vystupují na veřejnosti, účastní se s nimi soutěží, reprezentují na festivalech. Diváci občas žasnou, vidí-li tančit malé děti natáčenou polku a valčík ve dvojici nebo o něco málo starší sólisty tančící třasák. V Drahánku si dále osvojují děti kromě již zmíněných tanečních kroků hladkou i poskočnou polku, dvojpolku (tzv. ruská polka, využívající figury pata-špička-polka), obkročák, trojdup, čtyřdup, skleповé kroky, řezanku a mazurkový krok. V každém nácvičku je dodržován charakteristický postup, který začíná seznámením s tancem, jeho vzorném předvedení, nácvičku a zpěvu taneční písně. Poté se přistoupí k nacvičování jednotlivých tanečních frází, které se postupně spojují v ucelené části. Tanec je nutné mnohokrát procvičit, aby si jej všichni zapamatovali. Ke každému z naučených tanců se učitel tance vrací v následujících hodinách z důvodu procvičování, upevňování a prohlubování zvládnutých schopností a dovedností.

Do souboru Drahan přecházejí žáci z Draháňku nebo i jiných tanečních oborů Soukromé základní umělecké školy v Blansku, ale přistupují také naprostí taneční laici. Proto je práce choreografa a učitele tance zde poněkud obtížnější a složitější. Nejdůležitějším hlediskem je technické zvládnutí žádaných tanečních figur, vazeb a variací. Náročnější pro choreografa je také prostorové určení. Pásma mladších tanečních kolegů jsou většinou řazena v kruhu, zástupu, půlkruhu, diagonálně, kdežto starší a zkušenější tanečníci musí prokázat jistou dávku taneční orientace, jelikož útvary jsou mnohem složitější a rychleji i častěji se střídají. Každý tanec má „svou duši“, a proto musí být zatancován s výrazem a plným nasazením, často i se zpěvem nebo s použitím pomůcek a nástrojů, k nimž patří hrábě, šavle, klobouky, šátky, nůše, trakař a jiné. Pásma jarmareční jsou pojata velmi poctivě a mají dokonce i svoji scénu (krámky), jiná využívají prostředky k oživení a připomenutí tradic a obyčejů (mája, kolébka). Charakteristika jednotlivých tanečních choreografií je velmi obtížná, neboť škála tanců je poměrně rozsáhlá a přístup v každé choreografii je zcela odlišný. Pásmo mazurek je tvořeno variacemi základního mazurkového kroku, protkáno dějovou linií a zpěvem, s častými změnami útvarů i tempa hudby. Vděčným a zajímavým druhem tance bývá obvykle mateník, který je založen na střídání taktu dvoučtvrtového a tříčtvrtového. Pásmo s názvem *Mateníky* patří k horáckým tancům, stejně jako *Kořenec*, *Mostek*, *Hulán*, *Břítva*, *Za čtyrák*, *Kramářský*, *Svatební* ad., a je tvořeno třemi ústředními nápěvky písní *Voral jsem měkotu*, *Holka neznámá*, *Chytil jsem slepici*. Dalším, čerstvě nacvičeným pásmem mateníků, je pásmo *Ešče mě nemáš*, které končí živým tancem s názvem *Bajriš*. Největší diváckou oblibu však mají čardáše, které má soubor v repertoáru čtyři - *Čardáš*, *Kopanický čardáš*, *Na valale*, *Myjavský čardáš*. K slovenským tancům, které Drahan představuje, náleží také *Dívčí*, *Flašový*, *Karičky*, *Pod šable*. Rychlý a oblíbený je rovněž slovácký tanec *Horeňů*, *doleňů*. Vzhledem k ročnímu období má soubor v rezervě vždy nějaké *Vánoční* či *Jarní pásmo tanců* a pásmo *Senoseč*.

Pásmo *Senoseč* otevírají svým příchodem dívky s hráběmi zpívající píseň *Ty cacovské panenky*. Svižný příchod chůzí zvolňuje a přechází do pomalejšího tempa a krokových variací znázorňující hrabání sena za prozpěvování písně *Šohajova mladá žena*, která je oproti předcházející v tříčtvrtovém rytmu. Po procházení a několika tanečních prostorových změnách přichází kolový tanec, kdy dívky po práci odpočívají. Odpočinkem je však pro ně tanec s hráběmi, který je organizován v těsném kruhu. Efektivní je využití ťukání a „škrkání“ hráběmi o sebe, tanec však graduje v rychlém

tempu přeskokováním hráběmi opticky vytvořené hvězdice. Kroků, vazeb a variací je nespočet a rychle se střídají. Tato dívčí část končí příchodem chlapců za zpěvu písně *Ta cetkovská louka*. Společným tancem dívek a hochů je *Kohótek*, který je choreograficky velice pestrý - střídá se v něm útvarová scéna kruhu, čtverce, dvou čtverců s bránami, následují dvě diagonály proti sobě a další. Zpomalení a zklidnění přináší chlapecká píseň *Nechcu tě panenka*, která přechází v milostný párový tanec. Zvesela se mládež loučí po práci tancem *Mostek*, který graduje zvedačkami, je převážně tancem kruhovým párovým a poskytuje tanečnickům plynulé vytančení ze scény.

Každá choreografie má svůj zápis, kde je jasný a zřetelný choreografický jazyk a značky. Důležité je vždy grafické schéma, které ozřejmuje útvar a změny útvarů, šipky značí směr pohybu, L a P označují výchozí levou či pravou nohu (ev. ruku). Podle šipek také rozlišujeme pohyb po směru či v protisměru kruhu i jiných drah. Své grafické značky má také párové držení nebo držení vzadu (vpředu) křížem. Obloukovým schématem lze zobrazit výměnu místa. Někdy je v tanci žádoucí také taneční improvizace, která však vyžaduje zařazení tanečních kroků a prvků vhodných pro daný tanec. Improvizace je nacvičována jednotlivě v párech, týká se např. vedlejších tanečnicků, kde v popředí je sólo pár, který má pevně danou stavbu tance. Improvizace bývá také někdy v mužských tancích, tzv. cifrách (taneční variace doprovázející proměnlivé tempo muziky), kdy každý „cifruje“ podle svého gusta. Takové tance mají svůj zvláštní náboj a působí přirozeně a nenuceně.

2.6.4 Spolupráce s tanečními mistry a autory pásem Mílou Brtníkem a Martinem Krajňákem

Všechny, kterým není osud folklóru v naší zemi lhostejný, sdružuje Folklórní sdružení České republiky (dále jen FoS ČR). Dobrovolnou organizací, v níž spolupracují soubory, choreografové, muzikanti, kantoři, etnografové a další nadšenci zabývající se lidovým uměním Horácka, se stal HORFOS (Horácké folklórní sdružení). S oběma organizacemi je úzce spojeno jméno Míly Brtníka, který je právem nazýván „tátou“ horáckého folklóru a pokračovatelem Zdeňky Jelínkové. Míla Brtník je nejenom vynikajícím houslistou, ale také hudebníkem, sběratelem, choreografem, upravovatelem, výtvarníkem a v neposlední řadě organizátorem. Aktivním folkloristou

je od 50. let, proslavil se však ponejvíce tím, že ve Velkém Beranově u Jihlavy obnovil tzv. skřípáckou muziku (podle zvuků, které nástroje vyluzovaly). Výčet jeho činnosti bývalé i současné je nezměrný. Za svoji aktivitu a přínos národní kultuře byl po právu oceněn nejedním domácím i zahraničním oceněním. Díky panu Brtníkovi bylo vyškoleno mnoho tanečních pedagogů a vedoucích souborů, kteří jako pokračovatelé nesou ve svých srdcích úctu a lásku k horáckému folklóru a národním tradicím.

S Mílou Brtníkem spolupracovali také často manželé Miluše a Jaroslav Jeřábekovi, kteří jsou současně i jeho dobrými přáteli a obdivovateli. Pro blanenský taneční soubor Drahan upravoval Míla Brtník taneční pásma a některá z nich také pomohl nacvičit. Patří mezi ně především již výše zmíněné pásmo *Senoseč*, velkolepé pásmo *Jarmark*, sestávající se z několika částí. V úvodu je situován příchod kořenářek (*Tetka, kam dete*), na kterou navazuje nástup kupujících a prodávajících na trh spolu se zpěvem písně *Na rynku dnes jarmark bude*. V dějově i tanečně nejobsáhlejší části za prozpěvování a vyvolávání jarmareční chasy (krámkaři s tureckým medem, s pentlemi, nožíři, ševci a švicka, olejář s trakařem) je jarmark oživen zpěváckými i choreografickými sóly, dramatičnost mu dodává scénograficky stylizovaná náves s krámky, prodejci, řemeslníky a cháskou. Nechybí ani venkovská chudina a omladina, kterou věrohodně sehráli tanečníci z Drahánku a Drahánečku. Vrcholným a zároveň žertovným momentem pásma *Jarmark* je nově příchozí, tzv. Martinec chudinec, který si na trhu koupil krávu. Chce si ji odvést domů, ale kravičce se z trhu nechce, „tančí“ a vzpouzí se (pod ušitým kravským kostýmem se skrývají dva tanečníci). Veselou idylku uzavírá čtvrtá - nejkratší část, kdy se krámky v blížícím se podvečeru balí a unavená cháska odchází z rynku. Zpívá: „*Jarmark končí, jdeme domů, koupili jsme marcipánu, šátky, kalhoty, kůži na boty nesem domů. Sukně, lajblíčky, nové dřeváčky taky k tomu...*“ Závěrečná „děkovačka“ postupně znovu přivádí na jeviště všechny aktéry *Jarmarku*.

Pan Míla Brtník přijal pozvání k nácvičku a navštívil Blansko, blanenskou SZUŠ a na jednom z tanečních sálů se významně podílel na nácvičku a utváření celého tanečního pásma. V několika tanečních seminářích, které vždy znamenaly pro tanečníky souborů víkendové soustředění, se dobrá věc podařila. Všem předcházelo seznámení korepetitora souboru, učitelky Ireny Čepové, s partiturou jarmarečního pásma. Nápomocna při nácvičku byla panu Brtníkovi vedoucí souboru, paní Miluše Jeřábková a její oba dva synové, Roman Mátal a Jan Jeřábek. Míla Brtník nejdříve seznámil všechny přítomné s charakteristickými horáckými kroky, vazbami, zvláštnostmi. Pečlivě byly nacvičeny jednotlivé části, které postupně zapadaly do sebe jako skládačka puzzle. Pro

případ pozdější konfrontace a případ zapomnění některých kroků, vazeb a sól byly jednotlivé části a na závěr i celý tanec natáčen kameramanem. Tyto náročné víkendy byly zaslouženě zúročeny při všech akcích města a festivalech, kde mohli milovníci folklóru *Jarmark* zhlédnout. Byl také uveden jako zlatý hřeb Národopisného večera v Dělnickém domě v Blansku pro místní veřejnost, která jej odměnila dlouhotrvajícím potleskem.

V roce 2007 soubor Drahan podobným způsobem nacvičoval za pomoci Míly Brtníka tance pro Ples FoS – *Hrábě*, *Mazipulku*, *Hačau polku*, *Skočnou* a *Sousedskou*. Ne všechny však byly na plese prezentovány. Na Horáckém bále ale naši tanečníci reprezentovali svižným a u nás oblíbeným tancem *Horácká kola*, potom se spolu se všemi tanečníky přítomných souborů podílely na velkém společném díle – *Sousedské*.

Nutno podotknout, že Horácký bál v Jihlavě patří k tradiční krojované lidové zábavě v letošním roce již po jedenačtyřicáté. Národní krojovaný ples má svou tradici od roku 1997, kdy se poprvé konal ve Žďáru nad Sázavou a každoročně mu vtisknul charakter jeden z regionů naší republiky. V letošním roce proběhl již 13. ročník Národního krojovaného plesu (dále jen NKP) FoS ČR v Praze a představily se na něm soubory z Hané, v roce 2008 ve Žďáru nad Sázavou byl 11. ročník věnován Slezsku, v roce 2009 byl však NKP byl z finančních důvodů zrušen. Soubory Horácka byly hlavními aktéry Národního krojovaného plesu, konaného opět ve Žďáru nad Sázavou, právě v roce 2007.

Pozvání paní ředitelky několikrát přijal také brněnský taneční pedagog a choreograf MgA. Martin Krajňák, který je absolventem JAMU v oboru taneční pedagogika. Netají se zálibou, kterou se mu stal slovenský folklór a přesto, že žije v Brně, jeho folklórní praxe sahá ke slovenským souborům. Od 80. let spolupracoval se soubory Maguráčik a Magura z Kežmaroku a bratislavskou Lúčnicou. Od roku 1990 působil ve Vojenském souboru písní a tanců Jánošík Brno.¹⁹ Po této praxi se uplatnil coby choreograf a vedoucí taneční složky, ale i dramaturg VUS Ondráš Brno, později pracoval jako vedoucí Dětského tanečního studia Ondrášek. Přednášel na I. a II. Sympoziu Siločáry duše dítěte, kde se dotýkal témat, jak vést dětské soubory, jak tanečnický motivovat nebo co přináší praxe v dnešních tanečních souborech současným dětem.

¹⁹ Dříve Vojenský soubor písní a tanců (VSPT) Jánošík Brno, dnes Vojenský umělecký soubor (VUS) Ondráš Brno. Odkaz: www.vusondras.cz

Pro soubor Drahan vedl Martin Krajňák několik soustředění. Jejich ústřední snahou bylo naučit členy souboru technice čardášových prvků pro zemplínský čardáš s názvem *Na valale*. Všechna soustředění byla značně náročná, protože nácvik kroků a rytmotvorných prvků, následně i čapáše (což je mužský individuální taneční projev spočívající v cifrování, tleskání a pleskání do různých částí těla), byl pro tanečníky neznámý, složitý a bylo nutno všechny části tance řádně procvičit a zažít. Zhruba po roce pilné práce byl tanec ve fázi, kdy mohl být představen veřejnosti. Stalo se tak u příležitosti akcí školy v roce 2009, kdy slavila čtvero výročí – 15.výročí založení Soukromé ZUŠ, 20. výročí založení Tanečního studia manželů Jeřábkových, 30. výročí založení folklórního souboru Drahánek a 35.výročí založení folklórního souboru Drahan.

2.6.5 Reprezentace města Blanska

Folklórní soubory Drahan i Drahánek jsou po desítky let činné a vzorně reprezentují nejen školu, ve které jsou organizovány, ale i své město a Českou republiku. Již v roce 1984 reprezentoval soubor Drahan naši zemi v bývalé Jugoslávii, o tři roky později v Itálii. V roce 1992 vycestoval soubor do Spolkové republiky Německo a hned rok na to se účastnil Světového festivalu folklóru v Turecku. V roce 1994 reprezentoval na evropském festivalu v Holandsku, v roce 1996 na festivalu ve Francii a v roce 1999 opět ve Spolkové republice Německo. Evropský folklórní festival v Saarbrückenu v Německu se konal roku 2007 a Drahan opět nechyběl mezi reprezentanty zemí Evropy. V roce 2009 reprezentoval na folklórním festivalu v Portugalsku a v následujícím roce tančil pod národní vlajkou v chorvatských letovištích jižní Dalmácie.

Drahan také reprezentuje své město v družebním polském městě Legnica, kde vystupoval již několikrát a byl několikrát polskými přáteli vyzván k vystupování. Zespol Piesni i tanca Legnica na oplátku přijal pozvání města Blanska a vystoupil na Historickém jarmarku Blanska v roce 2010. Drahánek vycestoval do zahraničí jedenkrát, a to na pozvání maďarské umělecké školy, která pořádala mezinárodní sympozium s ukázkami umění nejenom tanečního, ale i výtvarného, takže zde předváděli své výsledky práce i žáci výtvarného oboru SZUŠ Blansko.

Tanečníci souborů se však prezentují také na řadě tuzemských akcí. Drahan nechyběl např. na Národním krojovaném plese ve Žďáru nad Sázavou, který se konal v roce 2007, ani na ročnicích, které proběhly ve Světlé nad Sázavou či ve Velké Bíteši. Tradiční bývají reprezentace na Jihlavských slavnostech, v Kořenci nebo v Písku.

2.6.6 Národopisné večery a další akce

Jedním z hlavních záměrů folklórních souborů vůbec je šířit folklór, zvyky a obyčeje dále mezi současné diváky a posluchače. Oživení dávných tradic je atraktivní převážně pro mladou generaci, proto je vítán jakýkoliv přínos, který pomáhá udržet folklór ve společenském dění. Blanenská veřejnost tak může každoročně v měsíci červnu navštívit Národopisný večer, na kterém se prezentují tance, písně a pásma nacvičené soubory Drahanem a Drahánkem společně s cimbálovou muzikou. Tento večer je nabitý elánem, pestrým programem i milým průvodním slovem, přibližující jednotlivá vystoupení. Je však pravdou, že ačkoli je program vždy nový a pokaždé lákavý, navštěvující divácká obec není příliš velká a většinou se nemění. Všechny zúčastněné vždy zamrzí, že sál „nepraská ve švech“, jak tomu bývá jindy.

Opakem však je žádanost vystoupení souborů na každoročních akcích jako jsou vystoupení v blanenském Senior centru, na vánočním Živém betlému, na Historickém jarmarku, při oslavách 1. máje, Mezinárodního dne žen či Dne dětí. Bezesporu se tanečnickům mnohem lépe tančí a zpívá, když se na ně upírá pohled stovek vděčných návštěvníků. Burácivý potlesk je jim poté největší odměnou.

3. DĚTSKÝ SOUBOR DRAHÁNEK

Folklórní dětský soubor Drahánek vznikl z pohnutek probudit zájem o folklór a taneční výchovu nejmladší generace. V současné době se plně rozvíjí vedle svého staršího „bratra“ Drahanu.

3.1 Počátky činnosti dětského souboru

V roce 1979, pět roků po založení folklórního souboru Drahan, byl vytvořen dětský folklórní soubor Drahánek. Na jeho vzniku se významně podíleli Miluše a Jaroslav Jeřábekovi. Oba manželé založili vlastní Taneční studio a později se zasloužili také o vznik Soukromé základní umělecké školy v Blansku. Drahánek se sice zrodil převážně z pohnutek vychovávat nové mladé tanečníky pro soubor Drahan, dalším důvodem bylo ale také propagování folklórních tradic, lidových písní a tanců. Do souboru byly nejdříve přijímány děti mladšího školního věku. Spodní hranice byla stanovena na sedmi letech. Děti v souboru nacvičovaly tance a pásma z nejrůznějších oblastí naší země, převážně se však seznamovaly s horáckou kulturou. Těžiště činnosti spočívalo v říkadlech, rozpočítadlech, lidových písních a dětských hrách. Soubor se postupně rozvíjel a výsledky své práce prezentoval na četných akcích a vystoupeních společně se souborem Drahan.

3.2 Zaměření Draháňku

Prvotní činnost Draháňku, jak již bylo řečeno, spočívala v cílené přípravě nových tanečníků pro bratrský soubor. Tanečníci byli vedeni v duchu seznamování se s lidovými tradicemi a folklórem svého kraje, v pozdější době poznávali také kulturu jiných blízkých oblastí, jejich způsobů, krojů, písní a tanců. V době vzniku umělecké školy a začlenění souboru Drahánek do tanečního oboru školy, se prvotním úkolem stala taneční výchova a vzdělávání, která podporuje rozvoj systematického, uceleného, harmonického a výrazného tanečního projevu žáků. Nedílnou součástí výuky tanečního oboru je historie tance, výchova ke schopnosti pochopit taneční umění a orientovat se v něm. S dětmi je pracováno v souladu s učebními osnovami pro základní umělecké

školství, výuka v souboru je však specifická a podmíněna konkrétními zájmy, schopnostmi a především dispozicemi dětí. Veškerá činnost tohoto kolektivu se specializuje na lidové hry, písně a tance, a její specifčnost tkví v přístupu a uchopení daného cíle, jímž je finálně uplatnění a aplikace naučeného do praxe. Taneční praxí se následně stávají vystoupení a účinkování souboru.

3.3 Vedení Draháňku

Zpočátku byl Drahánek veden manželi Jeřábkovými. Technické zázemí souboru zajišťoval pan Jaroslav Jeřábek, choreografickou činnost zabezpečovala především paní Miluše Jeřábková. V pozdějším období byl vedením souboru pověřen syn Miluše Jeřábkové, učitel Roman Mátal.

Věk zájemců o navštěvování souboru se postupně snižoval, takže bylo regulérně přistoupeno k přijímání dětí i předškolního věku. Přijímané mladší děti byly vesměs obratné a tak bylo možno vidět vystupovat třeba i čtyřleté krojované tanečnický. Tyto děti kupodivu stačí tempu svých starších kamarádů, učí se velmi rychle a často zůstávají v souboru dlouhá léta. Je nutné podotknout, že velkou úlohu v tomto trendu sehrávají rodiče dětí, kteří jsou milovníky lidové kultury a nebo sami dříve tancovali v souborech, proto vedou k tanečnímu umění a k folklóru své ratolesti od nejtělejšího věku.

V současné době dětský soubor Drahánek vede opět ředitelka školy Miluše Jeřábková, za pomoci dvou korepetiterek. Časově je výuka rozdělena na dvě části – kratší část, která odpovídá cca dvěma vyučovacím hodinám, je věnována tzv. přípravce Draháňku (zkráceně PDk neboli Draháneček), v delší části, odpovídající třem vyučovacím jednotkám, probíhá výuka Draháňku. Hodiny jsou vedeny klasickou formou, obsahující rušnou (zahřívací) část, část průpravnou (procvičení jednotlivých svalových skupin), část nácvičnou, procvičovací a závěrečnou. V nácvičné části dochází k rozfázování daných nových tanečních prvků a k jejich nácviku, kdežto v části procvičovací jsou fáze nácviku jednotlivých částí spojeny, je upevňován a procvičován celý taneční prvek. Touto analyticko-syntetickou metodou se v hodinách nacvičí, procvičí a sestaví celý tanec, hra. V závěrečné části se žáci učí lidové a jiné hry, které zpestří a oživí závěr hodiny. Vždy na začátku hodiny jsou žáci seznámeni s cílem hodiny, úkolem a způsobem jeho splnění, někdy bývá v úvodní části zařazena část pěvecká a děti se nejprve učí zpívat píseň, která bude základem jejich tance. Pěvecká

stránka je pro tanečníky neméně důležitá, jelikož zpěv písňe je pak zasazen do choreografie tance nebo tanec doprovází a napomáhá tak rytmickému cítění hudby a ztvárnění tanců.

Často se stává, že soubor je osloven a požádán o účinkování při nějaké akci nebo je pozván na soustředění, festival či soutěž. Potom jsou zařazovány do výuky ještě mimořádné zkoušky a nácvičné hodiny, někdy i obou souborů současně. V nedávné době dokonce byly vyučovací hodiny Drahánku rozšířeny z jednoho dne na dva dny v týdnu, protože k nácviku náročnějších pásem či více pásem doba původní nebyla pro úspěšné zvládnutí všech úkolů a cílů postačující. Spolupráce s rodiči v této souvislosti je perfektní, a přestože nemálo dětí je z okolí Blanska a dojíždějí, rodiče jsou pedagogovi maximálně nápomocni. To se týká také spolupráce při úpravě nebo i šití nových kostýmů, krojů a při výrobě potřebných pomůcek (např. stylizované panenky z vařeček, dřevění koníci na tyči). Rodiče dětí vždy ochotně přiloží ruku k dílu a pomohou s výrobou, přípravou či úpravou pomůcek potřebných k tancování.

3.4 Způsob nácviku pásem

Na pastvě

Mezi pásma s jarními a letními náměty kromě jiných patří i pásmo *Na pastvě*. Před přípravou celého pásma, asi půl roku před začátkem nácviku, děti procvičují polkový krok v nejrůznějších obměnách a variacích, ve dvojicích i trojicích, na kruhu a v diagonále. Později se chlapci začínají seznamovat s prvky chlapeckých her a učí se přeskakovat jeden druhého (jako přeskok přes „kozou“) plynule po kruhu jeden za druhým. Začínají také trénovat „mlynářské kolo“ – ve vázaném kruhu stojí střídavě chlapci silnější a slabší, přičemž v daném okamžiku slabší a menší podklesnou téměř do lehu, držíce se všichni za ruce, ti silnější musí udržet tíhu zavěšených a pokračujícími kroky se celé kolo dále otáčí vpravo po kruhu. Postupně se také všichni na začátku každé hodiny učí zpívat písňe potřebné do pásma – *Maličká su, Pásla Kačenička, Na Elišku, Naše paní říkávala, Háj, husy, Kdo pase krávy*. Učí se také říkadlům - chlapci se učí říkačky *Děvčata, požeňte telata, Marijáno vospalá, Rozpočítadlo*. Všichni se učí říkat společně části chlapců i děvčat tak, aby v případě nepřítomnosti dítěte byl vždy k dispozici náhradník.

Pásmo má svoji dějovou linii, která začíná příchodem pasačky a dětí pískajících na flétničky melodii písně *Maličká su*. Ostatní přichází zpívají. Chlapci volají na děvčata: „*Děvčata, požeňte telata, a vy starý báby, požeňte ty krávy!*“ Přichází probouzející se Marijána a hoši k ní obracejí svoji pozornost. „*Marijáno vospalá, vyháňé ze stáda, ovečke, kravičke, jehňátka, telátka..., bé, bé, bé!*“ S písní *Pásla Kačenička*, kterou zpívají vpředu chlapci, zpovzdálí přichází Kačenička a žene před sebou husy a kachny. Když se všechny děti sejdou na pastvě, zkracují si čas hádankami. Kdo hádanku dává a také kdo a co odpovídá, je přesně stanoveno včetně nezdařených pokusů a odpovědí. Potom se začnou dva chlapci požďuchovat a vznikne rvačka. Jedna dívka je roztrhne a přitom se skupina rozdělí na dvě zneprátelené strany, které na sebe halekají posměšky typu: „*Dóbraváci na vrško hádale se vo šiško, nemohle ju vytáhnót, museli se přepřáhnót*“, „*Ti Lhoťáci černí ptáci chtěle letět do nebe, Pán Bůh je tam nechtěl přijmót, že dělali ble- ble- ble!*“ Žáci se učí postupně mluvenému slovu v nářečí a při nácviku jim pedagog vysvětluje původ, smysl a význam všech říkaček. Děvčata přerušují hádání návrhem, že si zahrají *Na Elišku*, zpívají a tančí v kruhu známou dívčí taneční hru. Po nich chlapci volají, že si také zahrají třeba *Kozáckó* a *Mlynářskó*. V první chlapecké hře se navzájem na kruhu přeskakují, což mají už zvládnuto z předchozích hodin. Ve druhé hře tančí ve vázaném kruhu a znázorňují mlynářské točící se kolo, jdou poskočným krokem v rytmu písně *Mlynářská* (beze slov), na trylek v hudbě vždy každý sudý podklesne, nohama se téměř dotýkají ve středu kruhu, každý lichý drží pevně za ruce zavěšené vedlejší hochy a vytvářejí tak svižnou chůzi otáčející se hvězdici, která znázorňuje mlynářské kolo. Nový návrh další dívky zní: „*Zahrajem si na ovce!*“ Děti se dohadují, kdo bude pasačka a kdo vlk, nakonec se musejí rozpočítat rozpočítadlem „*Jeden, dva, tři, my jsme bratři...*“ Zvolená pasačka pase ovce (kterými jsou ostatní děti běhající po čtyřech) a prozpěvuje: „*Naše paní říkávala, abych dobře pásávala...*“ Až dozpívá, volá na číhajícího vlka: „*Vlčko, vlčko, chyt' si ovečko!*“ Vlk odpovídá: „*Já nechcu ovečko, já chcu pasačko!*“ Honí pasačku mezi ovečkami, ale ta mu uteče a žadoní: „*A ted' si zahrajeme na hosičke...*“ Následuje hlavní tanec *Háj, husy*, který vychází z polkového kroku a obměňuje se v nejrůznějších variacích, variantách, útvarech a prvcích. Po dotančení nastává ticho a unavená dívka říká, že už je pozdě a musí se hnát domů. Za společného zpěvu písně *Kdo pase krávy* ženou pasácci z pastvy a odcházejí postupně ze scény. Toto pásmo není tanečně příliš náročné, ale celé je postaveno na rozmanitosti slovesných útvarů, kde se střídají říkadla, rozpočítadla, hádanky, posměšky, písně, popěvky, chlapecké hry s dívčími, společnými

a s tancem. Děti se učí používat výrazové prostředky, učí se hlasitě zvolat, prosit, škemrat, rytmicky halekat a deklamovat, vyhrávat dramaticky jednotlivé dějové situace.

Řemeslnické pásmo

V přípravném období je důležité nacvičit a řádně procvičit valčíkový krok, polkový krok v kulatém držení, natáčenou polku, a všichni se začínají učit nový taneční prvek, kterým je třasák.

Na scénu vyběhají děti a vyvolávají: „*Vápnóóó, ..., vápnóóó, vápínko, vápínko!*“ Diagonálně přijíždějí na scénu tzv. vápeníci, což jsou trojice tvořené uprostřed vždy chlapcem, který se vzadu křížem drží se dvěma děvčaty. Tanec oplývá ladností valčíkových kroků a harmonickými pohyby všech tanečníků, když se celý útvar coby vápenický vůz pohupuje v rytmu zpívané písně. Přestože choreograficky není tanec nijak složitý, je nutno všechny krokové variace provést přesně a bezchybně. Vycházet musí vždy dívka a chlapec určenou nohou a obcházejí se v určených směrech. Tanec *Ševcovská* má dvě části, v první části chlapec sólista uprostřed klečící opravuje boty, načež dívka chlapce vyruší, zve ho k tanci. Laškuje spolu, až nakonec mladý švec dívku chytí, ona mu utíká, ale potom společně tančí po kruhu polkou. V části druhé dvojice nastupují na kruh třasákovým krokem za sebou tak, že dívka couvá před chlapcem. Tento tanec je typický tím, že tanečníci jsou proti sobě v mírném předklonu, oba mají položenou svoji pěst zlehka na stehně a při třesáku provádějí v prvním taktu tři poklepy pravou pěstí na levou – v rytmu třasáku. Ve druhém taktu pokračují opačnou nohou a poklepy na opačné noze. Chlapec jako by dívku honil, na konci 4. taktu zamotá dvakrát ohnutými předloktími a rychle ruce roztáhne za hlasitého ššššš. V dalším tanci zvaném *Bednář* přicházejí všichni ostatní, kteří jsou připraveni na boku v zástupu na půlkruh a prozpěvují: „*Pobíjej, pobíjej, bednaříčko bečko! – Já bych rád pobíjél, kdebech měl holčičko.*“ Tanec je jednoduchý, ale svižný, propojen procházením, průpletem a polkou. V tomto tanci jsou zapojeny i děti z přípravky Drahánku a když starší tanečníci tančí variace polky na větším kruhu, malí tvoří vlastní malý kroužek a variují kroky přísunné s cvalovými a polkovými buď vpravo po kruhu nebo vlevo po kruhu. Následuje tanec *Tesař*, v němž se vybraní tanečníci seřadí v zadní části jeviště v párech za sebou do jedné řady, prozpěvující si píseň *Jsem já jsem, tesařem*. Při tom se jenom mírně natáčejí k sobě a od sebe. Ve druhé sloce se tanečníci posunují přísunným krokem čelně k divákům, tedy vpřed s komíháním paží v rytmu písně a ve směru tance. V rychlejší části písně se přesunují tanečníci cvalem vždy do jiného prostorového útvaru a stejně

potom tančí ještě v kruhu a v diagonále. Veselým závěrečným tancem je *Řeznická*. Začíná zpěvem písně *Vy řezníci řemesníci, vy ve zvyku máte* a po odzpívání první sloky vyrážejí dvojice tanečníků po kruhu, velcí i malí, tančí postupně polku natáčenou, točenou v kulatém držení, mladší v držení vzadu křížem a po všech tanečních variacích vtančí na půlkruh, všichni se v daném okamžiku ukloní a na dohru odtančí z jeviště.

Řemeslnické pásmo nemá svoji dějovou linku, ale představuje nám v rozmanitých tancích nejrůznější řemeslnické profese. Tanečně je poměrně náročné, neboť jsou zapojeny všechny děti z Drahánku a sehrávají zde jak sólové taneční party tak vedlejší a doprovodné taneční role, což vyžaduje neustálé sledování průběhu pásma a postupné zapojování tanečníků.

Mája

„*Ta cetkovská mája tenká, ta cetkovská mája tenká, aj viděl jsem ju, aj viděl jsem ju až z Cimburka...*“ zpívají přicházející tanečníci, přinášejí ozdobenou máju a zapíchnou ji do připraveného stojanu uprostřed jeviště. Poté každý tanečník uchopí barvu své stuhy (chlapci bílou, dívky červenou), procházejí a podcházejí se kolem sebe tak, že stuhy na máje se pravidelně zaplétají. Kolem máji jdou přitom valčíkovým krokem za zpěvu písně *Dala sobě v Šebetově*. Tato píseň však ihned přechází ve svižnou chůzi, později v polku v rytmu písně *Drásovský panenky*. Až jsou stuhy dostatečně a viditelně zapletené, což zaručuje průplet po dobu obou dvou písní, všichni pustí stuhy na zem a tančí párový valčík *Včera na Špacírce*. Zvláštností tohoto tance je, že v určité fázi valčík zrychluje a tanečníci přes hudbu tančí v tomto úseku polku až do konce tance. Předehra k písni *Hrály dudy* nabádá k novému rozestavení kolem máji – každý pár tanečníků se postaví proti sobě, chlapci levým a dívky pravým bokem do středu kruhu. Tanec je párový a každý tanečník provádí kroky ve svém postavení vždy opačně ke svému protějšku, společně se přecházejí a obcházejí, mění si místa. V rychlejší části tančí cvalem a polkou kolem máji. Následujícím tancem opět na melodii písně *Dala sobě v Šebetově* je mazurka jednoduchá i složitá, střídaná s vyšlapávaným valčíkem. Prozpěvovat všichni začnou při tanci *Trnaveček* spolu s předstíráním kulhání a napadání na levou nohu, přitom se mění směr tance kolem máji a to doleva po kruhu. V tomto tanci vyhrávají všichni své role při slovech: „*Ukaž ho, kde ho máš?*“, tančí společně poskočným krokem a běhovými kroky při zátočkách za lokty kolem sebe. Skleповými kroky začíná další tanec s názvem *Kalamajka* - dvojice se drží za vnitřní ruce a vycházejí venkovní nohou proti sobě vpravo po kruhu dvěma skleповými kroky, třemi

podupy se natáčejí zády k sobě a dalšími skleповými kroky zády k sobě se posunují po kruhu kolem máji, podupy se opět vracejí do výchozí pozice tance na kruhu. Při rychlém refrénu tančí točenou polku s tzv. předjížděním dvojic – jedna dvojice venkovním obloukem obtančí druhou dvojici a ta se naopak vrací polkou nazpět a posouvá se tak o jedno místo na kruhu vzad. Předposledním tancem v tomto rozsáhlém pásmu je *Mysliveček*. Za zpěvu písně *Myslivečku, myslivče* se ráznou chůzí v držení s komiháním paží do kruhu a ven z kruhu procházejí všichni kolem máji, při zrychlení písně cvalovými kroky tančí kolem máji nejprve ve směru doleva, potom ve směru doprava po kruhu. Na konci každé fráze je dup příslušnou nohou. Tanečníci odcházejí spolu s májou a zpívají na odchodnou znovu úvodní píseň *Ta cetkovská mája tenká*.

Pásmo tanců u máji je poměrně dlouhé a složité, předpokládá dovednost všech uvedených tanečních kroků – valčík, polka, mazurka, skleповé kroky, dvojposkočný krok, průplet a schopnost okamžité reakce. Proto je k tanci vybrán takový počet zdatných tanečníků ze souboru Drahánek, aby odpovídal charakteru tanců a vytváření daných útvarů včetně tanečních variací (např. v tanci *Kalamajka* musí být vytvořeny vždy dvě dvojice – resp. jedna čtveřice, tančí se tedy v počtu minimálně 12 nebo 16, příp. 20ti tanečníků).

3.5 Vystoupení souboru

Každé taneční vystoupení Drahánku musí být dobře nastudované, procvičené a upevněné. Proto si tanečníci před každým vystoupením zkoušejí tance, které budou na programu. Pokud některé z dětí onemocní či chybí z jiných nečekaných důvodů, je nutné vše znovu vyzkoušet, příp. pozměnit role tanečníků a každému přesně říci, kde je jeho místo a na co musí dávat pozor. Při nácvičku se ale s touto alternativou již počítá a všichni by měli umět v rámci choreografie zatančit i na jiném, než na svém místě. Podobně se pracuje také se sólisty. Vedoucí souboru nacvičuje sóla v tanci s více páry, které se střídají a jsou potom náhradními sólisty. Před každým vystoupením je také nezbytné zkontrolovat vizáž všech tanečníků, zda mají stejné kroje, správné obutí, neboť venku tančí v polobotkách, v sálech ve cvičkách, jsou-li správně učesaní, zda nikomu nic nechybí (stuhy, klobouky, pomůcky a podobně). Nesmí se stát, že náhle na pódium vytančí každý v jiné obuvi, dívky jsou neučesané nebo beze stuh ve vlasech či každý chlapec má jiné kalhoty. Takovým následkům lze předejít tak, že před každým

vystoupením je ještě generální zkouška v kostýmu, která odhalí drobné i závažnější nedostatky.

K celkové choreografii patří též spolupráce se zpěváky, kteří někdy pomáhají při zpěvu tanečnickům nebo zpívají sólové party na mikrofon. Převážná většina vystoupení je profesionálně ozvučena a jeviště je opatřeno mikrofony. Tanečníci jsou již dopředu instruováni o tom, kdo a v jakém pořadí u kterého mikrofonu zpívá, recituje, tančí nebo příp. zpívá i tančí (pod spuštěnými mikrofony). Důležitou složkou je také souhra s muzikou. Tanečníci musí být v očním kontaktu s primášem, který je upozorňuje na tempo a začátek tance. V případě, že tanec či píseň nemá předeheru (v některých situacích není předehra vhodná), udává gesty začátek skladby. Koordinace muziky, tanečnicků a zpěváků je velice důležitá a chyby mohou zřetelně ovlivnit úspěch vystoupení.

Převážně dětský folklórní soubor Drahánek vystupuje na místní scéně Dělnického domu, kde každoročně minimálně před Vánoci a na konci školního roku probíhají vystoupení školy. Ve vánočním programu s názvem *Než stromek zazáří* uvádí Drahánek zimní pásmo, v závěrečném tanečním vystoupení před koncem školního roku uvádí nově nastudované pásmo s jarní, letní či i jinou tematikou. Kromě těchto vystoupení je soubor zván k obohacení programů různých oslav, např. Mezinárodního dne žen, Dne dětí nebo k vystoupení na akcích místních organizací, např. Klubu důchodců nebo Senior centra v Blansku. Pravidelně také vystupuje na tanečních výchovných koncertech pořádaných pro blanenské mateřské a základní školy. Někdy se stane, že se Drahánek natolik zalíbí, že je pozván např. na otevírání vernisáže, jako tomu bylo v případě umělecké sklářky, paní Alice Dostálové. Drahánek viděla vystupovat a oblíbila si folklór natolik, že soubor pozvala na otevírání Galerie Skleněnka v Březině u Tišnova veřejnosti. Stalo se tak po dva roky za sebou a úspěch této milé akce byl velký.

Z místního působení se stalo již tradicí vystupování Drahánek na Rozsvěcení vánočního stromu v Blansku, prezentace na Živém betlému, který se každoročně koná 25. prosince v zámeckém parku a účast na Historickém jarmarku, kde se představuje cca v hodinovém pásmu společně s Drahanem.

Kromě těchto běžných účinkování vyjíždí Drahánek na festivalové akce v České republice, mnohdy i několikadenní, výše již zmiňované (Luhačovice, Písek, Jihlava, Třebíč, Kořenec ad.).

3.6 Účast na soutěžích a folklórních festivalech

V pravidelných tříletých intervalech bývá vyhlášována celostátní soutěž tanečních oborů ZUŠ. Začíná vždy školními koly, vybraní tanečníci postupují do okresních kol, z nich se mohou dostat do krajských a ti nejlepší do národního kola. Soukromá základní umělecká škola se pokaždé účastní této taneční soutěže a někdy je dokonce i pořadatelem okresní nebo krajské přehlídky. Stejně tak tomu bylo i v roce 2009, kdy v SZUŠ proběhlo jak školní, tak okresní a krajské kolo této soutěže. SZUŠ Blansko a její Drahánek získal přímý postup v tomto tanečním klání ve II. kategorii s pásmem *Jedó vápeníci* (Řemeslnické pásmo). Celé pásmo nacvičila a choreografii sestavila Miluše Jeřábková a soubor doprovázela muzika Drahan. Předsedkyní poroty byla Jana Holenková (předsedkyně KUR TO ZUŠ – Krajská umělecká rada tanečního oboru základních uměleckých škol), členkami Jana Neubergerová a Věra Pavůčková. V letošním roce se Drahánek zúčastnil Krajské přehlídky dětských folklórních souborů 2011, která sice neproběhla plánovaně v Třebíči, ale v Jihlavě. Současně se zde zúčastnili žáci pěveckého oddělení a to přímo Krajského kola Malého zpěváčka 2011, odkud přivezli 1. a 2. místo. Obě tyto akce jsou organizovány pod záštitou HORFOSu.

Již tradičně se ve dvouletých intervalech Drahánek zúčastňuje festivalu konaného v přírodním amfiteátru v Kořenci, kde spolu s Drahanem představuje horácké písně a tance. Stejně tak je tomu i s účastí na mezinárodních festivalech v Písku a v Luhačovicích.

Malí tanečníci z Blanska ve svém volném čase netančí a nezpívají nadarmo. I ve výčtu navštívených akcí, které jistě nejsou posledními v jejich činnosti, je vidět píli, práci a výsledky souboru. Jsou sice pouze malým zlomkem propagace národních kultur a tradic u nás, přesto je jejich činnost hodná chvály a obdivu. Lidové písničky, hudba a tanec se staly jejich koníčkem, při kterém získávají nové přátele a kamarády. Děti nejen rády tančí a zpívají, ale také se s chutí smějí a jsou pyšné na své výkony i na celý svůj kolektiv. Vystupují v „týmových barvách“ a podporují folklór našeho regionu. Ony i zázemí jejich rodin. A to rozhodně není málo. Proto je jejich činnost velmi záslužná a vítaná.

3.7 Hodnocení souborové činnosti očima korepetitora, učitele a spolutvůrce

Práce se skupinou lidí je vždy náročná, ještě více trpělivosti však vyžaduje, jedná-li se o kolektiv dětský. Aby každý pedagog, vedoucí a instruktor mohl pracovat s dětmi, musí splňovat nejen celou škálu profesionálních, odborných a charakterových kritérií, ale také lidských. Především práce s malými dětmi vyžaduje velkou přípravu, promyšlené plány, dobré organizační schopnosti a hlavně náležitý přístup k dětem, jejichž osobnost chceme obohatit, formovat a ovlivňovat. Podobně je tomu při vyučovacím procesu v každé škole, tedy i ve škole umělecké. Pedagog požadovaných kvalit chce a musí svým svěřencům předat vlastní zkušenosti, naučit je dovednostem, vést je k utváření a rozvíjení jejich schopností. Na straně druhé nesmí zapomínat ani na rozvoj dětské osobnosti po stránce mravní. Každý učitel musí mít stále na zřeteli skutečnost, že osobnostní i morální profil každého z žáků má on denně ve svých rukou a je na něm, co svým svěřencům vštíjí a jakým směrem je povede. Odpovědnost pedagoga je proto veliká a z daného vyplývá, že ne každý může být vyučujícím. Navíc učitel v umělecké škole má povinnost nejen vyučovaný obor důkladně znát, ale nadto musí najít rozdílné způsoby, jak nesterjně talentované žáky adekvátně vést.

Velmi významnou funkci v dětském kolektivu má vedoucí skupiny – souboru. Jeho úkolem je, aby si vytvořil své postavení, stal se přirozenou autoritou a dětem oporou, k níž se obracejí se svými problémy či otázkami. Při souborové činnosti je vedoucímu nápomocen korepetitor, který nejen doprovází všechny činnosti souboru hrou na klavír, ale je rovněž opěrným elementem, pomocníkem, poradním hlasem a spolupracovníkem. Například v situacích, kdy vedoucí a choreograf onemocní a k dispozici není ani zastupující učitel, je to právě korepetitor, který nejen zná všechny svěřené děti, ale také ovládá stavbu hodin, tanců, a dokáže plynule navázat i pokračovat v činnosti započaté vedoucí skupiny. Taková situace již nastala několikrát také na naší škole, kdy korepetitor byl schopný zastoupit funkci vedoucího a pedagoga, chopit se práce a pokračovat v ní. V tomto případě se korepetitor sám stává učitelem a přebírá na sebe veškerou zodpovědnost a závazky. Musí se proto umět orientovat v choreografii tanců, vést hodinu a zároveň ji doprovodit hudbou, příp. i nahrávkou.

Dalším hlediskem, které vždy předchází nácvikům tanců, je hledání alternativních řešení při konstrukci choreografie a při hudebním zpracování daného tématu. V tomto okamžiku se korepetitor stane spolutvůrcem tance, protože vytváří vhodné přehry, mezihry a dohry, do pásem musí umět zakomponovat pauzy, vsuvky, mluvené slovo,

dále upravit hudbu dle žádaného počtu taktů, zaznamenat nezbytnou notaci i transponovat písně do tónin, které jsou v rozsahu dětí. Ruku v ruce s choreografem prochází každou partiturou, doprovody k písním, tanci, pásmy a to tak, aby pozdější nácvik byl pružný, svižný a efektivní.

Pro člověka, který nezná problematiku přípravy na vystoupení jakékoliv taneční skupiny, je pohled na výsledek pěknou podívanou, milým zážitkem a zdánlivě jednoduchým představením. Když se však zamyslíme nad tím, co všechno muselo proběhnout, udát se a kolik lidí muselo přiložit ruku k dílu než vznikl výsledný efekt, není možné vše shrnout do jediné věty. Každá uváděná taneční prvotina, pokud nejde o nácvik již realizovaného tance, musí na začátku obsahovat nápad, téma. Toto téma je scénářisticky rozvíjeno a je nutné najít pojetí a způsob, jak téma uchopit. Nyní se přistupuje k výběru hudby, písní a skladeb. Choreograf a hudebník je řadí do předem promyšleného rámce s určitou posloupností, ať už dějovou či tematickou. Vystaví se hrubá strukturální šablona, ze které vychází jak choreograf tak hudba, ta se pak dále upravuje a rozvíjí. Choreograf vytvoří přesnou a jasnou choreografii tance, hudebník zase přesnou a jasnou notovou předlohu. Oba dva pak podle těchto daných faktů zahájí nácvik. Choreograf nácvik tanců se souborem za pomoci korepetitora, primáš muziky zase cvičí se svými kolegy jednotlivé písně a skladby. Teprve až oba dva dosáhnou vytčeného cíle a dílo je docvičeno, může dojít k propojení výsledku práce choreografa a hudebníka. Muzika se pak sejde se souborem a doprovází ho při tanci místo korepetitora. Byly-li všechny náležitosti hudební a taneční dodrženy, pak je secvičení obou důležitých elementů jednoduché a rychlé. V opačném případě musí proběhnout více takových zkoušek, při kterých se muzika sehrává s tanečním souborem. V každém případě je důležitá schopnost obou se vzájemně tolerovat, doplňovat a akceptovat práci jeden druhého. Jedině tehdy může být na konci společné činnosti a kooperace úspěšný výsledek. Dalším úkolem je promýšlení kostýmů k danému tanci, pomůcek, náčiní a stylizované scény. Do úvahy se musí také brát vždy více návrhů řešení. Pokud se např. tančí pod širým nebem, musí existovat vždy alternativa co udělat, kdyby bylo nevlídné počasí – jaký bude náhradní prostor, jaký bude kostým či obutí tanečníků, jaká bude scéna. V případě nepřítomnosti muziky je vždy nezbytné mít v záloze nahrávku a možnost přehrávacího zařízení nebo jiného ozvučení akce. Vedoucí souboru však také může vystoupení pořádat přímo s klavírním doprovodem, jak tomu bývá např. při ukázkách tanečních hodin pro rodiče a veřejnost. Žáci, učitelé, muzika i korepetitor musí být tedy v neustálém kontaktu, aby jakákoliv změna či problém byly vyřešeny

včas a optimálně. Protože ve finálním výsledku nesmí diváci a posluchači utrpět při sledování tanečního programu nijakou kulturní či estetickou újmu. Tanec a hudba by měly lidem přinášet vždy radost, ať už se jedná o potěšení na jevišti či v hledišti.

Pohlédneme-li na tvořivou činnost souborů Drahan i Drahánek očima veřejnosti, pak je tato záslužná aktivita přijímána kladně a s otevřenou náručí. Tato mimoškolní činnost dětí různého věku je hojně podporována, neboť rozvíjí nejenom tanečnický samotné, ale ovlivňuje i ostatní. Navíc přináší všem lidem nové poznání, potěchu, relaxaci a nutí k zamyšlení nad studnicí lidové tvořivosti a moudrosti. Pokud ten, kdo vnímá, není k daným hodnotám netečný, zákonitě jí musí být ovlivněn. Souborová činnost tudíž nachází svůj smysl a opodstatnění.

Vedoucímu souboru ani korepetitorovi však není jedno, s jak kvalitním souborem spolupracuje. Přednostně se sice snaží, aby byl co nejpočetnější, ale zároveň také zkušený, tvárný a ovladatelný. Proto se celá soukromá základní umělecká škola každoročně zaměřuje na žáky mateřských a základních škol, pořádá pro ně výchovné koncerty, pohádková představení i ukázkové hodiny a Dny otevřených dveří. Snaží se ukázat svoje široké umělecké zaměření, odbornost a kvalifikovanost pedagogů a v neposlední řadě i výsledky práce s žáky školy. Každé nové září pak k zápisu přicházejí maminky se svými dětmi (nebo i děti a mládež sama) a hledají optimální vyžití a vhodný obor.

Protože všem, kteří spolupracují s Drahánkem, není jeho další osud lhostejný, je vítán jakýkoliv počín, jak o souboru dát „více vědět“ a propagovat jeho činnost. To byl také popud k dotazníku, který ochotně akceptovalo množství oslovených respondentů, a jeho výsledné teze jsou zakomponovány v další, praktické části tohoto diplomového úkolu.

4. PEDAGOGICKÝ VÝZKUM A ŠETŘENÍ ZAMĚŘENÉ NA ZJIŠŤOVÁNÍ VZTAHU SPOLEČNOSTI K FOLKLÓRU

4.1 Dotazovací metoda

Dotazníková metoda patří k nejpoužívanějším způsobům zjišťování údajů. Je založena na písemném kladení otázek, řazených dle konstrukce dotazníku, a písemných odpovědích. Otázky jsou různého typu: respondenti – dotazovaní vybírají odpovědi z nabídky, někdy mají možnost doplnit jinou odpověď nebo jsou doslova žádáni o uvedení vlastního názoru apod. Výhodou je možnost využít velký počet dotazovaných, proto se stal dotazník ekonomickým výzkumným nástrojem hromadného získávání údajů.

4.2 Vymezení cílů a stanovení hypotéz

Hlavním cílem dotazníkového šetření bylo zjistit vztah současné, převážně mladé generace k folklóru, tradicím, lidové tvořivosti, k umění. Otázky směřují ke zjištění, zda dnešní mladí lidé mají představu, co je folklór, tradice, zda jsou vedeni ke sportu nebo k umění, zda se aktivně zapojují do kulturního života společnosti, čemu dávají přednost při volbě volnočasových aktivit.

Stanoveny byly čtyři základní hypotézy:

- 1. hypotéza* obsahuje předpoklad, že přibližně 50% dotazovaných navštěvuje (navštěvovalo) základní uměleckou školu nebo soubor.
- 2. hypotéza* obsahuje předpoklad, že přibližně 50% dotazovaných zná a občas si zazpívá lidovou píseň.
- 3. hypotéza* obsahuje předpoklad, že většina dotazovaných dává přednost získání uměleckého zážitku nebo jej staví alespoň na stejnou úroveň s aktivitou sportovního zaměření.

4. hypotéza obsahuje předpoklad, že sníženou návštěvnost kulturních akcí významně ovlivňuje finanční stránka věci.

4.3 Popis zkoumaného vzorku

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 125 respondentů různého věku v průběhu školního roku 2009-2010 a 2010-2011, z nichž 13 vyplnilo pouze II. část určenou respondentům starším 15 let. Dotazování byli žáci i dospělí Základní školy T. G. Masaryka v Blansku, Základní školy v Jedovnicích a Soukromé základní umělecké školy v Blansku. Výsledky byly statisticky zpracovány a pro lepší představu a zhodnocení byly zaneseny do přehledných tabulek a grafů.

4.4 Výsledky a zhodnocení výzkumu

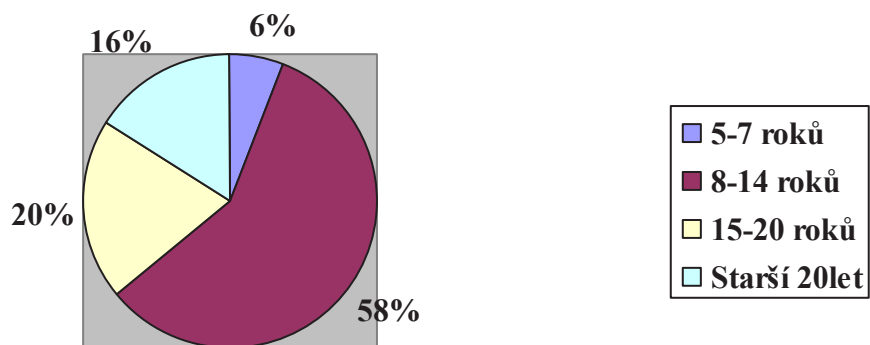
ČÁST I.

Otázka č.1: *Do jaké věkové kategorie náležíte?*

Tabulka 1

Možnosti	Absolutní četnost	Percentuální hodnocení
5-7 roků	7	6%
8-14 roků	73	58%
15-20 roků	25	20%
Starší 20 let	20	16%

Grafické doplnění Tabulky 1

Zhodnocení otázky č. 1:

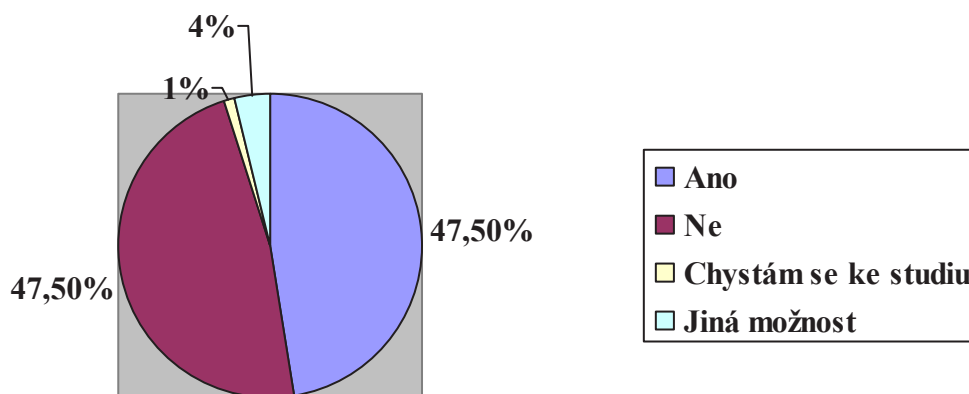
Jedná se o demografický údaj, který slouží ke zjištění věkových zvláštností dotazovaných. Z tabulky i grafu vyplývá, že největší část respondentů je školního věku, asi třetina je věku staršího 15 let a nejmenší skupinu tvoří rodiče dětí předškolního a mladšího školního věku, kteří dotazník vyplňovali za své děti.

Otázka č. 2: *Navštěvujete lidovou školu umění?*

Tabulka 2

Možnosti	Absolutní četnost	Percentuální hodnocení
Ano	53	47,5%
Ne	53	47,5%
Chystám se ke studiu na ZUŠ	1	1%
Jiná možnost	4	4%

Grafické doplnění Tabulky 2

Zhodnocení otázky č. 2:

Z grafu i tabulky je zřejmé, že uměleckou školu navštěvuje stejně poměrná část respondentů jako ta, která ji nenavštěvuje. V odpovědi „Jiná možnost“ 1 respondent odpověděl: „Nic.“, 1 respondent odpověděl: „Hraji v cimbálovce.“, a 2 respondenti uvedli, že v současné době již uměleckou školu nenavštěvují. Tento fakt potvrzuje první hypotézu, že téměř polovina respondentů navštěvuje nebo navštěvovala uměleckou školu nebo soubor, což hodnotím z profesního hlediska velmi kladně.

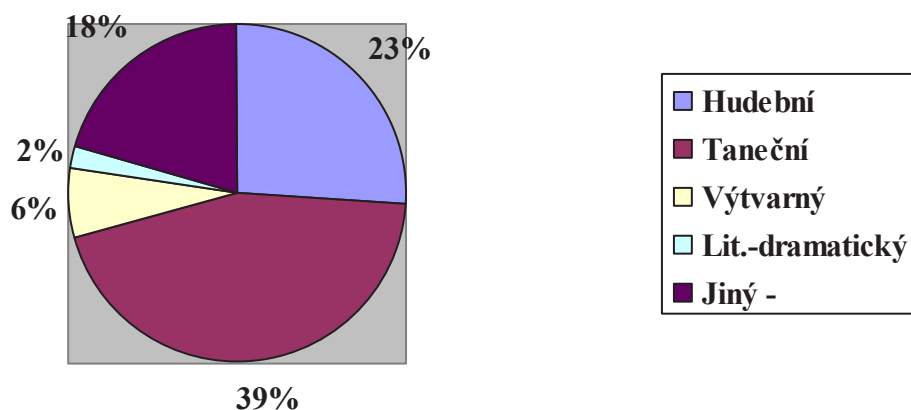
Otázka č.3: *Navštěvují obor: a/ hudební b/ taneční c/ výtvarný*

d/ literárně – dramatický e/ jiný –

Tabulka 3

Možnosti	Absolutní četnost	Percentuální hodnocení
Hudební	26	23%
Taneční	44	39%
Výtvarný	7	6%
Literárně - dramatický	2	2%
Jiný -	20	18%

Grafické doplnění tabulky 3

Zhodnocení otázky č. 3:

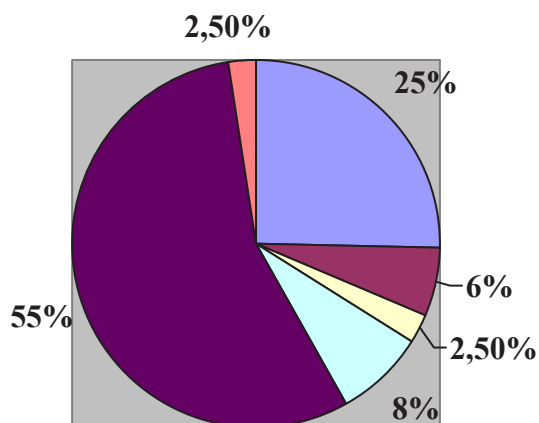
Podle výše uvedených údajů navštěvuje taneční obor největší skupina, a to 39% dotazovaných. 23% respondentů navštěvuje hudební obor, 6% výtvarný obor a 2% literárně - dramatický obor. Odpověď „Jiný obor“ zvolilo 18% dotazovaných, z toho 16 z nich uvedlo obory sportovního zaměření, 1 svoji odpověď dále nspecifikoval, 1 respondent uvedl jako obor „Drahánek“, 1 uvedl „Cimbálovku“ a další street dance. Ze všech odpovědí vyplývá, že 100% dotazovaných navštěvuje různé obory mimoškolní činnosti, tzn. že mládež v našem městě a okolí dle vybraného vzorku se ve volném čase věnuje činnostem rozvíjejícím jejich osobnost.

Otázka č.4: *Pokud jste členy tanečního, hudebního nebo jiného souboru, uveďte jeho název.*

Tabulka 4

Možnosti	Absolutní četnost	Percentuální hodnocení
Drahan a Drahánek včetně muziky	21	25%
Další soubory SZUŠ Blansko	5	6%
10.oddíl skautu Blansko Pramen	2	2,5%
Další uskupení (Dechová hudba Jedovnice, Jitřenka, Tvořeníčko, Piano, BBK, Beat up)	7	8%
Nesouborové aktivity umělecké i sportovní	46	55%
Název ještě není určen	2	2,5%

Grafické znázornění Tabulky 4

■ Drahan, Drahánek	■ Další soubory SZUŠ	■ 10.odd.skautu
■ Další uskupení	■ Nesouborové aktivity	■ Název ještě neurčen

Zhodnocení otázky č. 4:

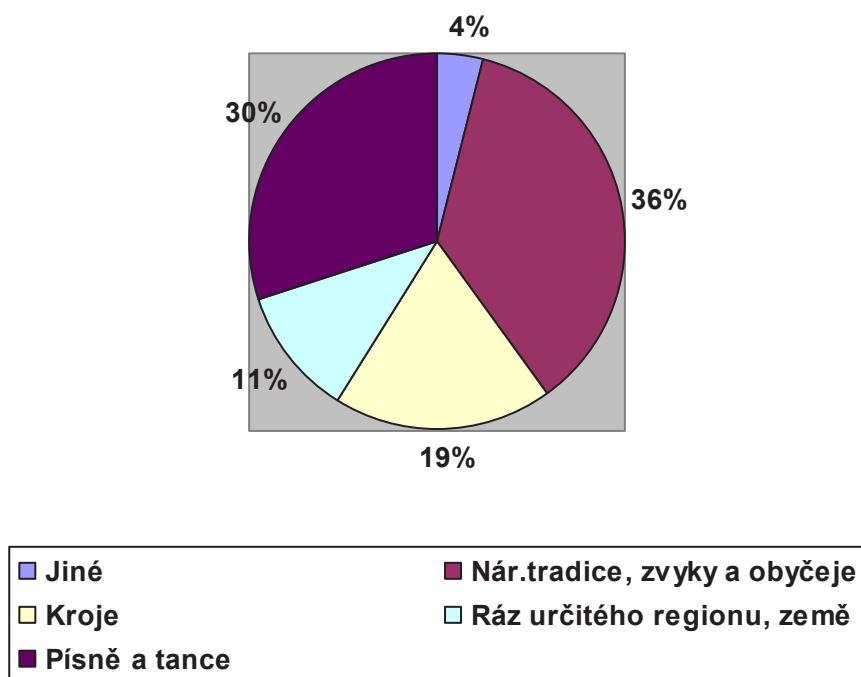
Otázka byla zejména v případech odpovídajících dětí pochopena jinak - očekávan byl název souboru, většina ovšem místo názvu uváděla své různé aktivity, např. sportovní (plavání, judo,...), zájmové kroužky, hru na hudební nástroje, sborový zpěv ad. Z průzkumu dále vyplynulo, že převážná většina pracující v souborovém kolektivu je ve věku 5-7 let a starší 15 let. Střední věková kategorie 8-14 let je typická širokou škálou zájmů od sportovních po umělecké aktivity. Vzhledem k tomu, že společnost žije rychlým tempem, koníčky, záliby a mimoškolní aktivity mládeže jdou mnohdy stranou, je toto zjištění uspokojivé, i když malým zklamáním je částečně nepochopení položené otázky. Z výsledných odpovědí vyplývá, že mládež si dobře nepřečetla uvedený text a nepřemýšlela o optimální odpovědi. Se vzrůstajícím věkem se tento nedostatek mění, což je také vidět na zpracování dotazníku staršími respondenty.

Otázka č. 5: *Co si představujete pod pojmem folklór?*

Tabulka 5

Možnosti	Absolutní četnost	Percentuální hodnocení
Písně a tance	49	30%
Národní tradice, zvyky a obyčeje	60	36%
Kroje	31	19%
Ráz určitého regionu, země	18	11%
Jiné	6	4%

Grafické znázornění Tabulky 5

Zhodnocení otázky č. 5:

V této otázce bylo možno označit i více odpovědí současně, což většina respondentů využila, převážně však osoby starší 20 let. Nejvíce jim folklór splývá s národními tradicemi, zvyky a obyčejí, nevyklučuje písňe, tance a kroje. V možnostech „Jiné“ uvedl jeden respondent, že neví, co je folklór, dva respondenti si pod pojmem folklór nepředstavují nic, dva odpověděli „Jiné“, ale výraz blíže nespécifikovali. Kuriózní odpovědí na danou otázku je odpověď: „Taneční a zpěvácké zvyky vesnic.“ Zajímavé také je, že respondenti školního věku označovali převážně jednu z daných možností (pravděpodobně se projevil dřívější studijní zvyk hledat v testech pouze jedinou správnou možnost), nejčastějším synonymem folklóru pro ně byly národní tradice, zvyky, obyčeje, písňe a tance.

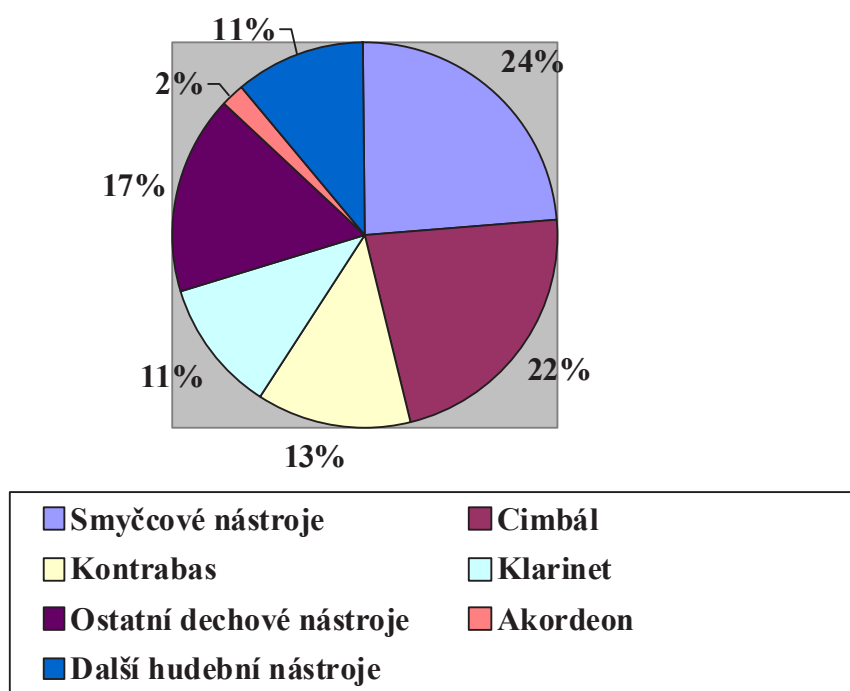
Z uvedených závěrů tudíž vyplývá, že pojem folklór není lidem zcela neznámý a že snaha oživit jej a předat dalším generacím není všem zcela lhostejná.

Otázka č.6: *Na které hudební nástroje mohou hrát muzikanti v lidové, např. cimbálové muzice?*

Tabulka 6

Možnosti	Absolutní četnost	Percentuální hodnocení
Smyčcové nástroje	63	24%
Cimbál	60	22%
Kontrabas	35	13%
Klarinet	29	11%
Ostatní dechové nástroje	46	17%
Akordeon	5	2%
Další hudební nástroje	29	11%

Grafické znázornění Tabulky 6

Zhodnocení otázky č. 6:

Podle tabulky i grafu lze usoudit, které nástroje respondenti jmenovali nejčastěji. Nejpočetnější skupina byla shrnuta do skupiny smyčcových nástrojů, přestože převážná většina dotazovaných uváděla housle, ale uveden byl několikrát výraz smyčce, viola a cello. Kontrabas je zařazen záměrně zvlášť, aby bylo zřejmé, kolik respondentů ho uvádí, byť i pod názvem basa. Druhým nejčastěji jmenovaným nástrojem typickým pro cimbálovou muziku, jak už sám název respondentům napověděl, je cimbál. Klarinet, nástroj typický pro lidovou muziku, zná 11% respondentů. Pod hlavičkou „Ostatní dechové nástroje“ byl často uveden hoboj, mladší žactvo odpovídalo též trubka nebo trumpeta, dále flétna, píšťala, pikola. V souborném označení Další hudební nástroje byly shrnuty všechny ostatní nástroje, jež důvěrně znají především děti školního věku – klavír, piáno, kytara, buben, činely, triangl. Akordeon neboli harmoniku uvedlo pět respondentů, přičemž jeden poznamenal: „Nemám ji tam rád.“ Širokým pojetím otázky, které dávalo možnost jmenovat nástroje hrající také v lidové hudbě, se mezi uvedené dostaly i ty, na které se opravdu hraje např. v lidové muzice v západních Čechách. Kromě výše zmíněných fléten, píšťal, trianglu, kytary, harmoniky jsou zde typické i dudy, různé kravské zvonce a rohy, citera, niněra, fanfrnoch (lidový rytmický hudební nástroj, většinou hliněná nádoba s napnutou kůží, jejímž středem jsou provlečeny žíně) a další.

K této otázce, zdá se, přistoupili všichni dotazovaní velice zodpovědně a zúročili v odpovědích své vědomosti i svůj názor, což je vždy velkým přínosem.

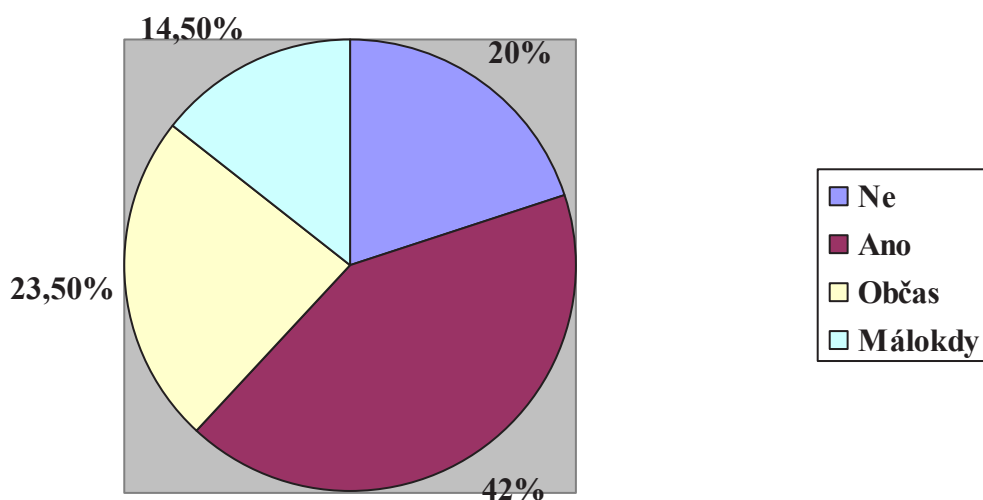
Otázka č. 7: *Zazpíváte si občas nějakou lidovou písničku?*

a/ ne b/ ano c/ občas d/ málokdy

Tabulka 7

Možnosti	Absolutní četnost	Percentuální hodnocení
Ne	22	20%
Ano	47	42%
Občas	9	23,5%
Málokdy	16	14,5%

Grafické znázornění Tabulky 7

Zhodnocení otázky č. 7:

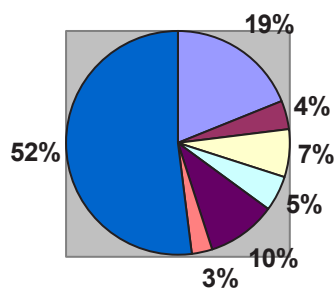
Z uvedeného lze vyvodit potěšující závěr, že v tomto vzorku populace je pouze jedna pětina těch, kteří si nezpívají. Je možné, že zpěv není jejich silnou stránkou, že zpívat prostě neumí, ale to není z tohoto průzkumu zřetelné. Dle mého názoru jsou všichni ostatní na dobré kulturně výchovné úrovni, protože píseň a hudba navozuje optimismus, podporuje pozitivní myšlení a rozvíjí žádoucím směrem osobnost člověka.

Otázka č. 8: *Pokud ano, uveďte, prosím, název písně /í/.*

Tabulka 8

Možnosti	Absolutní četnost	Percentuální hodnocení
Beskyde, Beskyde	20	19%
Stojí vrba košatá	10	10%
Kořenec, Skákal pes	7	7%
Čí só hode, Tancuj tancuj vykrúcaj, Černé oči	5	5%
Červený šátečku, Bílá orchidej	4	4%
Holka modrooká, Vyletěla holubička, Čerešničky, Pec nám spadla, Očko mala	3	3%
Ostatní uvedené písně- různé	53	52%

Grafické znázornění Tabulky 8

- Beskyde Beskyde
- Červený šátečku, Bílá orchidej
- Kořenec, Skákal pes
- Čí só hode, Tancuj tancuj, Černé oči
- Stojí vrba
- Holka modrooká, Vyletěla holubička, Černé oči, Pec nám spadla, Očko mala
- Uvedené ostatní písně

Zhodnocení otázky č. 8:

V tabulce i grafu jsou přehledně znázorněny nejčastěji uváděné lidové i zlidovělé písně. Mezi „Uvedené ostatní písně“ patří několik desítek dalších lidových písní, ale i ty, jež pravděpodobně byly uvedeny z recese či neznalosti. Mezi ně patří Bílá orchidej pěveckého dua Eva a Vašek, Proměny, Prachovské skály, Starý farmář John, Fotbal, písně Eminema, DJ Těsta, Boba Sinclaira, skupin Kabát a Divokej Bil. Nejvíce překvapivou odpovědí však byla hymna. Čím mladší respondenti, tím více uváděli písničky dětské jako je Já mám koně, Běží liška, Maličká su. Se vzrůstajícím věkem se měnily i tituly písní, a nelze neuvést milé písně jako např. Já husárek malý, Koulelo se, koulelo, Žala naša Anička, Číže stě husičky. Mezi dále jmenovanými jsou i písně málo známé – Ja keď sa Janoško, Očko mala len jedno, Jede šohaj z Vídně. Nejkurióznější a nejupřímnější odpovědí, které předcházelo, že si respondent nezpívá, je však beze sporu tato: „Ne z důvodu, že neumím zpívat. Líbí se mi „*Cos porobil Pavelenko*.“

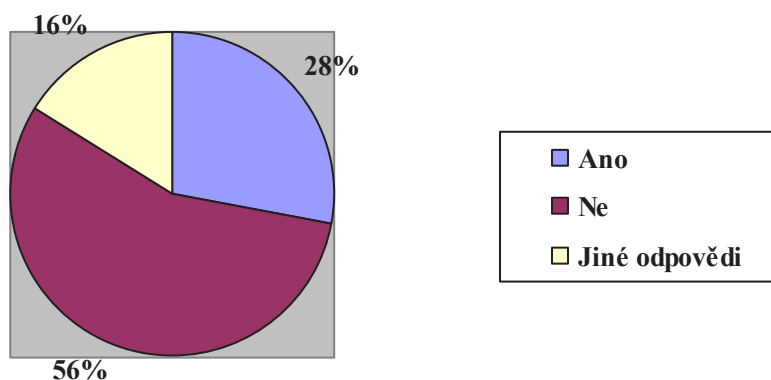
Lidové písně jsou poklady tradičního slovesného umění. Podle výčtu uvedených názvů, a to nejsou uvedeny určitě všechny, jich existuje celá škála. Nejenom jejich názvy, ale především texty a nápěvy hladí na duši. Dle průzkumu je vidět, že lidé mají v oblibě různé písně a že při výběru písně přemýšlejí, nezpívají bezmyšlenkovitě jen notoricky známé „odrhovačky“. V celkové reflexi kladné hodnocení neovlivní ani několik rádo by vtípalů s humornými odpověďmi. Ve veřejném průzkumu ale jistě mají své místo, protože dokazují, že respondenti jsou opravdu mimo jiné také z řad prepubescentů, pubescentů a adolescentů.

Otázka č. 9: *Zajímáte se o kulturu a folklór svého kraje? a/ ano b/ ne c/.....*

Tabulka 9

Možnosti	Absolutní četnost	Percentuální hodnocení
Ano	31	28%
Ne	62	56%
Jiné odpovědi typu trochu, částečně, někdy, občas, jak kdy...	18	16%

Grafické znázornění Tabulky 9

Zhodnocení otázky č. 9:

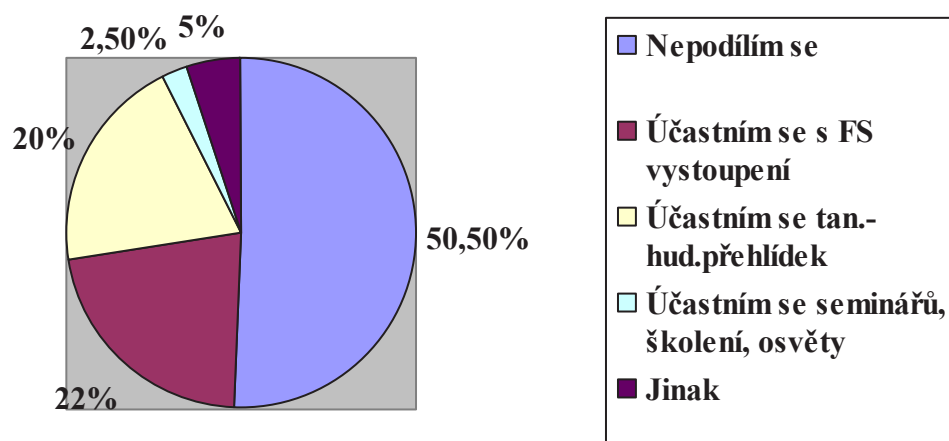
O kulturu a folklór svého kraje se zajímá dle průzkumu 28% respondentů, 16% respondentů upřesnilo svůj zájem odpověďmi *trochu, částečně, občas, někdy, málo, moc, snažím se, spíše ne, o něco ano, jak kdy, někdy, ano - tančím lidové tance, ano i ne*. Dva názory uvedené v této kategorii jsou nadmíru zajímavé: „*Jen pokud se mne to týká.*“ Další konkretizuje: „*O kulturu svého kraje také, ale momentálně se zajímám o Slovácko.*“ Ze zpracovaných odpovědí vyplývá, že tento zájem projevují kategorie dětí 5-7 let starých a osob starších 15 let. Největší skupina, která se o kulturu svého kraje podle zjištěných údajů nezajímá, je opět mládež navštěvující základní školu. Tento závěr není vůbec zarážející, vzhledem k prioritním zájmům této věkové kategorie o sport, moderní hudbu, módu, PC a další. Faktem však je úspěšné zjištění, že téměř polovina všech dotazovaných je nějakým způsobem folklóru a kultury nakloněna nebo s ním i spjata.

Otázka č. 10: *Jak se aktivně podílíte na šíření a popularizaci národní tvořivosti?*

Tabulka 10

Možnosti	Absolutní četnost	Percentuální hodnocení
Nepodílím se	63	50,5%
Účastním se s folklórním souborem vystoupení pro veřejnost	28	22%
Účastním se tanečně – hudebních přehlídek	25	20%
Účastním se seminářů, školení, osvěty	3	2,5%
Jinak	6	5%

Grafické znázornění Tabulky 10

Zhodnocení otázky č. 10:

Téměř polovina oslovených uvedla, že se nepodílí na šíření a popularizaci národní tvořivosti. Druhá část respondentů se nějakým způsobem zapojuje do popularizace folklóru a tvořivosti, ať už se jedná o vystupování se soubory, účasti na přehlídkách různými formami (respondent jako tanečník, muzikant, doprovod, divák), nebo zájmem o studium a školení. V možnosti „Podílení se jinak“ respondenti uvedli: *účast s Drahánkem na festivalech, vystupování s Drahánkem, klavírní koncerty, soutěže, taneční kurzy*. Jeden oslovený specifikoval svůj podíl tvořivosti slovy: „*Píši knihy*.“

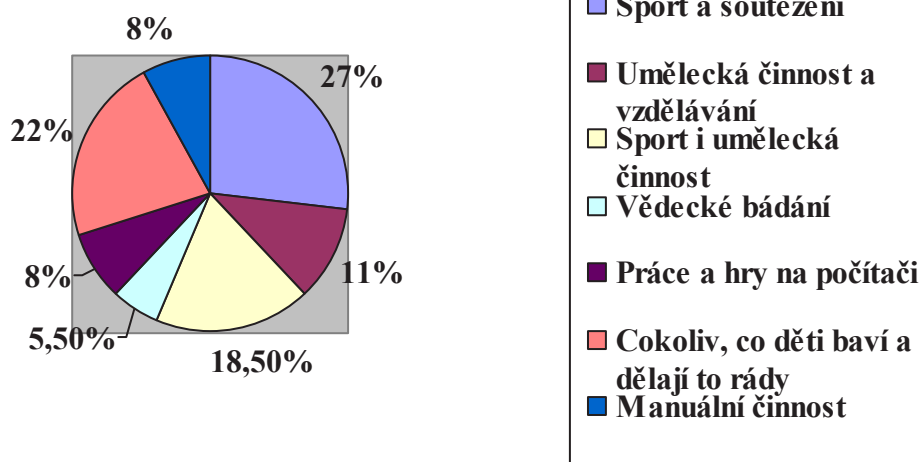
I když polovina populace dle jejich mínění tráví svůj volný čas a vynakládá svoji aktivitu jinak nebo žije spíše pohodlným a konzumním způsobem života, na straně druhé je velkým přínosem, že skoro každému druhému oslovenému je národní tvořivost blízká a chce ji nějakým způsobem podpořit.

Otázka č. 11: *Domníváte se, že pro dnešní děti a mládež je jako mimoškolní činnost vhodný-á-é:*

Tabulka 11

Možnosti	Absolutní četnost	Percentuální hodnocení
Sport a soutěžení	56	27%
Umělecká činnost a vzdělávání	23	11%
Sport i umělecká činnost	38	18,5%
Vědecké bádání	11	5,5%
Práce a hry na počítači	17	8%
Cokoliv, co děti baví a dělají to rády	45	22%
Manuální činnost	16	8%

Grafické znázornění Tabulky 11

Zhodnocení otázky č. 11:

Tento průzkum ukázal rozmanitost mimoškolní činnosti, jelikož respondenti nevybrali jeden druh činnosti jako prioritu, což se dalo očekávat. Sport a soutěžení sice získal prvenství a nejvyšší počet procent, ale hned vedle sportu se ocitla umělecká činnost a vzdělávání, vědecké bádání, a dokonce i manuální činnost. Z výsledků lze tudíž usuzovat, že mládež není odsouzena pouze k sezení u počítače či televize, jak bývá často proklamováno. Velká část respondentů, kteří jsou ve věku, kdy navštěvují ZŠ, volí převážně sportovní vyžití a jakékoliv činnosti, které děti baví (*vdobrémslovasmyslu*, jak zcela k věci podotkl jeden z respondentů ve své odpovědi). Potěšující je také zjištěný údaj, že kromě jednoznačných názorů 18,5% respondentů staví sportovní a uměleckou činnost na stejnou úroveň a domnívají se tak, že pro mládež je vhodné zajímat se o obojí.

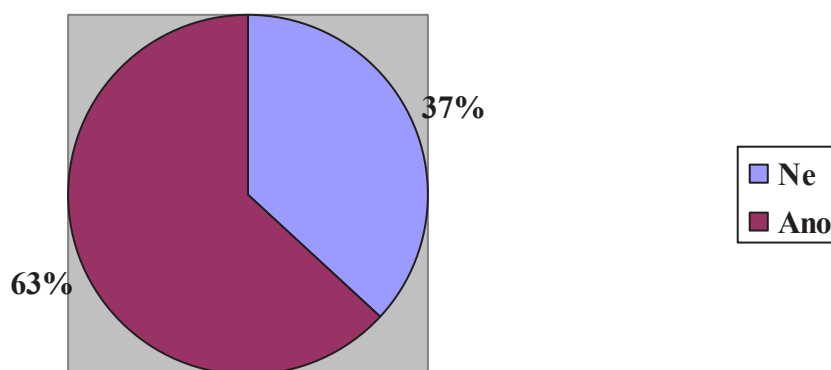
Otázka č. 12: *Znáte některé lidové tradice, zvyky či obyčeje?*

a/ ne b/ ano Pokud ano, uveďte je.

Tabulka 12a

Možnosti	Absolutní četnost	Percentuální hodnocení
Ne	43	37%
Ano	72	63%

Grafické znázornění Tabulky 12a

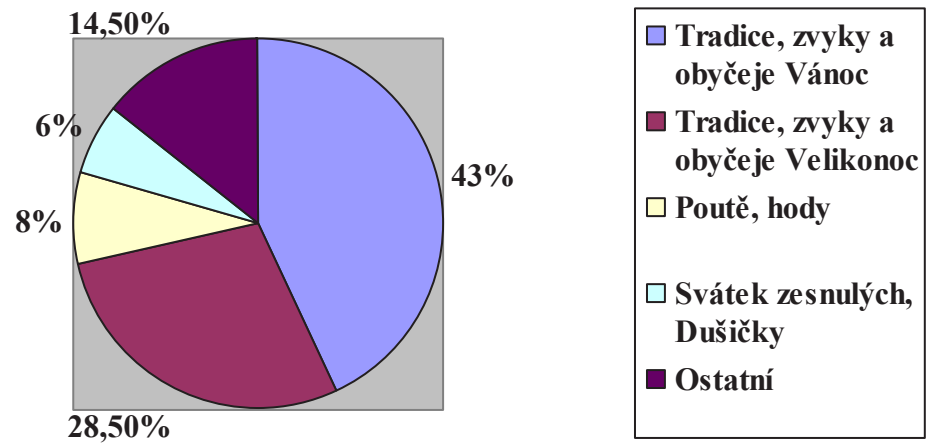

Uvedené lidové tradice, zvyky a obyčeje

Tabulka 12b

Možnosti	Absolutní četnost	Percentuální hodnocení
Tradice, zvyky a obyčeje Vánoc	52	43%
Tradice, zvyky a obyčeje Velikonoc	35	28,5%
Poutě, hody	10	8%
Svátek zesnulých, Dušičky	7	6%
Ostatní	18	14,5%

Grafické znázornění Tabulky 12b

Zhodnocení otázky č. 12a, b:

Dle uvedených údajů je zřetelné, že celých 63% dotázaných zná lidové tradice, zvyky, obyčeje a některé z nich jsou dále rozvedeny. Z grafického znázornění Tabulky 12b vyplývá udržování zvyků a tradic, které souvisejí především se zimou a vánočními svátky. Tradičním pro tyto respondenty se nejčastěji stává zpěv koled, dávání dáreků, půst, trhání barborky, lití olova, pouštění lodiček – skořápek, házení stěvicem, rozkrajování jablka. Se zimními tradicemi také někteří spojují sv. Martina, Mikuláše, Silvestr, Nový rok. Velikonoční zvyklosti a obyčeje uvedla necelá třetina dotazovaných, pro něž svátky jara jsou spojeny s loučením se zimou, vítáním jara, otvíráním studánek, pouštěním Morény po vodě, pálením čarodějnic, mrskačkou neboli mrskútem, pletením pomlázek, barvením vajec, zdobením kraslic, pečením velikonočního beránka, stavěním máje, pochovávaním basy, Masopustem, ostatky. 8% respondentů uvedlo tradiční poutě a hody, 6% respondentů zase vzpomínání na zesnulé a oslavu svátku Dušiček. V části „Ostatní“ jsou shrnuty další zvyky, mezi nimiž dotazovaní jmenovali svatby a veselky, svátek sv. Valentýna, žně, kroje, lidové tance v krojích (jeden respondent uvedl polku), pečení koláčů na vesnicích, narozeniny, dávání dáreků. Z průzkumu je vidět, že všichni dotazovaní přemýšleli o tom, co pojmy tradice, zvyk, obyčej znamenají. Proto mezi uvedenými jsou např. události jako svatba nebo narozeniny, které se opakováním a udržováním staly taktéž lidovým zvykem. Širokou škálu všech vánočních či velikonočních zvyků je možné doplnit o mnoho dalších, avšak je dobře, že současná generace zná a udržuje z nich alespoň ty nejznámější. V tomto průzkumném šetření bylo ověřeno, že prozatím nedochází k zániku a zapomínání lidových tradic, což je jistě ku prospěchu věci.

Otázka č. 13: *Pokud byste si mohli vybrat, kam se raději vydáte?*

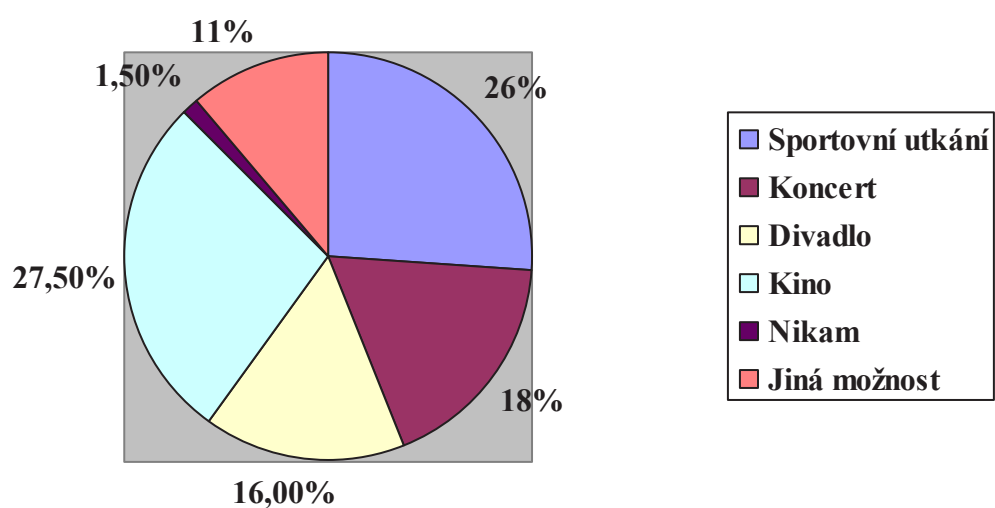
a/ na sportovní utkání b/ na koncert c/ do divadla d/ do kina

e/ nikam f/

Tabulka 13

Možnosti	Absolutní četnost	Percentuální hodnocení
Sportovní utkání	39	26%
Koncert	27	18%
Divadlo	24	16%
Kino	41	27,5%
Nikam	2	1,5%
Jiná možnost	17	11%

Grafické znázornění Tabulky 13

Zhodnocení otázky č. 13:

Průzkumem bylo prokázáno, že největší procentuální část respondentů, která činí 27,5%, by se nejraději vypravila ve svém volném čase do kina. 26% respondentů by dalo přednost sportovnímu utkání, 18% respondentů by navštívilo koncert a 16% respondentů divadlo. Jinou než danou možnost zaznamenalo 11% dotazovaných, kdy ve třech případech volili jít s kamarády ven, ve dvou případech by se raději vypravili na procházku či vycházku, v dalších dvou podobných případech na výlet a do přírody. Jeden respondent by šel v zimě nejraději lyžovat, jeden na výstavu vědy a techniky, další na trénink fotbalu či florbalu, na WOW²⁰, do Itálie, na ryby, k počítači. Výběr jiných možností je velice zajímavý a nečekaný, včetně jednotlivce, který dává přednost návštěvě hřbitova a kostela. Dle dalších odpovědí tohoto respondenta nelze určit, zda jde o vážně míněnou alternativu či recesistické uvedení. Dalo by se také předpokládat, že bude vybrána i možnost se nejraději nevydat nikam. Tuto možnost zvolilo 1,5% respondentů, což je naštěstí velmi malé procento ze širokého vzorku dotazovaných. Pokud sloučíme procentuální část sportovně zaměřených respondentů s procentuální částí respondentů s jiným zaměřením, zjistíme, že návštěvy kin, divadel a koncertů jsou bližší více jak 60% dotazovaných. Průzkumné šetření v tomto směru je tak dokladem o vztahu populace k umění a potvrzuje třetí hypotézu, že většina respondentů dává přednost uměleckému zážitku před sportovní aktivitou nebo jej staví alespoň na stejnou úroveň se sportovní tematikou. Toto zjištění má nemalý význam pro celou kulturně uměleckou obec, pokud připustíme výběr kvalitní a hodnotné umělecké akce.

²⁰ Poznámka: WOW – Word of Warcraft – herní video, počítačová hra

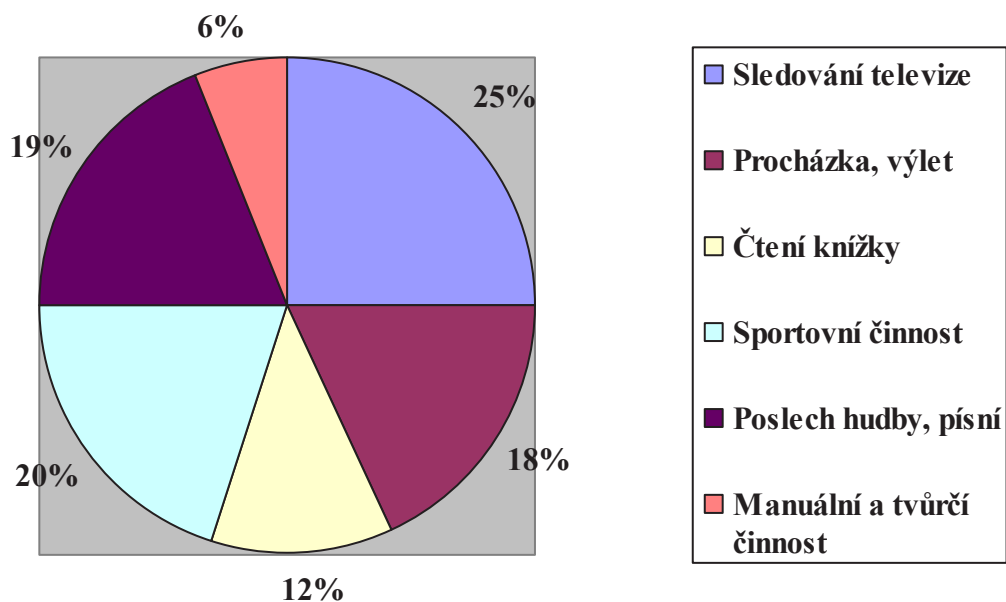
Otázka č. 14: *Které z nabízených činností dají, dle vašeho mínění, děti ve Vaší rodině či blízkém okolí, přednost?*

*a/ sledování televize b/ procházce, výletu c/ čtení knížky
d/ sportovní činnosti e/ poslechu hudby, písní f/ manuální a tvůrčí činnosti*

Tabulka 14

Možnosti	Absolutní četnost	Percentuální hodnocení
Sledování televize	45	25%
Procházka, výlet	33	18%
Čtení knížky	21	12%
Sportovní činnost	37	20%
Poslech hudby, písní	34	19%
Manuální a tvůrčí činnost	11	6%

Grafické znázornění Tabulky14

Zhodnocení otázky č. 14:

Výše uvedená otázka byla položena tak, aby si respondent mohl vytvořit vlastní hypotézu. Přesně jedna čtvrtina dotazovaných předpokládala, že mládež si z daných možností vybere v nejčastějším případě sledování televize, 20% respondentů předpokládalo, že mládež dá přednost sportovní aktivitě. V jednom dotazníku byla u této možnosti doslova uvedena „sportovní činnost s rodinou“. Nutno dodat, že uvedené prognózy byly očekávány. Poměrně velká část respondentů, a to celých 19%, předpokládá volbu poslechu hudby a písni, 12% respondentů pak volbu chvíle s knihou. Nejmenší část, která činí pouhých 6% vzorku populace, se domnívá, že si mládež vybere manuální či tvůrčí činnost, což je pravděpodobné. Překvapivým faktem však je, že všichni respondenti zvolili jednu nebo i více z možností a že nenastal případ nevyplnění ani jedné z možností. Znamená to, že jakákoliv předpokládaná činnost dětí a mládeže je může ovlivňovat a utvářet. Perspektiva, zda půjde o vliv kladný či záporný, je v rukou rodičů, školních i mimoškolních pedagogů a všech ostatních, kteří s mladou generací denně pracují a jsou s ní v kontaktu.

ČÁST II.

Otázka č. 15: *Domníváte se, že předměty jako hudební výchova, výtvarná výchova, pracovní výchova a tělesná výchova mají pro žáky základních škol zásadní význam?*

a/ ano, jsou stejně důležité jako ostatní předměty

b/ jsou důležité, ale ne tolik jako český jazyk, matematika, cizí jazyky

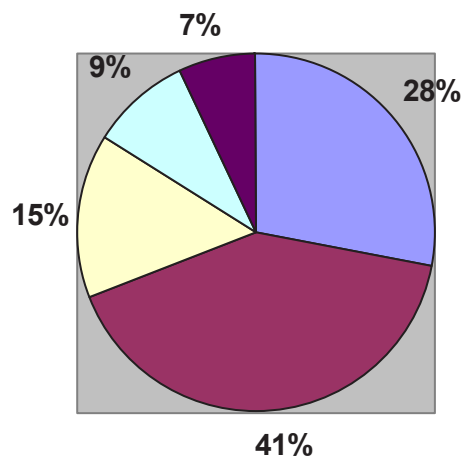
c/ jsou pouze doplňkové, nemusely by být klasifikovány

d/ měly by být pouze zájmové e/ jiný názor

Tabulka 15

Možnosti	Absolutní četnost	Percentuální hodnocení
Ano, jsou stejně důležité jako ostatní předměty	15	28%
Jsou důležité, ale ne tolik jako český jazyk, matematika, cizí jazyky	22	41%
Jsou pouze doplňkové, nemusely by být klasifikovány	8	15%
Měly by být pouze zájmové	5	9%
Jiný názor	4	7%

Grafické znázornění Tabulky 15

- Ano, jsou stejně důležité jako ost.předměty
- Jsou důležité, ale ne tolik jako ČJ, MAT, cizí jazyky
- Jsou pouze doplňkové, nemusely by být klasifikovány
- Měly by být pouze zájmové
- Jiný názor

Zhodnocení otázky č. 15:

Z uvedených výsledných údajů v tabulce i grafu vyplynul překvapivý názor veřejnosti na zařazení výchov do vyučování žáků základních škol. Celých 41% respondentů sice uznává důležitost hudební, výtvarné, pracovní a tělesné výchovy, ale podle nich tyto předměty nejsou tolik důležité jako český jazyk, matematika, cizí jazyky. Pouze 28% dotázaných tvrdí, že jsou stejně důležité jako ostatní předměty. Názor, že výchovy jsou jenom doplňkové a nemusely by být klasifikovány, je zajímavý, zastává ho 15% respondentů. Další názor, že by měly být pouze zájmové, uvádí 9% respondentů. Jiný názor má 8% respondentů a převážně spočívá v tvrzení, že výchovy jsou důležité pro ty, co se o ně zajímají nebo že důležitá je pouze tělesná výchova a ostatní výchovy ne. V jednom případě dokonce zazněla odpověď, že nejsou důležité vůbec. Názory dotazovaných jsou docela odvážné, neboť by se dalo předpokládat, že mezi předměty nebudou respondenti vidět takové rozdíly. Faktem je, že se v základní škole dosud vyučuje všem stávajícím předmětům, a jejich důležitost je rozlišena hodinovou týdenní dotací ve školním rozvrhu dané věkové kategorie, protože celkový rozvoj osobnosti by měl zahrnout jak předměty přírodovědné, naučné, jazykové, informační, tak i všechny uvedené výchovy. S vyloučením některých předmětů nemůže docházet ke komplexnímu rozvoji osobností jedinců. Na druhé straně je sice pravdou, že každé dítě má jiné zájmy, jiné schopnosti, je vybaveno různou mírou dovedností a talentu. Např. dítě, které neumí zpívat, nemá v oblibě hudební výchovu. Ale pokud se s ní nesetká ani v období základního vzdělávání, je malá pravděpodobnost, že si někdy byť jen pro radost zanotuje nějakou písničku. Dalším příkladem může být dítě, kterému je tvrzeno, že neumí vůbec kreslit, takové se může naopak, při cílevědomém rozvíjení jeho estetické osobnosti a zdokonalování jeho schopností a dovedností, stát osobitým umělcem s vyhraněným zaměřením. Za zmínku by možná stálo také zvážit alternativu selekce mezi výchovami, např. moci si vybrat ty dvě nebo tři výchovy, které jsou nejbližší dané osobnosti, a možnost slovní klasifikace hudební, výtvarné, pracovní i tělesné výchovy. Mohlo by to vést k menšímu odporu dětí k některým z těchto předmětů, jelikož jinak je mohou na své další životní cestě možná úplně zahrnout.

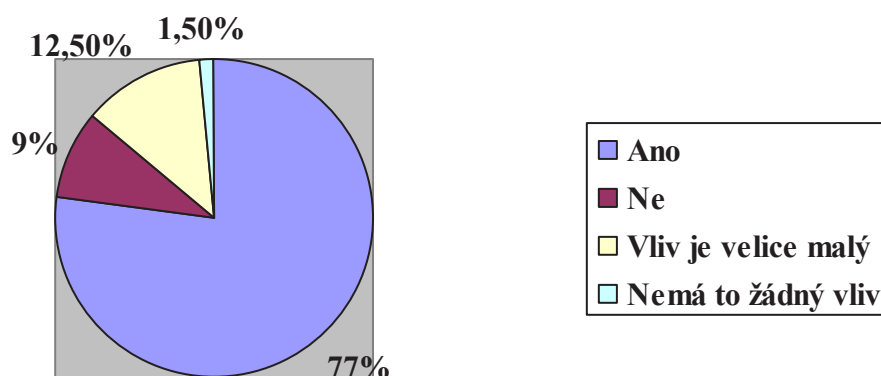
Otázka č. 16: *Myslíte si, že kolektivy, kde se děti sdružují, napomáhají k jejich osobnímu rozvoji?*

a/ ano b/ ne c/ vliv je velice malý d/ nemá to žádný vliv

Tabulka 16

Možnosti	Absolutní četnost	Percentuální hodnocení
Ano	43	77%
Ne	5	9%
Vliv je velice malý	7	12,5%
Nemá to žádný vliv	1	1,5%

Grafické znázornění Tabulky 16

Zhodnocení otázky č. 16:

Více jak tři čtvrtiny respondentů souhlasí s názorem, že kolektiv kladně přispívá k osobnostnímu rozvoji mládeže. Dalších 12,5% dotazovaných připouští byt jen malý vliv kolektivu na rozvoj dítěte. Negativní názor má 10,5% respondentů, kteří zřejmě mají s negativním vlivem kolektivu na jedince osobní zkušenost. Je pravda, že otázka může mít dvě roviny a jedinec může být kolektivem ovlivňován jak kladně tak i záporně. K rozvedení názorů na tuto problematiku dochází v otázce následující.

Otázka č. 17: *Pokud ano, napište, co a jak si myslíte, že ovlivňuje jejich další rozvoj:*

.....

Převážná většina respondentů se shoduje v názoru, že kolektiv napomáhá v rozvoji osobnosti dítěte, pomáhá navazovat přátelství a nacházet nové kamarády, utužuje vztahy a podporuje kooperaci a spolupráci. Dalším kladem je podle nich rozvoj komunikace a používání výrazů, kde se však může jednat např. o výrazy odborné, nové, ale i např. o výrazy nevhodné, slangové či hrubé. Kolektiv podle dotazovaných je důvodem ke sdružování, vytváření pocitů sounáležitosti, soudržnosti, dále podporuje sebedůvěru, toleranci, nesobectví, snaživost, soutěživost, zodpovědnost, zvyšuje sebevědomí. Děti se v kolektivu učí respektovat druhého, pomáhat si vzájemně, vážit si druhého, učí se, jak se k sobě chovat. Podle některých názorů kolektiv napomáhá dovednosti argumentovat, diskutovat, nestydět se projevit svůj názor, společensky se chovat a umět vystupovat. Dle jednoho z originálních názorů je kolektiv vlastně partou, která mládež dosti ovlivňuje, jiný názor připouští i schopnost zlepšovat se manuálně, potřebu být lepší než ostatní. Druhou rovinou pohledu na otázku je to, co děti a mládež ovlivňuje. Může tím být kolektiv třídní, školní, sportovní nebo rodina. Zajímavý je názor, že dobrý vliv poskytuje fungující rodina a také prarodiče. Dalším hlediskem je samozřejmě i vliv multimediální, konkrétně je uveden vliv počítačů a televize na děti, což je samozřejmě málo překvapivým faktem. Pouze jedno dítě ve věku mezi 8-14 lety odpovědělo zcela bezelstně a upřímně zase otázkou: „Jak to mám vidět?“

V dalším případě byla také uvedena elementární oblast, která může být ovlivňována zcela konkrétně a tou je např. pohybové nadání, hudební sluch, smysl pro rytmus. Uspokojivé je velké a bohaté názorové rozpětí, ale i upřímné laické jednoduché odpovědi, a velký zájem o tuto problematiku z řad veřejnosti, který z průzkumného šetření vyplynul. O možném negativním ovlivňování kolektivem nepadla ani jedna zmínka, což, po úvaze, posílilo úlohu kolektivu při působení na děti a mládež.

Otázka č. 18: *Myslíte si, že snížený zájem o návštěvy divadel, galerií, představení, souvisí s některým z uvedených faktorů?*

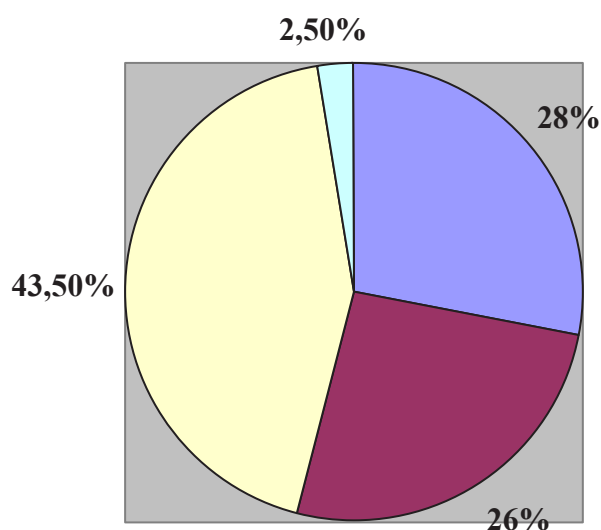
a/ nedostatek finančních prostředků b/ nedostatek času

c/ nezájem o kulturu a umění d/ jiné:.....

Tabulka 18

Možnosti	Absolutní četnost	Percentuální hodnocení
Nedostatek finančních prostředků	22	28%
Nedostatek času	20	26%
Nezájem o kulturu a umění	34	43,5%
Jiné	2	2,5%

Grafické znázornění Tabulky 18

Zhodnocení otázky č. 18:

Z uvedených údajů vyplývá bohužel jeden velmi otevřený a pravdivý názor týkající se nezájmu populace o kulturu a umění. Toto mínění uvedlo 43,5% dotazovaných. Malá návštěvnost kulturních a uměleckých akcí z důvodu nedostatku finančních prostředků je názorem 28% respondentů a odvolávání se na nedostatek času uvedlo 26% respondentů. Otázkou je, zda toto tvrzení lze brát za faktické či jen jako výmluvu. Z jiných názorů vyplynulo, že pokud je v rodině zájem o kulturu, finance i čas se vždy najde - alespoň na jednu návštěvu kulturní akce v měsíci -, druhý názor argumentuje celkovým zdražováním a zvyšováním cen. Oba dva názory stojí za zvážení a vyplývá z nich, že dotazovaní opravdu hledali příčiny malé návštěvnosti akcí a v jednom případě našli reálné řešení. Stojí však za zamyšlení i možnost návštěv takových akcí, které nejsou zpoplatňovány a takových je v našem regionu poměrně dosti. Mnoho školních akcí, v blanenském regionu akce zejména soukromé umělecké školy nebo i některých základních škol či kroužků, bývá bezplatných (besídky, přehrávky, koncerty, výstavy, vernisáže) a přesto je návštěvnost mnohdy značně nízká. Tento fakt podpořilo mínění oněch 43,5% respondentů uvádějících malý zájem veřejnosti o kulturu. Na místě je tedy dát zelenou větší osvětě a propagaci uměleckých aktivit. Malým návodem, jak více veřejnost seznamovat s uměním a kulturou, je velké množství drobných akcí SZUŠ Blansko včetně výchovných koncertů uváděných přímo v blanenských ZŠ a MŠ, Dny otevřených dveří pro rodiče a veřejnost, besídky hudebního oboru a koncerty žáků i učitelů, vystupování na veřejných prostranstvích o vánocích, při příležitosti Dne hudby a tance, Dne dětí, Dne matek a dalších. Po uvedení výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že takto propagovaná umělecká aktivita by rozhodně mohla přispět ke zvyšování zájmu o kulturu a umění. Je určitě lepší alternativou než nečinně přihlížet a hlásat, že se kolem nás nic neděje nebo že kultura a umění je drahá záležitost a chybí na ni peníze.

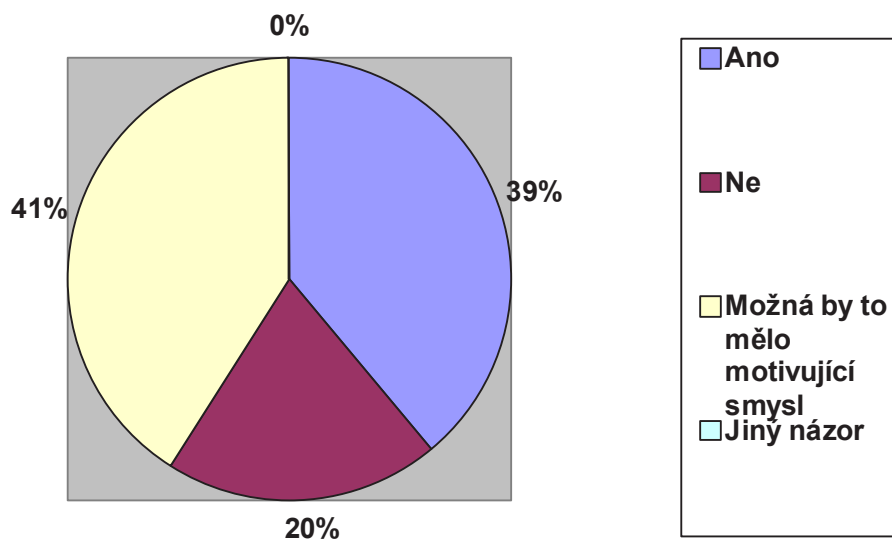
Otázka č.19: *Kdyby byla většina kulturních akcí pro děti finančně zvýhodněná či bezplatná, myslíte si, že by byly více navštěvovány?*

a/ ano b/ ne c/ možná by to mělo motivující smysl d/ jiný názor.....

Tabulka 19

Možnosti	Absolutní četnost	Percentuální hodnocení
Ano	22	39%
Ne	11	20%
Možná by to mělo motivující smysl	23	41%
Jiný názor	0	0%

Grafické znázornění Tabulky 19

Zhodnocení otázky č. 19:

Každý pátý respondent se domnívá, že i kdyby byly kulturní akce pro děti bezplatné či finančně nenáročné, nebyly by stejně mládeží navštěvovány, což je myšlenka při nejmenším zarážející. Přesně 39% respondentů si naopak myslí, že by kultura a umění s nižšími finančními nároky byla více navštěvovaná a největší masa dotazovaných, kterých je dokonce 41%, zastává motivující smysl „levnější“ či dokonce bezplatné varianty návštěvnosti kulturních a uměleckých akcí. Tyto tři názory jsou docela vyhraněné a sporné, jelikož nejsou známy ekonomické poměry dotazovaných a ty zcela jistě silně ovlivňují jejich názory na danou problematiku. Je možné, že kdyby lidé mohli ve svém volnu navštěvovat např. jeden den v týdnu koncert, výstavu či jakoukoliv jinou kulturní akci zdarma, bylo by tam zcela jistě v onen den přeplněno a ve dnech ostatních prázdno. Je však jisté, že nikdo nic nedělá zadarmo, tudíž i umělci musí být ohodnoceni a odměněni. Tento trend je zcela viditelný na akcích jakéhokoliv souboru. Na akci, která je placená, se určitě dostaví maximální počet členů souboru, kdežto na opačném typu akcí bude jistě několik účastníků chybět. Tato situace je modelem dnešní společnosti, je ekonomicky podmíněná a stručně ji vystihuje pořekadlo: Zadarmo ani kuře nehraje. Ukázkou dobré vůle nepřipravovat mládež o možnost seznamování se s uměním jsou různé druhy divadelního předplatného, zvýhodněné vstupenky pro větší kolektivy, abonentní vstupné, různé permanentky, dobrovolné vstupné a další možnosti. V našem městě je kultura a umění docela podporováno, i když určitě ne tolik, jak si žádají sportovní odvětví s velkými materiálními nároky. Přesto všechno je většina galerijních, knihovnických, někdy i veřejných hudebních a filmových akcí téměř bezplatná nebo je zvolena možnost dobrovolného či symbolického vstupného. Tento fakt svědčí o snaze městských zastupitelů alespoň snížit náklady na kulturu a umění sociálně slabším vrstvám obyvatelstva.

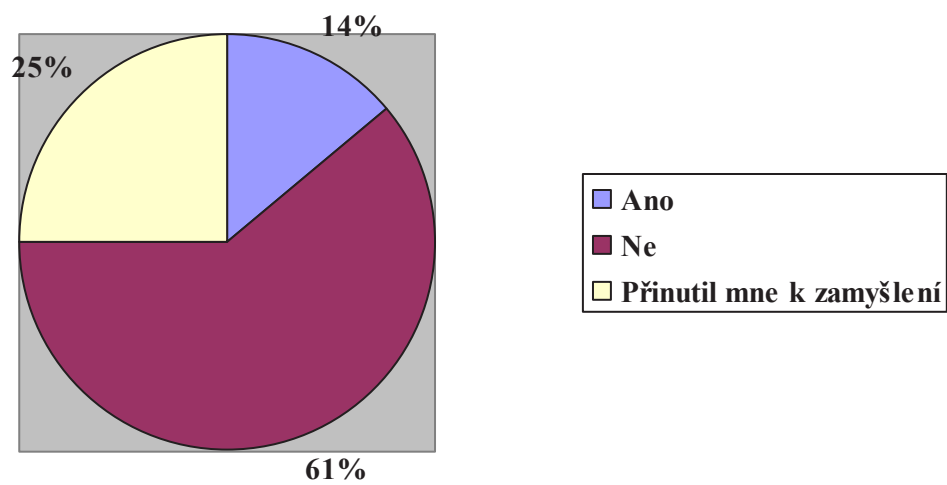
Otázka č.20: *Zdržel Vás tento dotazník?*

a/ ano b/ ne c/ přinutil mne k zamyšlení

Tabulka 20

Možnosti	Absolutní četnost	Percentuální hodnocení
Ano	8	14%
Ne	34	61%
Přinutil mne k zamyšlení	14	25%

Grafické znázornění Tabulky 20

Zhodnocení otázky č. 20:

Závěrečná a zcela jednoduchá dotazníková otázka je však ve svém důsledku nejvíce diskutabilní a širokospektrá. Lze se na ni dívat z několika druhů pohledů, např. odpovídá – li respondent jenom ze zdvořilosti nebo zcela automaticky, připustí-li si zveřejnit svůj názor upřímně či s jistou dávkou ironie, nebo se chce stát zajímavým. Uvedený aspekt zjištění názorů dotazovaných není však nijak zaujatý ani zaměřený. Viditelně lze podle zjištěných výsledků konstatovat, že velká většina respondentů dotazník vyplnila bez újmy svého volného času – 61% dotázaných vyplnění dotazníku nezdrželo. Jedna čtvrtina dotazovaných dokonce, což je vlastně také účelem nejrozličnějších anketních průzkumů, přiznala: „Přinutil mne k zamyšlení.“ Dá-li se důvěřovat danému sdělení, je situace, kdy je člověk přinucen zamyslet se nad problémem, uvažovat, hledat řešení a odpovídat, dávat náměty a podněty, opravdovým a velkým úspěchem. A to i tehdy, když je oněch „otevřených očí a uší“ možné spočítat na prstech jedné ruky. Přesto však se mezi respondenty najdou tací, pro které má čas či ochota k čemukoli cenu zlata. Otevřeně přiznávají: „Ano, zdrželi jste mě od mé práce, přemýšlení, klidu, odpočinku...“ Ale přes tuto upřímnost, otevřenost, svobodomyšlnost či je možno říci i drzost, oni dotazovaní vezmou do ruky tužku, sednou a ať už ochotně nebo neochotně, vyplní dotazníkový lístek. V každém případě ve finále je vždy ceněno zapojení se do výzkumu, který pak získává na objektivitě a pestré paletě názorů a postojů. Na poděkování za čas i ochotu respondentů reagovali někteří pohotově slovy „není zač“ a podobně, což rozhodně není znakem člověka trpícího časovým deficitem.

Na začátku výzkumného šetření byly stanoveny čtyři hypotézy, které byly na základě z průzkumu vyplývajících údajů a informací potvrzeny nebo vyvráceny.

1. hypotéza předpokládala, že přibližně 50% dotazovaných navštěvuje (navštěvovalo) základní uměleckou školu nebo soubor.

Daná hypotéza byla potvrzena výslednými fakty ve druhé otázce dotazníku, kde bylo průzkumem zjištěno, že minimálně polovina dotazovaných základní uměleckou školu či soubor navštěvuje nebo navštěvovala.

2. hypotéza předpokládala, že přibližně 50% dotazovaných zná a občas si zazpívá lidovou píseň.

I tato hypotéza byla na základě otázky č. 7 potvrzena, neboť z výsledků vyplynulo, že pouze 20% dotazovaných si nezazpívá lidovou píseň.

3. hypotéza předpokládala, že většina dotazovaných dává přednost získání uměleckého zážitku nebo jej staví alespoň na stejnou úroveň s aktivitou sportovního zaměření.

Tuto hypotézu potvrdila otázka č. 13. Z výsledků je zřejmý závěr, že nadpoloviční většina respondentů dává přednost získání uměleckého zážitku.

4. hypotéza předpokládala, že sníženou návštěvnost kulturních akcí významně ovlivňuje finanční stránka věci.

Odpovědi na otázku č. 19 tuto hypotézu opět potvrdily. 39% dotazovaných se totiž domnívá, že kdyby byla většina kulturních a uměleckých akcí bezplatná nebo finančně zvýhodněná, byly by více navštěvovány a 41% dotazovaných míní, že finanční zvýhodnění těchto akcí by mělo minimálně motivující smysl. Pouze 20% dotazovaných má opačný názor.

Všechny předpokládané teze byly šetřením ověřeny a potvrzeny. Celistvě tak ilustrují situaci ve společnosti, kde se, zjednodušeně řečeno, zhruba polovina ze vzorku dotazovaných vzdělává v uměleckých školách, folklór jí není cizí a dává přednost uměleckému zážitku před jiným. Přesto však návštěvnost kulturních a uměleckých akcí podléhá mj. ekonomickým podmínkám společnosti.

Z výsledků dotazníkového šetření lze vyčíst také další důležité informace a fakta, jako např. zaměřit cílovou skupinu - děti a mládež školního věku. Převážná většina všech dotazovaných potvrdila, že chápou podstatu pojmů folklór, zvyky, tradice, zároveň znají široké spektrum hudebních nástrojů a písní. Co se týče blanenského regionu, ve kterém byl průzkum prováděn, zájem o kulturu a folklór zde není prioritní, stejně tak se veřejnost nepodílí na jeho popularizaci a šíření folklóru a tradic v takovém měřítku, jak by bylo žádoucí. Avšak naštěstí zde existuje velká skupina těch, kteří kulturou, uměním i folklórem doslova žijí, což dokládá velký výčet nejrůznějších tradic, zvyků, obyčejů a svátků. Podle mínění více jak poloviny respondentů se pak vydají občané a mládež spíše za aktivitami uměleckými, což však nevyklučuje zájem o sportovní dění a akce. Děti, dle mínění dotazovaných, ale nejspíše podlehnou televiznímu fenoménu, až potom sportu a ostatním možným zájmovým kroužkům. Tato situace je více než alarmující a bylo by nasnadě lépe, hlavně však více ovlivňovat rodiče, z důvodu důslednějšího a trvalejšího dosahu na jejich děti s cílem správného výběru mládežnické zájmové činnosti. Přednost by samozřejmě měly mít zájmy aktivizační před zájmy pasivními.

Dalším zarážejícím faktem, zjištěným v průzkumné části, je podcenění výchovných předmětů ve výchovně vzdělávacím procesu základních škol, mezi nimiž jsou také umělecké žánry – hudební, výtvarná, dramatická a literární výchova. Nebylo by příliš moudré ustupovat s výukou těchto předmětů do pozadí, protože cílem zejména mateřských a základních škol je vychovat z dětí všestranně rozvinuté osobnosti, výchova a vzdělávání by mělo být komplexní, celistvé, aby každý mladý člověk byl dobře vybaven na cestu zvolené profesní profílance. Oproti tomu velká většina dotazovaných jako největší vliv na dítě po stránce sociální kladně hodnotí vliv kolektivu a uvádí, co vše ovlivňuje působení kolektivu na jedince. Jde zejména o rozvoj dětské osobnosti kladným směrem a formování charakteru, povahy, zájmů dětí a vztahů mezi vrstevníky.

Smutným závěrem šetření je malý zájem populace o kulturní a umělecké akce, s čímž samozřejmě souvisí finanční a ekonomické zajištění rodin, ale i akutní nedostatek času, což je nemocí dnešní uspěchané doby.

ZÁVĚR

Jedním ze stěžejních cílů diplomové práce bylo zmapování kulturního dění v regionu Blansko v kontextu s folklórem, tradicemi a uměním. Centrem zájmu bylo především zjistit, jaký vztah má blanenská a okolní veřejnost k odkazům minulosti, jak vnímá a přijímá lidovou tvořivost, zvyky a obyčeje, čím vším je ochotna přispět k udržování folklórních tradic a zvyklostí. Zajímavé bylo také zjišťování veřejného mínění, názorů a postojů současné populace k dané problematice. Nejvíce pozornosti však bylo (v souladu s tématem diplomové práce) věnováno vzniku a činnosti folklórního souboru Drahan a posléze také blízkému dětskému folklórnímu souboru Drahánek. Okrajově, pro lepší představivost vztahu veřejnosti k umění, kultuře a folklóru, byla představena také další umělecká tělesa a osobnosti daného regionu. Vznikl tak obraz popisující jednu krajovou oblast i s jejími zvláštnostmi, kulturností, folklorismem a osobitým koloritem.

Studiem dané problematiky se ukázalo, že je nutné vyzdvihnout souborovou činnost, práci v kolektivu dospělých i mládeže. Především mládež je tímto úsilím vedena k úctě k životu, tradicím, historii a kořenům uměleckých snah i celé lidové tvořivosti. Tato činnost je důležitá, ať už se jedná o aktivity souborů Drahan a Drahánek, o vzdělávání mladé generace formou studia v uměleckých školách nebo práce mladých hudebníků a zpěváků v dalších uvedených hudebních uskupeních. Ve známosti, i díky dobré propagaci a hojně účasti na akcích národních i mezinárodních, však nejvíce vešel právě folklórní soubor Drahan se svým osobitým pojetím umění a též s cílem udržovat, ale i obohatit krajové tradice, tance, písně. S nelehkým úkolem, předávat nadcházejícím generacím odkazy historie a překrásné lidové umění, se úspěšně potýká již několik desítek let a dle uvedených akcí, činností a aktivit je možné předpokládat, že tak hodlá pokračovat i v letech budoucích. Vychovávat mladou generaci, předávat jí poselství našich dědů a babiček, lidovou moudrost a dovednosti hudební i taneční není vskutku úkolem lehkým. Lidé pracující v tomto oboru proto musí být vzdělaní, zkušení, schopní, plní elánu, nadšení a přesvědčení, že jdou správnou cestou.

Zpracování diplomového úkolu může sloužit jako pedagogický, metodický, informační materiál dalším nebo obdobným typům souborů, sborů a kolektivů se stejným zaměřením. Ale také pro samotný soubor Drahan a jeho domovskou základní uměleckou školu se může stát archivačním dokumentem se záměrem efektivního

využití. Kromě toho může fungovat jako propagační a reklamní materiál v místní knihovně, muzeu, školách, s cílem působit na širokou veřejnost a získávat je ať už pro podporu činnosti folklórních souborů nebo pro nábor nových členů. Oblasti využití výše uvedených informací a závěrů včetně těch, které byly získány průzkumnou činností, mohou být mnohem širší. Především však jimi lze upozornit na důležité poslání a cíl – nutnost uchovávat a předávat dalším generacím cenné lidové umění, moudrost a vést je k úctě k umění a tradičním hodnotám.

I když se svět velmi rychle mění, stále ještě přežívá kulturní a folklórní dědictví jednotlivých regionů a krajových oblastí. Folklór žije právě díky folklórním souborům, folkloristům a všem, kteří nenechávají zahynout projevům lidové kultury, ať už se jedná o vyjádření slovesné, hudební, dramatické či taneční. Některé tradice s nástupem rozvíjející se techniky a moderních systémů lze samozřejmě (i když neadekvátně) nahradit. Např. odpoledním nákupem v supermarketu, který se stává čím dál více populárním hobby mladých rodin. Tam mohou společně se svými dětmi nakoupit vše od mrskačky, umělohmotných barevných vajíček, stromečků, upečených beránků, vánočních svícňů, dekorací, zpěvníků, CD disků s koledami až po získání sváteční nálady, kterou zajistí linoucí se hudba z obchodních reproduktorů. Další tradice nám může zprostředkovat televize. To vše ale nemůže nahradit chvíle rodičů společně strávené se svými dětmi při výrobě domácí výzdoby, společný zpěv koled a atmosféru vyprávění tatínka nebo maminky o tom, jaké to bývalo, když oni byli ještě dětmi. Neúprosná současnost však mladé generaci velí jít stále stejným nebo ještě rychlejším tempem kupředu a tomuto trendu napomáhají všechny moderní vynálezy doby, které nám mají ušetřit práci a čas. Ovšem nebylo by od věci si trochu času na některé věci najít a kouzlo lidové tvořivosti včetně tradic nenechat uplynout v toku roků. Je na lidech, aby si uvědomili, jak křehká hranice stojí mezi zvyky, kterými lidé žili a těmi, které možná přetrvávají do budoucna. Je na lidech, aby nezapomněli na dobu svého dětství a předávali vše staré a přesto krásné svým dětem, aby jim zpívali, aby si s nimi povídali, hráli, aby je vedli a vychovávali v duchu národních tradic a zvyků. Protože kultura, umění a potažmo i folklór jsou kořeny každého národa. Čím pevnější budou, tím pevnější a poctivější bude i sama společnost.

Vše, čím se zabývá od počátku tato práce, směřuje však také ke zviditelnění problému dnešní doby. Je jím situace ve společnosti, která žije velmi konzumním a

komerčním způsobem života, kde na prvním místě stojí získávání peněz a jejich následné vydávání za vše, co potřebujeme (a často i nepotřebujeme) k životu. Největší uznání získávají lidé za své konkrétní činy, objevy, vynálezy, finanční obraty, postavení ve společnosti... Jenomže málokdo ví, že největší bohatství je očím neviditelné a pocítit je může pouze člověk citlivý a vnímavý, který byl vychováván k úctě k životu, umění, historii našeho národa. Jsou to národní tradice, slovesný a hudební folklór, zvyky a obyčeje, kdo v sobě skrývají množství lidové moudrosti a osvětlují, že vše v životě má své místo a svůj smysl. Mohou ukázat člověku směr, kterým by se měl ubírat, aby neztratil nic ze svého lidství. Mohou v něm probouzet cit ke všemu krásnému, cennému, jedinečnému, mohou mu otevřít dosud nepoznané světy. Člověk ztracený v kolotoči času a práce tak může nalézt svět hudby nebo naopak svět ticha při vnímání obrazů, svět lidských charakterů a příběhů v písních a lidové slovesnosti, svět umělecké činnosti při vytváření čehokoli, co by jinak mohlo být odsouzeno k zániku. Právě tyto směry, a vyplývá to rovněž z provedeného průzkumu, jsou cestou k uzdravení nemocné společnosti, která potřebuje nezapomínat na svou historii, na původ a smysl všeho našeho konání, na lidovou tvůrčí činnost, která je bez falše a čistě nekomerční. Jak je vidět, velkou sílu mají proto ve svých rukou všichni ti, kteří si tento fakt uvědomují. Především k nim však patří pedagogové, dále rodiče, prarodiče, ale také vychovatelé a další, kterým budoucnost světa není lhostejná.

MOTTO

Aby slunce bylo jasné

A kousíček svitu i v nás

Aby věci nejen krásné měly svůj řád i čas

Aby jak v tahu štětcem

Byl v každém kroku jasný cíl

Aby jak v hudbě tůni zrádné

V duši nám záblesk po ní zbyl

Aby jak ladným svižným tancem života běh se ubíral

Aby království očím utajené poklady vydávalo dál

Aby i v slokách obehnaných

Zvonil a lákal čerstvý smích

Aby ne v moll spíš v dur se nesl

Zpříma jak jezdci na koních

Aby

Tisíckrát přát si a mít a chtít

Aby svět o umění nebyl chudší

Snad proto stojí za to žít

Irena Čepová

LITERATURA A PRAMENY

1. BRYCHTOVÁ, J. *Rastislav blanenský čtenářský a pěvecký spolek 1862-1920*. Městská knihovna, Blansko, 2002. Vydání 1.
2. VESELÁ, B. *Celý rok*. Okresní kulturní středisko, Blansko, 1989. ISBN 80-85065-00-2.
3. KNOPOVÁ, B. *Hudebně pohybová výchova v 1.-5. ročníku ZŠ*. Masarykova univerzita, Brno, 1996. ISBN 80-210-0636-6.
4. JELÍNKOVÁ, Z. *Lidový tanec na Dražanské vrchovině a Malé Hané*. Obecní úřad v Kořenci, 2001.
5. ÚLEHLA, V. *Živá píseň*. Fr.Borový, Praha, Praha, 1949.
6. HÁJKOVÁ, T. *Lidové hry a tance pro mládež*. MF, nakladatelství ČSM, Praha, 1951. 301-02-50-57730/51/1-529.
7. DRDÁCKÝ, F. *Lidové tance*. Olympia, Praha, 1983. 505/21/826-27-014-83.
8. BONUŠ, F.,LIVOROVÁ, H.,POSPÍŠIL J.,VYCPÁLEK, V. *České tance*. SN krásné literatury, hudby a umění, 1983. ISBN 30110-12.
9. JANČÁŘ, J. *Lidová kultura na Moravě*. Muzejní a vlastivědná společnost, Brno, 2000. S.373. ISBN 80-7275-005-4.
10. SEHNAL, J. *Lidová kultura na Moravě*. Muzejní a vlastivědná společnost, Brno, 2001. S.311. ISBN 80-7275-021-6.
11. LESČÁK, M., SIROVÁTKA, O. *Folklór a folkloristika*. Smena, Bratislava, 1982. S.263.

12. BARAN, L., STAŇKOVÁ, J. *Lidové kroje Slovácka*. ČTK- Pressfoto, Praha, 1988. SOm 139706-289-1361.
13. PENNICK, N. *Tradice a svátky*. Dita, Praha, 1994. ISBN 80-901503-5-7.
14. LANGHAMMEROVÁ, J. *Lidové zvyky: výroční obyčeje z Čech a Moravy*. NLN spol.s.r.o., Praha, 2004. ISBN 80-7106-525-0.
15. SOCHA, V. *Lidové tance na Lašsku*. Praha, 1948. S.38.
16. PANOŠ, V. *Blanensko*. Moravský kras, Blansko, 1967. ČB 200-1000-66. S. 98.
17. ČERNÝ – KŘETÍNSKÝ, E., ZOUHAROVÁ, D. *Drahanskou vrchovinou*. Gran, spol.s.r.o., Blansko, 1998. S.122.
18. ŽENATOVÁ, M. *Srdce Drahanské vrchoviny*. Parmarketing, Boskovice, 1992. S.86.
19. *BLANSKO turistický průvodce*. Město Blansko, 2007.
20. *BLANSKO historie a osobnosti*. Libri, Praha, 1998. S.23. ISBN 80-85983-69-9.
21. *Okres Blansko*. SHOCart Zlín ve spolupráci s Okresním úřadem Blansko. SHOCart Zlín, 1998.
22. *Pěvecký sbor Rastislav 1862 1982*. ZK ROH ČKD, Blansko, 1982. Náklad 500 kusů. Tisk povolen ONV Blansko č. 140/82.
23. *Rastislav*. Z materiálů Státního okresního archivu v Blansku zpracovali Libuše a Milan Magniovi. Audy, Blansko, 2001.
24. Kronika souboru lidových písní a tanců Drahan.
25. *Zpravodaj města Blanska. 13.prosince 2006*.

26. *Sborník muzea Blansko '97*. Muzeum Blansko, Blansko, 1997. S. 74.

27. *Sborník muzea Blansko 2007*. Muzeum Blansko, Blansko, 2007. S.190. ISBN 80-86951-09-6.

INTERNETOVÉ ZDROJE

1. www.komb.cz

2. www.rastislav.cz

3. www.blanensko.cz

4. http://cs.wikipedia.org/wiki/Zden%C4%9Bk_Zouhar

5. http://www.knihovna.blansko.cz/regionalni-osobnosti.php#zdenek_zouhar

6. <http://www.drahan.wz.cz/Historie.html>

7. http://drahan.com/odkazy/komponovany_program.php

8. <http://www.blansko.cz/clanky/10/09/drahan-na-cestach.php>

9. <http://folklornisdruzeni.cz/drahan-a-drahanek>

10. <http://cimbalovamuzika.tym.cz/>

11. www.drahan-blansko.cz

12. www.szus-blansko.cz

13. www.blansko.cz

14. http://blanensky.denik.cz/kultura_region/drahan-protancil-portugalske-festivaly20090805.html
15. <http://www.folklornisdruzeni.cz>
16. http://silocary.nivnicka.cz/data/2010/2010-02-27_krajnak.doc
17. <http://www.szus-blansko.cz/tanecni-obor.php>
18. <http://lidovepisne.cz/lmuznpl01.html>
19. www.drahan.wz.cz

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č.1: Fotografie – Zdeněk Zouhar

Příloha č.2: Fotografie – Komorní orchestr města Blanska

Příloha č.3: Fotografie – Drahan na počátku

Příloha č.4: Fotografie – Drahan dnes

Příloha č.5: Fotografie – Drahánek na počátku

Příloha č.6: Fotografie – Drahánek dnes

Příloha č.7: Fotografie – Cimbálová muzika Drahan

Příloha č.8: Obrázek dětí z Drahánku - dojmy z účasti na krajském kole soutěže tanečních oborů

Příloha č.9: Ukázka notové přípravy korepetitora - začátek pásma Řemeslníci

Příloha č.10: Dotazník

Příloha č.11: Ukázky vyplněných dotazníků

Příloha č.12: DVD s fotografiemi, nahrávkami a amatérským videem z tréninků a vystoupení Drahanu, Drahánku

KOMENTÁŘE K PŘÍLOZE Č. 12 - DVD

FOTOGRAFIE

1. - 13. Drahánek na Festivalu tance a písní v Luhačovicích
- 14.- 17. Zkouška Drahanu – ukázky z tréninku
- 18.- 30. Účinkování Drahanu a Drahánku na Historickém jarmarku v Blansku

HUDBA

1. Myjavský čardáš
2. Sekyra
3. Bažant
4. Furiant

AMATÉRSKÉ VIDEO – ukázky z tréninku, nácvik tanců, sevičování s muzikou

1. Břítva
2. Hulán
3. Kořenec

ANOTACE Annotation

Jméno a příjmení:	Irena Čepová
Katedra:	Katedra hudební výchovy
Vedoucí práce:	Mgr. Marie Horáková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Folklórní soubor Drahan
Název v angličtině:	Folk ensemble Drahan
Anotace práce:	Diplomová práce pojednává o vzniku a činnosti folklórních souborů Drahan a Drahánek. Současně je pozornost věnována folklóru, tradicím a lidovému umění všeobecně. V teoretické části se práce zabývá kulturními událostmi, osobnostmi a soubory blanenského regionu. Praktická část je částí výzkumnou a přináší informace dotazníkového šetření, jehož cílem bylo zmapování kulturního života v Blansku a postoj veřejnosti k umění, folklórnímu dění a lidové tvořivosti.
Klíčová slova:	Folklór, tradice, písně, tance, soubor, kultura, umění
Anotace v angličtině:	This thesis deals with the creation and activity of folk ensembles Drahan and Drahánek. Simultaneously the attention is given to folklore, traditions and folk art in generally. In theoretical part the thesis deals with cultural events, personalities and ensembles of Blansko region. The practical part is the section of research and it brings the information from the questionnaire, which aimed to map the cultural life in Blansko and public attitude to the arts, folk events and folk creativity.
Klíčová slova v angličtině:	Folklore, traditions, songs, dances, ensemble, culture, art.
Přílohy vázané v práci:	CD
Rozsah práce:	101 strana
Jazyk práce:	český

PŘÍLOHY

Příloha č.1

Příloha č.2

Příloha č.3

Příloha č. 4

Příloha č.5

Příloha č.6

Příloha č.7

Příloha č.8

VÁPENÍCI

1. *jedó ná pěvici*

jedó ná bezděci, každý bráči vapoú je lépeřera meci, trauřta...

Mezihra

2. *řány*

Mezihra

jedó vápenci vod bezděci. Lhoře stavěti vhořpěš propiletambok, trauřfara...

BEDNAR 3.

1. *pobijť pobijť bednarřičku beřku, ja beřvárř pobijť...*

2.

3. *pobijť...*

SEVCOSKA ①C

2. F C F C

3.

8. Pokud ano, uveďte, prosím, název písně/i/.....

.....

9. Zajímáte se o kulturu a folklór svého kraje? a/ ano

b/ ne

c/.....

10. Jak se aktivně podílíte na šíření a popularizaci národní tvořivosti ?

a/ nepodílím se

b/ účastním se s folklórním souborem vystoupení pro veřejnost

c/ účastním se tanečně- hudebních přehlídek

d/ účastním se seminářů, školení, osvěty

e/ jinak:

11. Domníváte se, že pro dnešní děti a mládež je jako mimoškolní činnost vhodný-
vhodná, -é

a/ sport a soutěžení

b/ umělecká činnost a vzdělávání

c/ sport i umělecká činnost

d/ vědecké bádání

e/ práce a hry na počítači

f/ cokoliv, co děti baví a dělají to rády

g/ manuální činnost

12. Znáte některé lidové tradice, zvyky či obyčeje?

a/ ne

b/ ano

Pokud ano, uveďte je.

.....

13. Pokud byste si mohli vybrat, kam se raději vydáte?

a/ na sportovní utkání

b/ na koncert

c/ do divadla

d/ do kina

e/ nikam

f/

14. Které z nabízených činností dají, dle Vašeho mínění, děti ve Vaší rodině či blízkém
okolí přednost?

a/ sledování televize

b/ procházce, výletu

c/ čtení knížky

d/ sportovní činnosti

e/ poslechu hudby, písni

f/ manuální a tvůrčí činnosti

ČÁST II. – určena respondentům starším 15 let

15. Myslíte si, že předměty jako hudební výchova, výtvarná výchova, pracovní výchova, tělesná výchova mají pro žáky základních škol zásadní význam?
a/ ano, jsou stejně důležité jako ostatní předměty
b/ jsou důležité, ale ne tolik jako český jazyk, matematika, cizí jazyky
c/ jsou pouze doplňkové, nemusely by být klasifikovány
d/ měly by být pouze zájmové
e/ jiný názor
16. Myslíte si, že kolektivy, kde se děti sdružují, napomáhají k jejich osobnostnímu rozvoji?
a/ ano
b/ ne
c/ vliv je velice malý
d/ nemá to žádný vliv
17. Pokud ano, napište, co a jak si myslíte, že ovlivňuje jejich další rozvoj:
.....
18. Myslíte si, že snížený zájem o návštěvy divadel, galerií, představení, souvisí s některými z uvedených faktorů?
a/ nedostatek finančních prostředků
b/ nedostatek času
c/ nezájem o kulturu a umění
d/ jiné:
19. Kdyby byla většina kulturních akcí pro děti finančně zvýhodněná či bezplatná, myslíte si, že by byly více navštěvovány?
a/ ano
b/ ne
c/ možná by to mělo motivující smysl
d/ jiný názor
20. Zdržel Vás tento dotazník? a/ ano
b/ ne
c/ přinutil mne k zamyšlení

DĚKUJEME ZA VÁŠ ČAS A OCHOTU PODÍLET SE NA DOTAZNÍKOVÉM ŠETŘENÍ.